

Artuma

Palaimintojo Jurgio Matulaičio metų proga, 2012 m. sausio 8 d.

*Brangūs kunigai, vienuolės ir vienuoliai,
visi mieli broliai ir seserys Kristuje,*

sveikiname visus, įžengusius į 2012-uosius Viešpaties metus, kuriuos Lietuvoje paskelbėme Palaimintojo Jurgio Matulaičio metais.

Kai prieš 25 metus popiežius pal. Jonas Paulius II mūsų kraštiečių arkivyskupą Jurgį Matulaitį paskelbė palaimintuoju, tai buvo neeilinis įvykis Lietuvai, tada šventusiai 600 metų Krikšto jubiliejų. Pal. Jonas Paulius II arkivyskupo Jurgio Matulaičio beatifikaciją aiškiai susiejo su Krikštu,

kuris suvienija su Jėzumi Kristumi ir tampa naujo gyvenimo, naujo kelio pradžia. „Šventuosius reikia priimti širdimi ir tikėjimu, kad jie rodytų mums kelią – kelią, prasidedantį pasinėrimu Kristuje per Krikštą“, – kalbėjo popiežius. Tad Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai kviečia mus, pasitikinti šio iškilaus tautiečio užtarimu ir remiantis jo pavyzdžiu, atnaujinti ryžtą sekti Kristumi, pilniau gyventi gautąją Krikšto malonę. Kaip sako Palaimintasis, patys „gyvai persiėmę Kristaus dvasia, turime rūpintis telkti ir organizuoti aplink save geros valios žmones; juos lavinti, rengti prie darbo, o paskui drauge su jais ir per juos visur Kristų įnešti, viską Kristuje atnaujinti ir atgaivinti, viską dėl Kristaus apimti, viską prie Kristaus patraukti“ (*Užrašai*, 1910 10 15).

Palaimintasis Jurgis Matulaitis, kaip ir kiekvienas šventasis, mums yra degantis žiburys, kurį Bažnyčia „stato į žibintuvą, kad šviestų visiems, kas yra namuose“ (*Mt 5, 15*). Savo gyvenimo liudijimu jis ir mus kviečia būti ištikimais Krikštui, per kurį esame suvienyti su Kristumi, tapome Dievo vaikais ir Bažnyčios nariais.

Vienybė su Kristumi mūsų, krikščionių, neatitolina nuo „šio pasaulio“ aktualijų, bet skatina jose dalyvauti, įnešant ir savo indėlį, kaip tai daryti ragina apaštalas Paulius: „Džiaukitės su besidžiaugiančiais, verkite su verkiančiais“ (*Rom 12, 15*). Būtent pagal šią apaštalo Pauliaus laiško vietą, pabrėžiančią meilę visiems, net ir priešams, pal. Jurgis Matulaitis pasirinko savo vyskupiskąją šūkį „Nugalėk blogį gerumu“ (plg. *Rom 12, 21*), kuriuo visada stengėsi vadovautis. Šis kvietimas tebūna ir mums pagrindine Palaimintojo Jurgio Matulaičio metų mintimi.

Yra svarbu kelti į dienos šviesą įvairius skaudulius, žadinti apsnūdusias sąžines, siekti teisingų reformų, nesitaikstyti su moraliniu blogiu, net jeigu jis tampa vis įprastesniu gyvenimo būdu, daugumos balsu, nerašyta ar užrašyta taisykle. Tačiau jeigu matome tik tai, kas problemiška, ar neatimame iš savęs ir kitų gebėjimo džiaugtis ir dėkoti Dievui už tai, ką turime, nors tai būtų patys mažiausi ir „nereikšmingiausi“ dalykai kaip šiltas ruduo ar ankstyvas pavasaris, ištartas ar išgirstas geras žodis? Ar nepaskubame trūkumuose įžvelgti piktinantį blogį, užuot parodę supratimą, kad, nežiūrint visų pastangų, netobulumai visada liks mūsų žemiškojo gyvenimo dalimi, tiesiog prašančia kantrybės ir ją ugdančia? Ar nepaskubame klaidose įžvelgti kito blogą valią, užuot suvokę, kad visi esame riboti ir klystantys žmonės, reikalingi ne tik pagalbos, bet ir pagarbos vieni kitiems? Pašaipos, pajuoka tik skatina gintis, užsisklęsti ir užsisvirti. Net ir oponento siūlymui ištartame „ne“ turi būti pakankamai aiškiai išreikštas „taip“ jo kaip žmogaus orumui.

Palaimintojo Jurgio Matulaičio raginimas nugalėti blogį gerumu mus kviečia būti aktyviais žmonėmis. Gerai žinomi jo žodžiai: „Duok, kad sudegčiau kaip ta žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies dėl Tavęs ir Tavo Bažnyčios“ (*Užrašai*, 1913 04 05). Toji ugnis pal. Jurgio Matulaičio gyvenime nebuvo vien gražus noras ar laikina emocinė būseną. Nebuvo ji taip pat nė jaukus asmeninio patogumo židinėlis, prie kurio galėtum ramiai šildytis, pasyviai laukdamas geresnių laikų. Ši meilės ir pasiaukojimo ugnis padėjo įveikti fizinę ir dvasinę kančią, kurios nestigo Jurgio Matulaičio gyvenime. Ji skatino rikiuotis ir aukotis, kad būtų gydamos visuomenės žaizdos.

Turinys

Kronika

Kun. Artūras KAZLAUSKAS	
Krikščionio olimpiada	3
Evangelija mažiesiems	4
Jonas MALINAUSKAS,	
Dalė GUDŽINSKIENĖ	
Bažnyčios pulsas	6
Algimantas RAMONAS	
Partnerystės įteisinimo užkulisiai	8

Didelės ir mažos kryžkelės

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC	
Nepramiegoti kančios	9
Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas	
paveikslėliuose: paauglystė	10
Ses. Ona VITKAUSKAITĖ MVS	
Kai ligą įveikia ne vaistai	11
Šventojo žvilgsnis	12
Kun. Danielius DIKEVIČIUS	
Siracido patarimai susirgus	13
Tomas VILUCKAS	
Kančios religija ar stereotipų nelaisvė?	14
Romanas KAZAKEVIČIUS	
Dievo stebuklai	16
Zita VASILIAUSKAITĖ	
Artimo žmogaus liga	19
Prašau Dievo, kad gėlės nepakenktų	21

O mes kitokie

Trys atvertys	22
Antanas SAULAITIS SJ	
„Jėzau, aš noriu gyventi!“	23

Jaunimo iššūkis

Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ	
Kiekviena diena skirta gyventi	24

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

Šeimų akademija	
Sutuoktinis – dovana?	26

Veidu į vaiką

Paul LEMOINE	
Nes taip sakė MAMA!	27

Meno pasaulyje

Dovilė ZUOZAITĖ	
Beatričės legenda	29
Vanda IBIANSKA	
Laisvės skulptorius Juozas Zikaras	31

Atokvėpio valandai

Gabrielė GAILIŪTĖ	
Kaimynų humoro pamokos	34

Gyvenimas kaip senas vynas

Vanda IBIANSKA	
Fragmentukai	35

Šypsenos be raukšlių	36
----------------------	----

Mieli „Artumos“ skaitytojai,

žurnalo kelias nuo dūzgiančių minčių autorių galvoje iki Jūsų rankų atrodo toks akivaizdus, o sykiu visai nepastebimas ar bent jau gerokai mažiau pastebimas, nei pats turinys ar koks nelemtas darbo brokas. Ir tai nėra blogai, nes „Artuma“ dėl to tik arčiau kiekvieno iš Jūsų. Tačiau gal visai nekeista ir tai, kad redakcijoje verdantis gyvenimas Jus pasiekia tik tolimalais atgarsiais: suseraga platinantys leidinuką bendradarbiai, jau, žiūrėk, žurnalas vėluoja pasiekti Jus; išeina patyrusi redaktorė, pagausėja klaidų; prisijungia akyla korektorė, klaidų ieškotojams tenka pasitelkti didelę lupą. Tačiau retas su Jumis, Skaitytoja, pasisveikina ateidamas ir atsisveikina išeidamas; sakysite – nemandagu, ir būsite visiškai teisūs. Juk „Artuma“ gyvuoja ne dėl tų, kurie dirba redakcijoje, o dėl tų, kurie žurnalą skaito. Tad ir tas tykių permainų tradicijas metas keisti ir dalytis džiaugsmu su visais.

Visų pirma drauge džiūgaukim, nes mūsų vyriausiasis redaktorius yra, kaip pats sako, „palaimintas tarp moterų“, sausį susilaukęs ketvirtosios dukrelės. Kas gali būti smagiau, nei darsyk patirti, kad esi vienintelis ir pats mylimiausias vyras savo šeimoje.

Kitas džiugus gimimas mūsų redakcijoje – tai naujoji ilgametės „Artumos“ redaktorės Vandos Ibianskos knyga „Gyvenimas kaip senas vynas“. Su autoryste taip jau yra: paleistas į pasaulį kūrinys jau ne visai autoriaus, bet kartą, tapęs autoriumi, nebegali juo nebebūti. Panašiai ir vaikas – išnešiotas ir pagimdytas jau ne visai tavo, tačiau niekada nebebūsi ne mama ar ne tėtis.

Trečiojo gimimo džiaugsmo redakcijai dar teks palaukti, nes jis vis dar juda man po širdimi, bet, tikiuosi, neilgai trukus išvys šį pasaulį. Todėl kartu su vasario numeriu noriu džiaugsmingai, ne tykia, bet ir ne su trenksmu atsisveikinti, išeidama nuostabių, ilgų ir, mano galva, tikrai prasmingų atostogų.

Tačiau, kad nenuvesčiau Jūsų džiaugsmo „klystkeliais“ nuo šios „Artumos“ temos, atskleisiu Jums, kad vasarį kalbame ne apie gimimo džiaugsmus, o apie ligą, kančią ir jos priėmimą – ar įmanoma kęsti skausmą, nekoneveikiant aplinkinių, Dievo ir viso pasaulio? Ir nors nėštumas ne liga, vaikelio gimimas, jo kelias iš šiltų ir saugių mamos iščių į šį pasaulį tikrai ne rožėmis klotas. Bet gal tas skausmas ir kančia reikalingi, kad patirtume dar daugiau meilės? Juk per kančią gimusių kūdikį mylime tik labiau.

Gyvuokim džiaugsmingai!

Julija Jokubauskienė

Viršelyje – Neregio išgydymas.
Sarkofago reljefo fragmenatas, Vatikano nekropolis, apie 330–360 m.
N. B. Užrašas ant šio sarkofago byloja, kad jį pagaminęs Krescensijus savo mylimai žmonai Agapei, su kuria santuokoje išgyveno 55 metus, vieną mėnesį ir penkias dienas; pats čia palaidotas sulaukęs šimto ir vieno metų.

Tos žaizdos kyla iš meilės stokos. Knygoje „Jurgis Matulaitis“ kun. Stasys Yla vaizdžiai rašė: „Stoka meilės šeimosė, bendruomenėse, visuomenėje sukuria tokią padėtį, tartum gyventume suskaldytų stiklų erdvėje: kur pasigręši, kur žvelgsi, ten tave žeidžia“ (p. 225). Nenuostabu, kad tokioje aplinkoje nusvyra rankos, nusilpsta viltis ką nors pakeisti. Tačiau pal. Jurgio Matulaičio pavyzdys mums kalba, kiek daug Dievas gali nuveikti per Juo pasitikinčius žmones.

Reikalingų atlikti darbų mastas neatims drąsos, jei prisiminsime, jog esame Dievo karalystės žmonės. Ji prasideda nuo labai mažų dalykų. Jėzus sakė, kad ši Karalystė yra „tarytum garstyčios grūdelis, kuris, sėjamas dirvon, esti mažiausias iš visų sėklų žemėje, bet pasėtas užauga, tampa didesnis už visas daržoves ir išleidžia tokias plačias šakas, kad jo pavėsyje gali susisukti lizdą padangių sparnuočiai“ (*Mk 4, 31–32*). Ir tikėjimo tereikia kaip garstyčios grūdėlio, kad problemų kalnai pasitrauktų į šalį (plg. *Mt 17, 20*). Kad ir kokie būtų svarbūs tinkamai parengti dideli projektai, finansiniai resursai, pirmiausia reikia, kad mes visi, tarsi toji Evangelijos suvargusi našlė, leistume į apyvertą visa, kas esame, ką sugebame ir ką turime, nors tai būtų tik „skatikas“ (plg. *Mk 12, 42*).

Pal. Jurgis Matulaitis gerai suvokė šią mažų dalykų jėgos paslaptį. Jo „Užrašuose“ skaitome: „Tenai mums geriau klosis ir pavyks, kur nueisime nusižeminimo keliu ir kur pradėsime darbą be triukšmo ir nuo maža, o paskui jį platinysime ir plėtosime, ir auginsime kaip kokį grūdą, ir tobulinsime. Kur nors nuvykę, geriausia bus, jei pradėsime darbą nuo maža, ramiai, nesigarsindami, kur pradėsime darbą nuo vargdienių, nuo mažų, vaikelių, nuo didžiausių tamsuolių, nuo labiausiai apleistų“ (*Užrašai, 1911 02 13*).

Pradėkime nuo mažų dalykų, nes kartais, kaip sakė pal. Jurgis, pakanka „šilto žodžio, kokios materialios ar dvasinės smulkmenėlės, kad būtų sušvelninti negatyvūs žmogaus jausmai“ (Maria Bogumila Pecyna, *Palaimin-*

tojo Jurgio Matulaičio asmenybė ir veikla, 2003, p. 192). Turime pradėti nuo tų, kurie yra labiausiai apleisti, nuo mažutėlių. Juk ypač jie yra Dievo artumo ženklas, kurio negalime nepaisyti. Jie yra svarbesni už visus kitus dalykus. Pal. Jurgis Matulaitis kalbėjo: „Duokit mums žmonių, sugebančių ir pasiryžusių dirbti socialinėje srityje, nes žmonės daugiau verti negu mūrai (namai), daugiau negu pinigai“ (Stasys Yla, *Jurgis Matulaitis*, 2007, p. 35).

Šiam svarbiam darbui dėl žmonių vėlgi reikia pasišventusiųjų. Vieni kitiems esame Dievo artumo ženklas. Tiek ištiesiantys pagalbos ranką, tiek ir ją priimantys praturtina vieni kitus tuo meilės ryšiu, kuris jungia mus visus kaip Dievo vaikus, Jo be galo mylimus ir Jam brangius. Dalijimasis meile visada bus reikalingas: net ir teisingoje visuomenėje, teisingoje valstybinėje santvarkoje. Tą labai aiškiai pabrėžė popiežius Benediktas XVI enciklikoje *Deus caritas est*. Jis rašo, kad visada egzistuos kančia, besišauksianti paguodos ir pagalbos; visada egzistuos vienvietė; visada bus materialinio stygiaus situacijų, kai reikės padėti tikros artimo meilės dvasia. Kiekvienam žmogui visada reikia gera linkinio asmeninio atsidavimo. Kristaus Dvasios sužadinta meilė ne tik teikia žmonėms materialią pagalbą, bet ir stiprina bei gaivina sielą, o to dažnai reikia labiau negu materialinės paramos, nes žmogus gyvas „ne viena duona“ (*Mt 4, 4*. Plg. *Ist 8, 3; Deus caritas est*, 28).

Šie Palaimintojo Jurgio Matulaičio metai, sekant jo pavyzdžiu, teikvėpia visiems tikintiesiems didesnę meilę Kristui ir Bažnyčiai. Tebūna ji labiau regima dvasininkų, pašvęstojo gyvenimo narių, pasauliečių tarpusavio santykiuose, jų gebėjime bendradarbiauti ypač artimo meilės srityje. Linkime, kad parapijose suaktyvėtų bendruomenės, gebančios greitai ir veiksmingai atsilipti į šalia esančių ir labiausiai vargstančių žmonių poreikius, taip išreikšdamos Bažnyčios pastangas dėl žmonių dvasinės ir socialinės gerovės. Palaimintojo Jurgio Matulaičio pastangos taikyti ir į vienybę vesti įvairių tautų žmones tepaskatina ir mus stengtis, kad kaip vieno Dievo vaikai ir vieno tikėjimo žmonės rodytume taikaus sugyvenimo, pagarbos vieni kitų kalbai ir kultūrai, bendros atsakomybės už savo krašto gerovę pavyzdį.

Mūsų pastangas telydi malda, prašant pal. Jurgio Matulaičio užtarimo, o jų vaisiai tebūna ženklai, liudijantys Dievo darbus mūsų gyvenime ir suteikiantys Bažnyčiai pagrindą ši mūsų Palaimintąjį paskelbti šventuoju.

Nesileiskime blogio nugalimi, nepasiduokime nevilčiai ir abejingumui, bet nugalėkime blogį gerumu, kurį Viešpats, nors ir kaip mažą grūdėlį, tikrai yra pasėjęs kiekviename iš mūsų.

Lietuvos vyskupai

Dorybės Lietuvos žmonėms (ne tik katalikams)

Lygiai prieš 101 m. pal. Jurgis Matulaitis rašė:

Žiburys nežibės, jei nebus jame žibalo. Evangelijos skelbėjas nebus pasaulio šviesa, nebus dvasiška jėga, patraukiančia prie Kristaus, vedančia į kovą dėl Bažnyčios, stumiančios žmones į darbą, jei jo širdyje nedegs uolumo ugnis, neklestės dorybės, nebus šventumo (Užrašai, 1911 02 05)

Šiais metais pal. Jurgio įkurtosios Marijos vargdienių pagalbos kongregacijos seserys kviečia praktikuoti dorybes, jų prašyti sau ir

visiems Lietuvos žmonėms, stengtis apie jas daugiau sužinoti ir jomis gyventi. Nesvarbu, kas ir kur esame – vaikas pradinėje klasėje, penktą kūdikį ant rankų supanti mama, užmirštas senelis, populiarus politikas, aktorius, mokslininkas, o gal visų pasmerktas prasigėręs, vaikus išbarstęs tėvas – mes visi esame vieni kitiems reikalingi, nes galime vieni kitiems slapta padėti, visą mėnesį melddami sau ir kitiems tos pačios dorybės ir ją praktikuodami.

Taigi, vienas mėnuo – vienai dorybei: *vasarį – drąsą; kovą – nuolankumas; balandį – uolumas; gegužę – dosnumas; birželį – saikingumas; liepą – romumas; rugpjūtį – kantrybę; rugsėjį – tikėjimas; spalį – viltis; lapkritį – meilė; gruodį – dorybių lopšys Praktėlė.*

Dorybės – tarsi takelis, kuris nuves mus į ateinančius Tikėjimo ir Lietuvos Krikšto atbaigimo jubiliejaus metus, o sykiu – ir į labiau krikščionišką mūsų Tėvynę.

Vasario kalendorius Krikščionio olimpiada

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Nežinau, iš kur traukiau tokią idėją apie krikščionis. Per Krikštą, tepant kūną aliejumi, krikščionis yra prilyginamas sportininkui, kurio tikslas – olimpiada. Krikščioniui olimpinės žaidynės – tai skausmo, nesėkmių, kančios, ligų, nevilties, baimės laikas. Karlas Marxas sakė, kad religija yra opiumas liaudžiai. Žmonės meldžiasi, kai ko nors bijo, prašo apsaugoti nuo nesėkmės, išgelbėti nuo ligos. Tačiau krikščionybėje niekas niekada nežadėjo apsaugoti nuo ligų, kančių, bėdų. Kristus parodo, jog visa tai, ir net mirtis, yra gyvenimo dalis. „Kaip krikščionis treniruojasi savo olimpiadai?“ – paklauskite. Tai – liturgija. Diena po dienos Dievas „treniruoja“ savuosius.

Kristaus Paaukijimo (Grabnyčių) švente kasmet vis iš naujo prisimename, kad esame per Krikštą visiškai ir iki galo bei neatšaukiamai paaugoti Viešpaties. Per Kristų esame Dievo sūnūs ir dukterys. Šiandien minima Pašvęstojo gyvenimo diena visiems teikia progą susimąstyti apie kiekvieno savitą Kristaus sekimą. Skaistus, neturtingas ir Tėvui klusnus Kristus kiekvienam krikščioniui yra gyvenimo būdo mokytojas.

Neseniai vienoje „Marijos radijo“ laidoje klausytoja pasiteiravo, kodėl mes švenčiame politines šventes, pvz., mūsų Nepriklausomybės atkūrimo, kai Lietuva nėra gera ir ji mus padarė vergais. Ar galima atsakyti globoti ligonį ir mels-tis už jį? Net jei ne viskas pas mus gerai, privalome ne vien pastangomis, bet ir malda pagelbėti užgydyti ligų padarytas žaizdas mūsų Tėvynėje.

V eilinį sekmadienį matome gydan-tį Jėzų. Turime suprasti, kad jis gydo ne dėl savęs. Jėzus nori pagelbėti ligoniams, atrasti gyvenimo pilnatvę tarnaujant. Nuvalydamas raupsus, atskyrusius ligo-nį nuo sveikųjų bendrijos, Jėzus sugrą-žina jį į santykių bendrystę (*VI eilinis sekmadienis*). Dievas pagelbsti kitaip nei žmogus. Žmonės gali nunešti ligo-nį į gydyklą. Dievas duoda galimybes ir reikalauja veikti pačiam (*VII eilinis sekmadienis*).

Pelenų trečiadienio liturgija, kaip abs-tinencijos ir pasninko dienos kulminaci-ja, berdama pelenus ant mūsų galvų, pri-

mins, kad reikia būti pasirengus visur ir visada duoti gausių vaisių tyrumu ir tei-singu savęs pažinimu – nuolankumu.

Dykumos pasninko scena *I gavėnios sekmadienį* primins visiems apie gundy-mo tikrovę ir apie pasirengimą didžia-dvasiškai atsakyti to, kas, nors ir masi-na, krikščioniui nedera.

Jėzus išgydo raupsuotąjį.
John Bondol miniatiūra iš „Bible Historiale“, Prancūzija, 1372 m.

Dievas kenčia kartu su mumis, o ne stebi iš toli. Kančios valandą krikščionis kviečiamas būti sportininku olimpiadoje. Ne keikti ir prasikeikti, o laiminti ir palaiminti save, artimuosius ir visą pasaulį. Kančia, skausmas, nesėkmė, liga yra galimybė pakeisti ir palaiminti pasaulį. Tai didelė kaina. Mūsų pagalba – Viešpaties Vardas.

- 1 T 2 Sam 24, 2. 9–17; Ps 32; Mk 6, 1–6
2 K **Kristaus Paaukijimas (Grabnyčios)**
Mal 3, 1–4; Ps 24; Žyd 2, 14–18;
Lk 2, 22–40
Pašvęstojo gyvenimo diena
3 P *Šv. Blažiejus, vyskupas, kankinys;*
šv. Ansgaras, vyskupas
Sir 47, 2–11; Ps 18; Mk 6, 14–29
4 S 1 Kar 3, 4–13; Ps 119; Mk 6, 30–34
5 S **V EILINIS SEKMADIENIS** (I sav.)
Job 7, 1–4. 6–7; Ps 147; 1 Kor 9, 16–19.
22–23; Mk 1, 29–39
6 P *Šv. Paulius Mikis ir jo draugai, kankiniai*
1 Kar 8, 1–7. 9–13; Ps 132;
Mk 6, 53–56
7 A 1 Kar 8, 22–23. 27–30; Ps 84; Mk 7, 1–13
8 T *Šv. Jeronimas Emiljanis, kunigas;*
šv. Juozapina Bachita, mergelė
1 Kar 10, 1–10; Ps 37; Mk 7, 14–23
9 K 1 Kar 11, 4–13; Ps 106; Mk 7, 24–30
10 P *Šv. Skolastika, mergelė*
1 Kar 11, 29–32; 12, 19; Ps 81;
Mk 7, 31–37
11 S *Lurdo Švč. Mergelė Marija*
1 Kar 12, 26–32; 13, 33–34; Ps 106;
Mk 8, 1–10
12 S **VI EILINIS SEKMADIENIS** (II sav.)
Kun 13, 1–2. 45–46; Ps 32;
1 Kor 10, 31 – 11, 1; Mk 1, 40–45
13 P Jok 1, 1–11; Ps 119; Mk 8, 11–13
14 A *Šv. Kirilas, vienuolis ir Metodijus,*
vyskupas, Europos globėjai
Apd 13, 46–49; Ps 117; Lk 10, 1–9
15 T Jok 1, 19–27; Ps 15; Mk 8, 22–26
16 K Jok 2, 1–9; Ps 34; Mk 8, 27–33
Lietuvos valstybės atkūrimo diena
17 P *Septyni šventieji Servitų ordino steigėjai*
Jok 2, 14–24. 26; Ps 112; Mk 8, 34 – 9, 1
18 S Jok 3, 1–10; Ps 12; Mk 9, 2–13
19 S **VII EILINIS SEKMADIENIS** (III sav.)
Iz 43, 18–19. 21–22. 24b–25; Ps 41;
2 Kor 1, 18–22; Mk 2, 1–12
20 P Jok 3, 13–18; Ps 19; Mk 9, 14–29
21 A *Šv. Petras Damijonas, vyskupas,*
Bažnyčios mokytojas
Jok 4, 1–10; Ps 55; Mk 9, 30–37
22 T *Pelenų diena* (IV sav.)
Jl 2, 12–18; Ps 51; 2 Kor 5, 20 – 6, 2;
Mt 6, 1–6. 16–18
23 K *Šv. Polikarpas, vyskupas, kankinys*
Ist 30, 15–20; Ps 1; Lk 9, 22–25
24 P Iz 58, 1–9a; Ps 51; Mt 9, 14–15
25 S Iz 58, 9b–14; Ps 86; Lk 5, 27–32
26 S **I GAVĖNIOS SEKMADIENIS** (I sav.)
Pr 9, 8–15; Ps 25; 1 Pt 3, 18–22;
Mk 1, 12–15
27 P Kun 19, 1–2. 11–18; Ps 19;
Mt 25, 31–46
28 A Iz 55, 10–11; Ps 34; Mt 6, 7–15
29 T Jon 3, 1–10; Ps 51; Lk 11, 29–32

Popiežius vasarį kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios – kad visos tautos turėtų pakankamai vandens ir išteklį, reikalingų jų kasdieniam gyvenimui;

misijų – kad Viešpats palaikytų vargingiausių kraštų sanitarijos darbuotojus, slaugančius ligonius ir senelius.

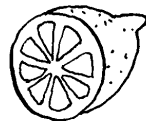
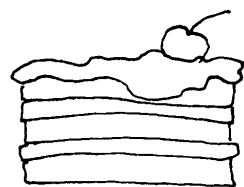
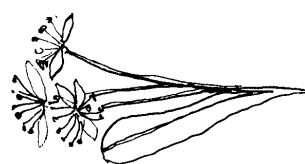
Evangelija mažiesiems

Kaip pasirūpinti ligoniais? (V eilinis sekmadienis, vasario 5 d.)

- Dominykas susirgo, reikia kviesti gydytoją, – susirūpina mama.
- Kaip gaila, kad niekur nematyti Jėzaus, – nuliūsta Benedikta. – Reikėtų skubiai jį pakviesti. Na, jis tai tikrai brolių išgydytų. Juk nuo seno moka ligonius gydyti ir velnius sudrausminti. Tikriausiai nepamiršo, kaip tą daryti.
- Kai melsimės, Jėzų būtinai pakviesime, bet ir patys pagalvokime, kaip mūsų ligoniukui padėti, – kviečia tėtis.
- Išvirkime jam žolelių arbatos su medumi. Jei persišaldė, toks vaistas tiktų. O tada pažiūrėsime, ko dar griebtis, – nutaria mama.

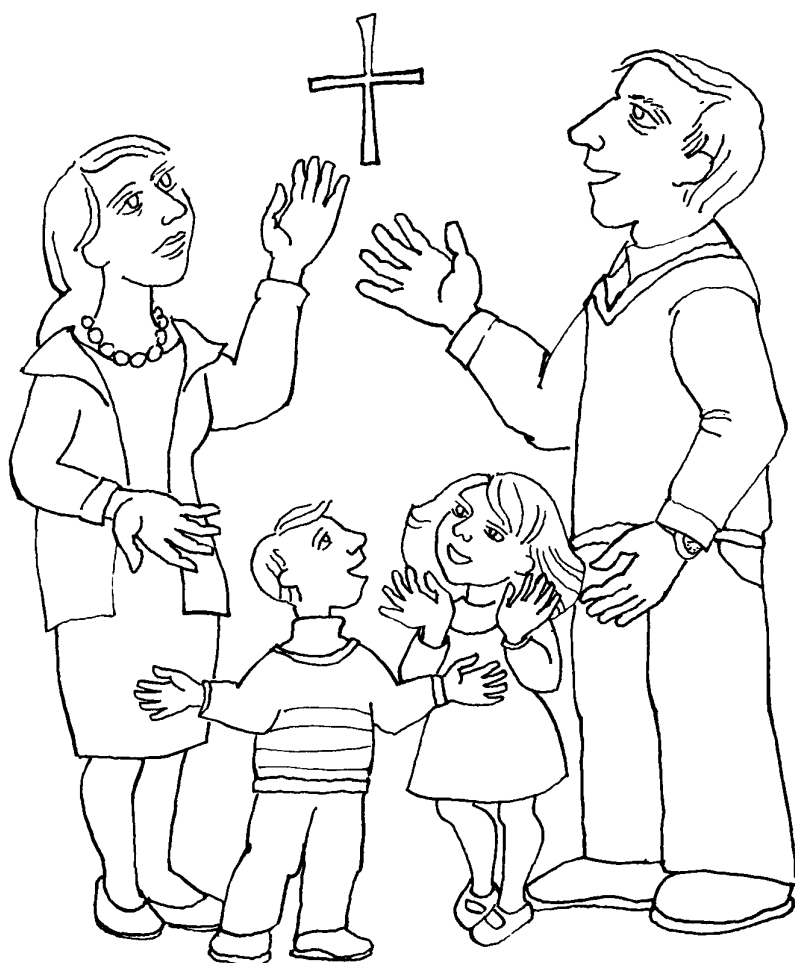
Po piešinėliais parašykite pavadinimus.
Kas iš šių augalų ir maisto produktų padeda
peršalus, o kas, deja, ne?

Padėkoti už sveikatą

(VI eilinis sekmadienis, vasario 12 d.)

- Dominykai, kaip gerai, kad pasveikau, – nudžiunga sesutė.
- Ačiū, kad visi taip rūpinotės, – dėkoja broliukas.
- Reikėtų ir Dievui padėkoti, kad ne tik Jis žmones stiprina, bet ir mus kviečia vieni kitiems padėti, – pasiūlo tėtis.
- Mėgstame vis prašyti, o padėkoti dažnai pamirštame – kad esame sotūs, švarūs, tvarkingi ir laimingi, – primena mama.

Dėl draugo užlipo ant stogo

(VII eilinis sekmadienis, vasario 19 d.)

- Oho, čia tai bent, užtempti nevaikštantį žmogų ant stogo! Galėjo visi žemyn nudardėti, sprandus nususkti ir kitus labai išgąsdinti, – stebisi Benedikta ir Dominykas.
- Sergančio žmogaus draugai labai išradingi, trokšta padėti tam nelaimėliui patekti prie Jėzaus. Jei tarpdury grūstis, o langų nėra – tada it katinai ropščiasi ant stogo. Reikėjo didelio plyšio, kad žmogų gražiai įkeltų. Įdomu, ar Jėzui išgydžius ligonį draugai nepamiršo stogo užtaisyti? – svirs-to tėtis.
- Gal geriau būtų prie išėjimo ramiai palaukę, kol Jėzus keliaus toliau, tada sušukę ir paprašę pagalbos, – dalijasi abejojanti mama.
- Vaikai, o kaip jūs sergančiam draugui padėtumėte? – teiraujasi tėtis. – Apie tai papasakokite savo šeimos nariams.

Išbandymai dykumoje

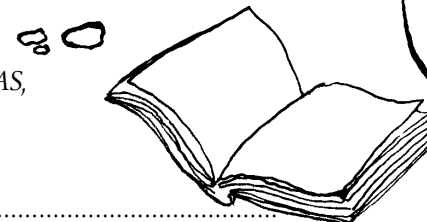
(I gavėnios sekmadienis, vasario 26 d.)

- Dykumoje Jėzus tikriausiai nenuobodžiavo. Ten galima pilis iš smėlio statyti, akmenukus rankioti, prieš saulutę kaitintis, – užsisvajoja Dominykas.
- Jei neturi atsigerti ir užkąsti, naktį alkani žvėrys slankioja ir riaumoja, o dar piktas velnias visokias nesąmones šneka – visai nesmagu, – pašiurpsta Benedikta.
- Jėzus rimtas ir drąsus vyrukas. Į nesąmones nekreipė dėmesio, visus išbandymus nugalėjo ir skubėjo visiems apie Dievo karalystę bei visokių palyginimų ir istorijų papasakoti. Kas atsivertęs Evangelijas paskaito, su Jėzumi draugauja – beveik niekada nenuobodžiauja, – mano Dominykas.

Užrašė kun. Saulius BUŽAUSKAS,
nupiešė Silvija KNEZEKYTĖ,

muspalvino

Visuotinės Bažnyčios pulsas

Tikėjimas ir Bažnyčios misija – tradicija ir rutina?

❁ Kasmet sausio mėnesį popiežiaus laukia keletas tradicinių naujametinių susitikimų – su Vatikaną iš išorės saugančia italų policija, su Romos miesto, provincijos ir regiono valdžia, su akredituotu prie Šventojo Sosto diplomatinio korpusu. Tarp šių kasmet pasikartojančių naujametinių audiencijų susitikimas su diplomatais, ko gero, mažiausiai rutiniškas. Jis suteikia Šventajam Tėvui progą pasidalyti pastabomis apie tai, kas Bažnyčiai svarbiausia tarptautinės bendruomenės gyvenime. Čia dera pasakyti, kad nors Šventasis Sostas nėra labai svarbus „žaidėjas“ pasaulio politinėje arenoje, vis dėlto diplomatinis santykius su juo palaiko kone visos pasaulio valstybės.

Šiame kalboje diplomatiniam korpusui Benediktas XVI visų pirma pasmerkė per Kalėdas prasidėjusius naujus brutalius išpuolius prieš krikščionis Nigerijoje, žmonių žudymą, pasikėsimus į bažnyčias ir namus, krikščionių marginalizavimą kitose šalyse, taip pat ir tose, kurios dar neseniai save suvokė kaip krikščioniškas. Gana daug dėmesio kalboje skirta ir tarptautinei ekonominei krizei. Popiežius, žinoma, neanalizavo tų jos aspektų, kurie nepriklauso Bažnyčios vadovo kompetencijai, o daugiau dėmesio skyrė visuomeninio gyvenimo sunkumų sąsajoms su moraliniu atsipalaidavimu, su bendro vertybinio pagrindo erozija. Benediktas XVI taip pat prašė neužmiršti, kad krizė ne tik

paliatė turtingas Vakarų ekonomikas, bet dar labiau prislėgė besivystančias šalis, kurių problemos nelabai patenka į tarptautinės žiniasklaidos akiratį.

❁ Labai svarbus, ir ne tik Katalikų Bažnyčios, bet visos krikščionijos mastu, sausio įvykis buvo kasmetinė Maldos už krikščionių vienybę savaitė. Romoje ji užbaigta tradiciniais ekumeniniais Šv. Pauliaus atsivertimo šventės antraisiais Mišparais, kuriems sausio 25 d. popiežius Benediktas XVI vadovavo Tautų apaštalui dedikuotoje ir jo relikvijas saugančioje bazilikoje už senųjų Romos miesto sienų. Pirmąją šiemetinės ekumeninės savaitės dieną, sausio 18-ąją, bendrojoje audiencijoje Šventasis Tėvas priminė Katalikų Bažnyčios dalyvavimo ekumeniniame judėjime istoriją, prasidėjusią popiežiaus šv. Pijaus X laikais bei galutinį ir neatšaukiamą apsisprendimą už ekumenizmą, iškilmingai pareikštą Vatikano II Susirinkimu. Popiežius dar kartą pabrėžė, kad ekumenizmas yra labai svarbi katalikų misijos ir savivokos dalis, kad siekti krikščionių vienybės ir jos melsti privalo visa Bažnyčia ir kiekvienas pakrikštytasis.

❁ Sausio mėnesį sulaukta žinios apie numatomą naujų kardinolų skyrimą. Šventasis Tėvas pranešė, jog vasario 18 d. Bažnyčios senatu vadinama Kar-

dinolų kolegija bus papildyta 22 naujais nariais. Paskelbtos būsimų kardinolų pavardės Bažnyčios gyvenimą akylai stebinčių „vaticanistų“ nenustebino, nes beveik visi būsimieji kardinolai jau dabar užima „kardinoliškus“ postus, eina pareigas Romos kurijoje arba vadovauja senoms ir garbingoms vyskupijoms, kurioms nuo seno tradiciškai vadovauja kardinolai. Tad komentatoriai daugiau dėmesio skyrė keliems būsimiems kardinolams, jau vyresniems nei 80 metų ir skiriamams už ypatingus nuopelnus Bažnyčiai. Tarp pastarųjų yra Rumunijos graikų apeigų katalikų bendruomenės vadovas ir trys akademiniam darbui visą gyvenimą skyrę kunigai.

❁ Sausį taip pat paskelbtas dokumentas, pateikiantis sielovadinių pasiūlymų, kaip švęsti Tikėjimo metus. Dokumentą – pastoracinę notą – parengė Tikėjimo mokymo kongregacija. Kaip žinoma, pernai spalį popiežius Benediktas XVI apaštališkuoju laišku *Porta fidei* kreipėsi į visą katalikų pasaulį ir pranešė apie skelbiamus Tikėjimo metus, kurie prasidės dviejų svarbių sukakčių – Vatikano II Susirinkimo pradžios penkiasdešimtųjų metų ir naujo *Katalikų Bažnyčios Katekizmo* paskelbimo dvidešimtųjų metų – dieną 2012 m. spalio 11-ąją ir truks iki Kristaus Karaliaus iškilmių 2013 m. lapkričio 24-ąją. Dabar paskelbtoje kongregacijos notoje pateikiamas ilgokas sąrašas įvairių praktinių nuorodų, į ką kreipti dėmesį rengiantis Tikėjimo metams ir juos švenčiant. Pasiūlymai sugrupuoti į keturias dalis: vienoje kalbama apie Tikėjimo metų šventimą Visuotinės Bažnyčios mastu, kitoje – vyskupų konferencijose, trečioje – vyskupijose, ketvirtoje – parapijose ir kitose vietose bendruomenėse. Tikėjimo metai, kaip primenama notoje, skirti ne kokiam nors neeiliniam įvykiui paminėti – jais norima visiems tikintiesiems padėti uoliau, sąmoningiau, giliau gyventi kasdienį krikščionišką gyvenimą, suvokti, kad tikėjimas – tai ne tradicija ar rutina, bet gyvas kasdienis ryšys su Jėzumi Kristumi.

Jonas MALINAUSKAS

Kasdien rinktis šviesą

❁ Metų sandūroje žiniasklaidą užplūdus rytietiškų metų „pranašystėms“, Kaišiadorių vyskupo generalvikaras mons. A. Jurevičius priminė, jog krikščionims 2012-ieji – tai dar vieni Viešpaties Jėzaus Kristaus metai, kai jie lauks „naujo dangaus ir naujos žemės“ ir, deja, kasdien turės grumtis mūšio lauke „su tamsybių pasaulio valdovais ir su dvasinėmis blogio jėgomis“ (plg. Ef 6, 12).

Apie kasdienį tamsos arba šviesos pasirinkimą, sąmoningą krikščionio laikyseną, apie naujojo okultizmo pragaištį kalbėta pirmojoje šiame Atsinaujinimo dienoje. Tema „Kodėl šiandien renkuosi krikščionybę?“ konferencijas vedė nuncijus arkivysk. L. Bonazzi, kun. A. Peškaitis OFM.

❁ Sausio 13-ąją, prisimenant didžiąją blogio ataką tą neužmirštamą naktį Vilniuje, gyvybę už tėvynės laisvę atidavę jos vaikai užtarti maldoje daugelyje šalių bažnyčių. Vilniaus arkikatedroje vysk. A. Poniškaitis ragino Lietuvą vaduotis iš dvasinio paralyžiaus. Šiluvos piligrimai vysk. J. Ivanausko buvo kviečiami dėkoti Dievui už laisvės galimybę kurti žmoniškesnį, teisingesnį gyvenimą.

Tomis atmintinomis dienomis Lietuvoje viešėjo laisvės vertę ir kainą ypač gerai supratęs žmogaus teisių ir demokratijos gynėjas, Rusijos disidentas Sergejus Kovaliovas, Sausio 13-ąją LR Seime apdovanotas pirmąja Laisvės premija. „Džiaugiuosi ir didžiuojuosi šiuo tauriu žmogumi. Dėkoju Dievui, kad jaunystėje teko jį sutikti ir mokytis ne tik iš Evangelijos, bet ir iš žmonių, kurie savo gyvenimu skelbė ir liudijo tiesos bei laisvės prioritetą“, – Seimo posėdyje sakė arkivysk. S. Tamke-

Bažnyčios Lietuvoje pulsas

vičius, primindamas, jog „kiekvienai tautai reikia nuolat budėti savo laisvės sargyboje, nes ji gali būti sunaikinta nebūtinai kokios nors diktatūros, bet ir dabarties antikultūros, kuri kėsina ištrinti ribą tarp tiesos ir melo, tarp padarumo ir begėdystės, tarp sąžiningumo ir korupcijos, tarp šeimos ir jos imitacijos“. Susitikdamas su bendražygiais Kaune S. Kovaliovas, padėjęs *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikai* pasiekti laisvąjį pasaulį (ir po įkalinimo Vilniuje 1974 m. už tai pelnęs KGB „premią“ – 7 metus kalėjimo ir 3 – tremties), su didele pagarba atsiliepė apie *Kronikos* pastangas sovietmečiu ginti tikėjimo laisvę ir tikinčiųjų teises.

❁ Pal. J. Matulaičio metų pradžią Bažnyčios gyvenime paženklino itin šviesūs įvykiai. Per Tris Karalius Kauno arkikatedroje pašventinti net keturi kunigai, linkint jiems būti žvaigždėmis ieškantiems kelio dabarties sutemose. Šiame kunigai ir mes visi turime ypatingą krikščioniškos laikysenos pavyzdį – pal. Jurgį, kuris, kaip sakytą homilijoje, per didelį vargą ir kūno negalias skynėsi kelią gyvenime jame nieko sau nepasilikdamas.

Matulaitiškąją dvasia – kad namai taptų vieta, kur blogis nugalimas gerumu, – šiame pulsavo ir tradicinė Šeimų šventė Šiauliuose, tą patį sekmadienį surengta 5 tūkst. vietų miesto arenoje. Jos dalyviai Šventojo Tėvo vardu raginti padaryti šeimą pirmąją maldos ir tikėjimo perdavimo mokyklą. Vilkaviškio vyskupijos Šeimų šventėje savo pašaukimą stiprinusioms šeimoms Vilkaviškio vysk. R. Norvila linkėjo atrasti kasdienybėje negėstančio vidinio džiaugsmo.

Liturginio Pal. J. Matulaičio paminėjimo dieną – sausio 27-ąją tėvai marijonai ir Marijos vargdienų seserys tikinčiuo-

sius kvietė į Marijampolės baziliką, kurios koplyčioje ilsisi palaimintojo palaikai, „susitikti prie jo relikvijų“ ir melsti užtarimo. Prieš Lietuvos vyskupų vadovautas iškilmes svečias kun. J. Roščas MIC miesto dramos teatre vedė konferenciją. Vakaro programa dorybių praktikos tema sukvietė šeimas, vaikus ir jaunimą.

❁ Lietuvoje šiame minint Maironio metus, Kauno arkivyskupijos kunigų susirinkime iškeltos dar ganėtinai neįvertintos prel. prof. J. Mačulio-Maironio, ilgamečio Kauno kunigų seminarijos rektoriaus, teologinės ir moralinės aukštumos.

❁ Ir šiame daugelyje katalikų, stačiatikių, evangelikų liuteronų, kitų krikščionių bažnyčių Lietuvoje vyko ekumeninės pamaldos kasmetinės Maldų už krikščionių vienybę savaitės proga. Sausio 18 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje katalikų radijo „Mažoji studija“ redaktorė muzikė J. Kuodytė su M. K. Čiurlonio menų mokyklos moksleiviais pristatė muzikinę ekumeninę iniciatyvą.

❁ LVK sekretoriatas paskelbė, kad sausio 25 d. pradėdamas platinti ką tik išspausdintas pirmasis lietuviškas *Kanonų teisės kodekso* leidimas. Startui pasirinkta toji diena, kai 1959 m. popiežius Jonas XXIII pranešė nusprendęs pertvarkyti tuo laiku naudotą *Kodekso* redakciją ir sušaukti Vatikano II Susirinkimą. Po 24-erių įtempto darbo metų 1983-ųjų tą pačią sausio 25 d. Jonas Paulius II apaštaline konstitucija *Sacrae disciplinae leges* paskelbė dabar galiojančią bažnytinės teisės kodeksą. Lietuviško teksto pirmąjį vertimo variantą LVK pavedimu atliko mons. A. Grušas, vėliau maždaug penkerius metus triūsė vysk. G. Grušo vadovaujama vertimo redagavimo dvasininkų ir pasauliečių komisija. Viliamasi, jog ši *Kodeksą* sudarantys 1752 kanonai paskatins sąmoningų, aktyvių tikinčiųjų ugdymą, užtikrins gilesnį savo teisių ir pareigų supratimą, o sekuliariniams Bažnyčios gyvenimo komentatoriams lietuviškai perteikti kanonai leis geriau suvokti, kuo grindžiami tam tikri vyskupų ar kunigų sprendimai.

❁ Viešai prabilo ir naujas krikščioniškas tinklaraštis *disputatio.lt* – jo autorius G. Žukas čia skelbia įdomių knygų apžvalgas ir ketina dalytis mūsų tikėjimui svarbia informacija.

❁ Sausio 26-osios rytmetį per Lietuvą nuvilnijo sukrečianti žinia apie gaisrą Tytuvėnuose: ugnis naikino ką tik restauruotą bernardinų vienuolyną ir Švč. M. Marijos Angelų Karalienės bažnyčią.

Dalė GUDŽINSKIENĖ

Šeimos politikos aktualijos

Partnerystės įteisinimo užkulisiai

Algimantas RAMONAS

Sugyventinių, t. y. partnerystės, klausimas, paviršutiniškai žvelgiant, atrodo paprastas. Daug porų šiuo metu *de facto* gyvena lyg šeimos, nors nėra susituokusios: turi vaikų, bendrą ūkį, artimus santykius, lyg ir planuoja tolesnį gyvenimą kartu. Tai pastarųjų dešimtmečių Vakarų pasaulio reiškiny. Sociologai beveik choru tvirtina, kad reikia priimti šią socialinę tikrovę ir palengvinti šių žmonių gyvenimą, leidžiant jiems įforminti santykius kaip partnerystę.

Partnerystės įteisinimo užuomazgos Lietuvoje prasidėjo prieš gerą dešimtmetį. 2001 m. liepos 1 d. įsigaliojo LR Civilinis kodeksas (CK). Jo kūrėjai neapibrėžė šeimos, tačiau, Šeimos teisei CK skyrė atskirą Trečią knygą, joje kalbama ne tik apie šeimą bei santuoką, bet ir apie bendrą gyvenimą neįregistravus santuokos (turtiniu požiūriu), ir tai parodo siekius ateityje atverti kelią įteisinti platesnes teises. Pasakytina, kad priėmus CK buvo siūlyta Vyriausybei per 1–2 metus parengti dirbtinį apvaisinimą, lyties pakeitimo sąlygas ir partnerystės įregistravimo tvarką reglamentuojančius įstatymus.

Pirmąjį partnerystei įteisinti skirtą įstatymo projektą 2004 m. pateikė Vidaus reikalų ministras socialdemokratas V. Bulovas, o 2007 m. CK pakeitimo dėl partnerystės projektą pateikė Teisingumo ministras, irgi socialdemokratas, P. Baguška. Visi šie siūlymai Seimo buvo atmesti.

Diskusijos atsinaujino 2011 m. rudens po Konstitucinio Teismo sprendimo dėl šeimos sąvokos. Spalį Seimo narė A. M. Pavilionienė įregistravo įstatymo projektą, pagal kurį partnerystę galėtų registruoti visi pilnamečiai asmenys (išskyrus artimus giminaičius), net ir tos pačios lyties. Seimo narė siūlė koreguoti ir CK, jame sąvokas „vyras ir moteris“ pakeičiant „partneriais“. Įdomu, kad projekto nepalaikė net kai kurie seksualinių mažumų teisių gynėjai, o socialdemokratai teigė, kad tai su jų partija nesuderinta nuomonė. Ar tai tik „nekaltas“ Seimo narės išsišokimas? Tokiomis radikaliomis priemonėmis visuo-

menė iš pradžių šokiruojama, o paskui teikiama švelnesni, „priimtinesni“ pasiūlymai. Taip žmonės būna pripratami, o tikslai pasiekiami.

Ir štai po mėnesio Teisingumo ministras liberalas R. Šimašius pateikė visuomenei svarstyti CK pakeitimus, kuriais siekiama „įtvirtinti partnerystės institutą Lietuvoje kaip vieną iš asmeninių santykių formų, suteikti kuo didesnę apsaugą silpniesiems partnerystės santykių šalies (sugyventiniui) ir bendriems sugyventinių vaikams“. Be kita ko, pasiūlyta įteisinti neregistruotą partnerystę, kuomet vyras ir moteris tiesiog gyvena kartu ir tai sukelia teisinės pasekmės, neatšizvelgiant į tai, kokių gyvenimo planų jie turi. Šiuo projektu (bent jau kol kas) nesiūloma įteisinti homoseksualų partnerystės.

Tokia situacija Lietuvoje neatsitiktinė. Ji atspindi pasaulines tendencijas ir parodo planingą suinteresuotų jėgų veikimą. Partnerystės įteisinimas pirmiausia yra susijęs su seksualinių mažumų lūkesčiais turėti mokesčių lengvatų, teisę paveldėti, įsivaikinti, kartu migruoti, turėti apribojimų baudžiamojoje teisėje, slaugyti sergančius partnerius ir kt. Šiems tikslams pasiekti jie visose šalyse įnirtingai siekia teisės tuoktis, niveliuoja lytis (netgi gimimo liudijimuose šalinami įrašai apie lytį, nuo pat vaikų darželių metodškai siūloma drausti žodžius, nurodančius lytį), nuosekliai menkinamas vyro ir moters santuokos pagrindų sukurtos šeimos įvaizdis (pvz., ją vadinant neigiamų stereotipų ir smurto šaltiniu). Kadangi jie negali natūraliai pradėti vaikų, bandoma įteisinti visus

įmanomus dirbtinio apvaisinimo būdus, lyties keitimą, tam netgi išrūpinant valstybinį finansavimą.

Registruotą partnerystę pirmoji priėmė Danija 1989 m. Tai buvo skirta santykiams tik tarp vienos lyties asmenų įteisinti. Vėliau partnerystę pamažu įteisinio dar 26 valstybės ar jų dalys. Daugumoje jų registruota partnerystė garantuoja visas teises kaip ir santuoka, išskyrus teises į dirbtinį apvaisinimą ir įsivaikinimą. Kai kurios šalys pažengė dar „toliau“ – įteisinio tos pačios lyties asmenų *santuokas*. Pasaulyje kelios valstybės yra įteisinusios *neregistruotą partnerystę*, kai tam tikros teisės automatiškai suteikiamos kartu gyvenantiems asmenims, jų net neatsiklausiant.

Kaip matome, tai, kas prasidėjo Danijoje 1989 m., 2000–2001 m. jau buvo koduojama ir mūsų teisės aktuose. Lietuvoje matome nuolatinius bandymus įteisinti partnerystę, siekį sumenkinti santuoką, suniveliuoti lytis, susilpninti gyvybės apsaugą, sumenkinti šeimos autoritetą.

Partnerystės įteisinimui jau nepriartarė šeimų organizacijos, teigdamos, kad tai dubliuoja santuoką, o deklaruojamų problemų (nesantuokinių vaikų apsaugos) neišsprendžia. Arkivyskupas S. Tamkevičius santuokos silpninimą ir partnerystės įteisinimą yra pavadinęs didele grėsme valstybei.

Tad ar partnerystės įteisinimas iš tiesų nėra Trojos arklys, atveriantis kelią kultūrai, kuri nesaugo gyvybės ir neigia pačią žmogaus prigimtį, kurioje nėra atsakomybės, kuriai nesvarbios tradicijos, o svarbiausi – savanaudiški interesai? Ir galiausiai – ar ne taip išnyksta civilizacijos?

Nepramiegoti kančios

Šventasis Raštas šeimoms

Netrukus Jėzus su jais atėjo į ūkį, vadinamą Getsemane, ir tarė mokiniams: „Pasėdėkite čia, kol aš ten nuėjęs melsiuos.“ Pasiėmęs Petrą ir abu Zebediejaus sūnus, pradėjo liūdėti ir sielvartauti. Tada tarė jiems: „Mano siela mirtinai nuliūdusi. Likite čia ir pabudėkite kartu su manimi.“ Kiek toliau paėjęs, parpuolė kniūbsčias ir meldėsi: „Mano Tėve, jeigu įmanoma, teaplenkia mane ši taurė. Tačiau ne kaip aš noriu, bet kaip tu!“ Jis sugrįžo pas mokinius ir, radęs juos miegančius, tarė Petrui: „Negalėjote nė vienos valandos pabudėti su manimi?“ (Mt 26, 36–40).

Jei džiaugsmą palygintume su šviesa, Dievą įsivaizduotume kaip šviesos begalybę, kurios netemdo joks šešelis. Tokia buvo pradžia. Šviesos slėpiniai mums tapo nauja kryptimi ieškant Dievo. Šviesa nemeta šešėlio tik tenai, kur vien skaidrūs daiktai. Jei Dievo šviesą įsivaizduotume kaip šviesos spindulius mūsų pasaulyje, tai geriausiai ji šviestų ten, kur nieko nėra, kur niekas nemeta šešėlio. Tačiau tokia šviesa neturėtų savo paskirties, šviestų „niekam“. Dieviškoji šviesa yra kur kas daugiau nei fotonų srautas ir atspindžio, įsiskverbimo, šešėlio santykis su medžiaga.

Dievo šviesa – tai apsisprendimas skleisti, dalyti save kaip būtį, džiaugsmą, laimę, iš begalybės atitenkančią ribotai būtybei. Kuo labiau būtybė atitinka Dievą, tuo yra imlesnė jo spinduliuojamam džiaugsmui. Esame kilę iš dieviškosios šviesos spindėjimo, sukurti per Žodį, kuris atėjo iš Dievo. Kuo labiau mūsų, kaip kūrinių, „žodis“ yra panašus į Dievo žodį, tuo didesniu jo šviesos spindesiu nušvintame.

Dievo šviesos kelionę sutrukdė, pritemdė nuodėmė, pasipriešinimas jo valiai, kuri yra meilė. Taip pasipriešinta ir žmogaus pašaukimui į džiaugsmo šviesą. Džiaugsmo šešelis yra kančia. Ji temdo džiaugsmą, menkina laimę, silpnina tikėjimą, atskiria nuo kitų. Kai nuodėmė istorijoje užtvėrė kelią Dievo šviesai, jos šešėlyje atsidūrė ir vėliau gimusieji. Tokią šešėlio „geografiją“ vadiname gimtąja nuodėme. Joje atsiduriame kaip gimusieji nuodėmės šešėlyje ir patiriame daugybę to šešėlio pasekmių, kurios nusakytinos kaip laimės, pilnatvės stoka ir kančia.

Palaimintasis Jurgis Matulaitis neretai pristatomas vardijant jo kančių, ligų ar kitokių kentėjimų sąrašą. Vien jausmingą užuojautą keliantys kentėjimų išsakymai dažniausiai atveda tik prie sąlygiškų teisingumo „svarstyklių“ ir lyg kviečia „sverti“, matuoti kentėjimus pagal tariamus dydžius. Galiausiai liekama prie „nesusipratusių“ žmogaus klausimo: kodėl Dievas leido tiek daug vienam ar kitam kentėti?

Dievas iš meilės nusidėjusiam žmogui siuntė Gelbėtoją, kančios Vyją, ir jis suteikė kančiai naują, ne tik baismę, bet ir išganingo nuopelno prasmę. Jėzus pamokė, kaip su meile ir tikėjimu išgyvenama kančia gali prikelti Dievo šviesai. Kentėjimai perkeičia žmogų. Priimta, išgyventa

ir įprasminama kančia – tai didelis žingsnis ar net šuolis į galutinį mūsų tikslą – amžinybę Dievo artumoje. Keiksmas, neapykanta, kitų kaltinimai dėl ligų ir kančių – šuolis atgal, gal net į prapultį.

Negalios, ligos kančia žeidžia žmogaus orumą, verčia patirti, jo nuomone, nepelnytą skausmą ir pažeminimą. Neįgaliųjų pasaulis dažnai tampa per sunkia užduotimi titanams – stipriesiems, lyderiams. Krikščionybė, drąsiai žengianti mažutėlių link su Kristumi – Gelbėtoju, moko viltinčiausio požiūrio į žmogaus silpnumą ir rodo pavyzdį tironijos pilnam pasauliui.

Palaimintojo Jurgio biografijoje tikrai nerandame tiek nusiskundimų, susirūpinimo savo skausmais, kiek gali pasirodyti vienaip ar kitaip nusiteikusiems biografams. Kančia jo gyvenime netapo šešėliu Dievo šviesai, o tik grynino ir skaistino jo meilę Bažnyčiai, Dievui, žmonėms. Būdamas pilnas atjautos, tikėjimo, ištvermės ir kantrybės, jis uoliausiai rūpinosi Bažnyčia ir, kančioje sekdamas Kristumi – kentėjimų Vyrų, per visą gyvenimą vis skaisčiau skleidė Dievo meilės šviesą, stengėsi, kad asmeniškumo, egoizmo šešėliai jos nė kiek netemdytų.

Kančiai, skausmui labiausiai pasipriešinama nebūtinai tada, kai jie pašalinami (kartais net renkantis narkotikų ar svaigalų prapultį), bet labiau tada, kai jie perkeičiami į karštesnę meilę Dievui: „Palaimintas žmogus, kuris ištveria išmėginimą, nes kai bus ištirtas, jis gaus gyvenimo vainiką, kurį Dievas yra pažadėjęs jį mylintiems“ (Jok 1, 12). Guosti ir stiprinti kitus kančioje – tai stiprinti ir kelti Dievo meilei. Lengvinti kitų kančių ir stiprinti tikėjimą – tai lyg viesulu nešti, grąžinti kūrinio meilę Kūrėjui.

Kun. Kęstutis K. BRILIUS MIC

Kristaus kančia alyvų sode. S. Botticelli, 1500 m.

Pal. Jurgio Matulaičio gyvenimas: PAAUGLYSTĖ

Kai ligą įveikia ne vaistai

Ses. Ona VITKAUSKAITĖ MVS

Palaimintasis Jurgis Matulaitis – žmogus, kuris visą gyvenimą sunkiai sirgo, bet nuveikė tiek darbų, kiek nenuveikia stipriausi vyrai. Pagal tai, kaip aplinkiniai reagavo į jo negalią, pats J. Matulaitis turėjo apkarsti ir būti siaubingai piktas ant viso pasaulio...

Jau nuo mažens Jurgis sirgo kaulų tuberkulioze. Tai reiškia, kad visą gyvenimą jautė skausmą. Progresuojant ligai skausmas stiprėjo, ypač pasunkėdavo atšalus orams. Taip jis rašo kun. P. Andziuliui iš Romos: *Aš bijau čia žiemos. Kambariai čia nešildomi, o mano koja ir ranka taip atjaučia šaltį. O ką kalbėti apie Dalešičų parapijos vikaro kambarelį, kuris buvo ne tik nešildomas, bet dar ir kiauru stogu! Matulaičio fizinės kančios buvo didelės dar ir dėl to, kad tą laikų medicina negreitai atpažino ligą: gydytojai ne kartą baidėsi amputuoti tai ranką, tai koją... Kai galiausiai buvo nustatyta tikroji diagnozė Šveicarijoje, Fribūre, gydymas nebuvo ilgai laukta palaima.*

Man darė injekcijas, kurios ne tik keldavo baisius skausmus, bet ir taip susilpnindavo mano psichines galias, kad sudaužytas ir ne visada pilnos sąmonės išsisuktis mėnesius vargu ar gyvenau žmogišką gyvenimą. Taip jis rašo Kielcų vyskupui T. Kulinskiui, prašydamas dėl sveikatos atleisti jį nuo pareigų vyskupijoje. Bet vyskupui tai ne problema – taip jo talentingasis kunigas, kažkada paties išgirtas klierikas, Vatikanui rekomenduotas kaip išskirtinių gabumų asmuo, atsiduria vargšų ligoninėje greičiau numirti, nei pasveikti.

Ir vis dėlto šis žmogus neapkarto: to meto liudijimais, jis buvęs malonus, vidinės ramybės kupinas ir švelnus, tačiau ir labai veržlus. Vos tik galėdavo vėl paeiti, žvangant specialioms kojoms ir rankos įtvarams griebdavosi darbų Bažnyčios ir Dievo garbei. Labai mylėjo Bažnyčią, nors Bažnyčia, neretai jos nuodėmingų atstovų pavidaluose, jam buvo kietaširdė. Tai kodėl jis nespjovė į viską?.. Tėra vienintelis atsakymas: Jur-

gio Matulaičio žvilgsnis buvo nukreiptas ne į save, ne į savo negalias ir patiriamas neteisybes, bet į Jėzų Kristų. Į tą, kuris būdamas Dievas apiplėšė save ir numirė už nusidėjėlius – kietaširdžius, melagius, žmogžudžius. Už mus – Bažnyčią, kurioje, žinoma, yra ir šventųjų – tokių, kaip Matulaitis. O gal Bažnyčia, žemiškoji, matomoji jos pusė ir yra Kristaus kryžius – lieptas pas Dievą visiems nusidėjėliams? Nusidėjėliai žeidžia save, kitus, Dievą. Kažkas turi juos iškęsti – Bažnyčia yra vieta, kur iškenčiami nusidėjėliai. Šventieji, susitapatinę su savo Viešpačiu, ima sau ant pečių jo kryžių – mielai jį neša, kad paguostų Viešpatį, kad jo Kūno nariai neliktų atskirti. Matulaitis ir buvo toks. Ne tik priėmė jam tekusią ligą, bet ir troško dar labiau vargti dėl Dievo ir jo Bažnyčios: *Aukojų, Viešpatie Dieve, visus savo darbus, vargus, rūpesčius, visus nemalonumus, sunkenybes, kryžius. Duok Dieve, kad dėl Tavęs ir Tavo Bažnyčios dar daugiau galėčiau dirbti, vargti ir kentėti. Duok, kad sudegčiau kaip ta žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies dėl Tavęs ir Tavo Bažnyčios* (Užrašai, 1913 04 05).

Kiekvienas šventasis ir šiaip sveikas žmogus pirmiausia save suvokia kaip nusidėjėlį ir dėl to gali priimti ligą ar kitokią kančią kaip atgailą už savo nuodėmes. Pirmiausia save iškęsti kaip nusidėjėlį – juk iki nuopuolio ligos ir mirties nebuvo. Kuo šventesnis žmogus, tuo giliau suvokia save kaip mylimą nusidėjėlį. Mylimą nusidėjėlį, Sūnaus mirtimi atpirktą vergą. Štai kaip rašo Matulaitis: *Ypač vieną kartą Viešpats Dievas nuostabių būdu man parodė didelį mano dvasios skurdą ir menkumą, o kartu pripildė kažkokios įstabios ramybės ir laimės, kad negaliu atsistebėti, kaip tai gali viena su*

kitu derėti (Laiškas t. H. Kuzminskiui, 1904 12 15). Ir tada jis žino, ką daryti su savo asmenine kančia:

Aukosiu Viešpačiui Jėzui Kristui savo darbus, nemalonumus ir kentėjimus, kaip atgailą už savo ir viso pasaulio nusidėjimus. Viešpatie, suteik man atgailos dvasią, kad nors mažumą atkentėčiau už visus savo praėjusio gyvenimo sunkius ir didelius nusidėjimus. Viešpatie, duok man gausias ašaras, kad apverčiau savo sunkius ir gausingus prasižengimus (Užrašai, 1911 03 04).

Kaip ir visi šventieji, Palaimintasis sustojo ne ties savimi, savo nuodėmėmis, savo liga, bet ties Dievo meile ir gailėstingumu. Ir tai jį pakėlė, jis netapo ligotu, savigailoje paskendusiu niurzglu. Greičiau yra pavojus kai kuriems mūsų pasidaryti besipiktinantiems ir niurgzliams skaitant apie Matulaičio ligas ir kitus vargus. Pal. Jurgis buvo vilties žmogus. Beviltingose situacijose mokėjo atrasti viltį Dievo gailėstingume ir juo besąlygiškai pasitikėti: *Žmogaus viltis remiasi ne kokiomis nors geromis išeitimis, bet Dievo gailėstingumu <...>. Viltis yra ten, kur, žmogiškai žiūrint, nebėra vilties* (De spe. Asketinė konferencija).

Liga yra blogis ir jį visi norime įveikti – jei ne vaistais, tai malda. Kartais šio blogio neįveikia nei vaistai, nei malda. Tada lieka meilė kenčiančiam Kristui – pasiūlyti jo kryžiui savo petį. Sujungti savo kančią su jo ir tapti lieptu į dangų niekaip nerandantiems kelio. Sunku kyboti virš bedugnės! Svarbiausia – prisiversti žvelgti ne į save, bet į Viešpatį, į kitus. Susilaikyti nuo savigailos ir persiimti atjauta: kad ir koks apgailėtinas esi – tu turi galią atjausti kitą. Turi galią savo auka kažką išgelbėti nuo pragaro. Taip, tai didvyriškumas arba šventumas, į kurį esame krikštu pašaukti ir įpareigoti. Sveikatos raktas pagal Palaimintąjį: Kitas – nr. 1.

Šventojo ŽVILGSNIS

Atsiminimai apie palaimintąjį Jurgį Matulaitį

Atsiminimų apie palaimintąjį surinkta daug. Gaila, kad ne visuose kalbama apie asmenį, o daugiau apie jo veiklą. Pateiksime žiupsnelį tų, kurie, mūsų supratimu, atspindi jo asmenybės šventumą ir iškilumą. Apie šį Dievo vyrą dar rašysime būsimuose „Artumos“ numeriuose; rasite ir daugiau prisiminimų, kuriuose amžininkai pasakoja, ką prisimena apie nepaprastą dvasios milžiną, ypatingą vyskupą, krikščioniškosios sociologijos puoselėtoją, neeilinį žmogų, išskirtinį pedagogą bei ugdytoją.

J. Matulaitis uždėjo ranką man ant galvos, truputėlį pakėlė ją aukštyrą ir pažvelgė man tiesiai į akis. To žvilgsnio aš nepamiršiu, kol gyvas. Rodos, kad jo akys, tokios švelnios ir malonios, įsiskverbė į mano sielos gelmes, kažkokia šiluma pakuteno man širdį. Dingo baimė ir netikrumas. Tai buvo ŠVENTOJO žvilgsnis. Kažin ar nebūtų galima tą žvilgsnį palyginti su Kristaus žvilgsniu, kai Jis pažvelgė į jaunuolį, klausiantį, ką daryti, kad būtų tobulas? Tame žvilgsnyje buvo lyg pakvietimas: „Sek manimi.“ Ir aš tada būčiau ėjęs paskui jį kad ir į pasaulio kraštą.

J. Vaišnora MIC, Čikaga, 1962 m.

* * *

Turėjau progos dažniau su juo sueiti. Stebėdavausi ta skaisčia siela, jos užsidegimu, dideliu išsimokslinimu, aiškiu pinių teologijos klausimų sprendimu, teisiniu, moksliniu ir visuomeniniu nusimanymu. Malda ir darbas, Dievo ir artimo meilė užėmė kiekvieną jo gyvenimo valandėlę; tame gyvenime nebuvo laiko poilsiui. <...> Tame tyliame šveicarų name (Fribūro marijonų vienuolyne – *red. past.*) tarp pirmųjų marijonų viešpatavo nežemiški santaika ir džiaugsmas. Kunigas Jurgis sirgdamas, visus metus apraišiotas tvarsčiais, niekuomet nesiskundė, visuomet prieinamas, linksmas, pilnas Dievo malonės, apie Dievą kalba, prie Dievo veda, dėl Dievo dirba, per Dievą nori visus laimingus padaryti. Kiek sielų jis pritraukė prie Dievo! Kiek į tikrojo pamaldumo kelią atvedė! Kiek pagilino Kristaus mokslo žinojimą! Kiek jis išmokė gyventi pagal Išganytojo nurodymus – vienam Dievui težinoma!

vysk. H. Przeździeckis, Podlesė

* * *

Tai buvo nuostabi asmenybė. Vidumi visada santūrus. Nepaprastai susivaldantis, prieinamas. Nors fiziškai kenčiantis dėl ligos, visada ramus, kiekvienam besišypsantis. Labai paslaugus. Jo kunigiškojo gyvenimo tobulumo, dvasinės bei socialinės dimensijos matas buvo žmogiškieji, autentiški, nemeluota artimo meile paremti, santykiai. Šitai labai dažnai pabrėždavo savo paskaitose ir priva-

čiuose pokalbiuose. Itin nuoširdus ir supratingas buvo savo mokiniams. Dėl to jį supo meilė ir pagarba. Nebuvo įmanoma jo negerbti ir nematyti jame pauliškojo *Homo Dei* (Dievo vyro). Ne vienas mokinys jam dėkingas už savo dvasinį ugdymą ir pašaukimo patvirtinimą ar net vienuolinį gyvenimą.

Kun. Z. Kalinowskis, Kališas, 1967 m.

* * *

Nepaisant to, kad pažino skurdą ir žmogiškąsias silpnybes, bei to, jog su visu šituo asmeniškai susidurdavo kasdieniniame gyvenime, netgi pats išgyveno, tėvas generolas nerodė desperacijos, priešingai, klestėjo sveikas jo optimizmas, su kuriuo žvelgė į viską, mokėdamas per blogio debesis pamatyti gėrio augimą. Kaip ganytojas ir ugdytojas, žinojo, kad tik giliai tikintis gėrių ir jo pergale žmogus geba ką nors nuveikti.

Kun. J. Sobczyk MIC, 1927 m.

* * *

Pažvelgus, kaip kitos tautos gerbia savo vyrus, mes savuosius, rodos, vis dar per kukliai vertiname. Kitos tautos jau būtų susirūpinusios tokio vyro, tiek nusipelnusio tautos ir Bažnyčios labui, kanonizacijos (šventuoju paskelbimo) byla. Pavyzdžiui, prancūzai dėl Joanos Arkietės ar anglai dėl Tomo Moro, italai ir kiti vieningai sujuda visa tauta, savo prašymais užverčia Romą, ir Roma, atsižvelgdama į *vox populi*, jų prašymus patenkina.

O kaip su arkivyskupu Matulevičiumi? Visa Lietuva (ir ne tik Lietuva!) žino ir gerbia jį kaip skaisčios doros ir gilios išminties vyrą, kaip brangų ganytoją. Jį didžiai vertina ir Šv. Sostas.

Kitos tautos meldžiasi, kad jų žmones, žinoma, mirusius, Dievas išaukštintų. Ir tų maldų Dievas išklauso. Melskime ir mes visi, kad mūsų Matulevičiui būtų paskelbta altorių šventojo garbė.

B. Paukštys S. S., Turinas

Prisiminimų ištraukas parengė Vanda IBLANSKA

Siracido patarimai susirgus

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Siracido knyga yra viena gražiausių ir lengviausiai skaitomų Senojo Testamento knygų. Ją iš esmės sudaro įvairūs proginiai moralinio, religinio, praktinio pobūdžio patarimai ir pamokymai. Ne išimtis – skirti ir susirgusiems. Štai vienas, kurį trumpai aptarsime:

Mano vaike, kai sergi, nelūkuriuok, bet melskis Viešpačiui, kuris tave išgydys (Sir 38, 9).

Mano vaike – Siracidas, rašydamas personifikuotos dieviškos Išminties vardu, savo adresatą vadina *vaiku*. Kodėl? Jokių būdų ne dėl to, kad jo knyga yra skirta vaikams. *Siracido knyga*, kaip žinome, priklauso Senojo Testamento Išminties literatūrai. Jos šerdyje, be *Siracido*, – dar penkios knygos: *Jobo*, *Patarlių*, *Koheleto* (*Mokytojo*), *Giesmių giesmės* ir *Išminties*. O Išminties literatūra – tai suaugusių ir brandžių žmonių raštija. Brandus žmogus, anot Biblijos, yra tiksliai tas, kuris turi *vaiko dvasią*, t. y. gebėjimą nuolat augti ir bręsti. Todėl kreipinys „mano vaike“ reiškia prašymą ir raginimą: „Žmogau, atverk savo širdį mano pamokymams!“ Kokie gi jie?

Pirmiausia Siracidas ragina *nelūkuriuoti*, t. y. ligą pastebėti laiku, o ją pastebėjus – nedelsti ir *melstis*. Ką gi tai reiškia? Savaimė suprantama – prašyti pasveikimo, sveikatos malonės. Bet ne tik. Paraginimas *melstis* turi dar vieną prasmę. Kas gi tai? Manyčiau, kvietimas ligą traktuoti religiniu/sakraliniu požiūriu, t. y. netgi ligoje išgelgti Dievo valią. Bet, vėlgi, ne tik! Ką gi daugiau?

Atsakymas pateikiamas kitoje aptariamose ištraukose eilutėje: „Atsisakyk savo ydų, laikyk savo rankas švarias ir apvalyk savo širdį nuo visų nuodėmių“ (Sir 38, 10). Joje Siracidas primena itin svarbią biblinės antropologijos tiesą: nuodėmė yra bene svarbiausia ir tiesioginė kančių bei ligų priežastis (pvz., *Pr 3, 1–24*). Todėl susirgus, anot *Siracido knygos* autoriaus, neužtenka vien tik melstis, svarbu dar atgailauti arba, kaip mes sakome, eiti išpažinties. Žinome, kad Jėzus Kristus labai dažnai taip darydavo: „Išvydęs jų tikėjimą, Jėzus kreipėsi į paralyžiuotąjį: „Sūnau, tau atleidžiamos nuodėmės!“ <...> „Bet, kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią atleisti žemėje nuodėmes, – čia jis tarė paralyžiuotajam, – sakau tau: kelkis, imk savo neštuvus ir eik namo!“ (Mk 2, 5. 10–11). Tačiau ir šito Siraci-

Viduramžių ligoninė.
Miniatiūra iš Alfonso X giesmyno, Ispanija, XIII a.

dui yra per mažas. Jis ragina atlikti dar ką: „Atnašauk maloniam kvepiančią auką ir geriausių miltų pamėnėjimo dalį, – dosnią atnašą pagal savo išgales“ (Sir 38, 11).

Kas gi tai? Čia, mano galva, Siracidas teikia dar du svarbius patarimus. Pirmasis – tai bendruomeninė malda. Asmeninė malda svarbi, bet jos neužtenka. Reikia ir liturginės bendruomeninės užtarimo maldos. Panašiai, tik daug vėliau rašys *Jokūbo laiško* autorius: „Kas nors pas jus serga? Tepasikviečia bažnyčios vyresniusius, ir jie tesimeldžia už jį, patepdami aliejumi Viešpaties vardu“ (5, 14). Čia būtų galima išgelgti ir dar vieną – išmaldos patarimą. Išmalda, anot Biblijos, suteikia įvairių malonių, viena jų – sveikata. Klasikinis Šventojo Rašto pavyzdys – Tobito istorija. Tobitas, kaip žinome, netekęs regėjimo, ilgai jį vėl atgavo. Viena jo pasveikimo priežasčių kaip tik ir buvo išmalda (žr. *Tobito knygą*).

Tačiau Siracidas, be kita ko, dar pataria: „Betgi ir gydytojui leisk ateiti, nes Viešpats jį sukūrė; neleisk jam nuo tavęs pasitraukti, juk tau jo reikia. Būna atvejų, kai išgijimas yra gydytojo rankose, nes ir jis meldžiasi Viešpačiui, kad suteiktų jam sėkmę nustatant ligą ir gydymas išgelbėtų ligonio gyvastį“ (Sir 38, 12–14).

Malda, atgaila, išmalda – tai labai gera ir labai svarbu. Bet vis dėlto reikia dar vieno – tikinčio gydytojo! Ir... tikinčio ligonio.

Tiziano Soldavini VIEŠPATIE, IŠGYDYK MANE SAVO MEILE!

Iš italų kalbos vertė Rasa Paleckytė

Knygos autorius – psichologijos mokslų daktaras, daugybės medicinos knygų autorius – siūlo meilės terapiją, kuri keičia ir perkeičia. Šis paprastas, visiems imanomas būdas padeda visiškai išsigydyti širdies žaizdas ir įgyti tokią širdį, kurioje sutemas išsklaido šviesa. Tai siūlymas iš naujo atrasti, ką esame gavę dovanų. Nors gydytojai daro, ką tik gali, kad palengvintų ligonių kančias, tačiau neįstengia pašalinti priežasčių. Tik Jėzus visuomet tai padaro, jei žmogus juo tiki, su juo bendrauja.

KATALIKU PASAULIO LEIDINIAI

Pylimo 27/14, Vilnius 01141, tel. +370 5 212 24 22, faks. +370 5 262 64 62, www.katalikuleidiniai.lt

Kančios religija

ar stereotipų nelaisvė?

Tomas VILUCKAS

Austrijų dokumentininkų juostoje „Motina Teresė – tamsybių šventoji“ (*Mother Teresa – Saint Of Darkness*, 2011) pasakojama apie gyvenimo išbandymą, kai palaimintoji patiria gilią tikėjimo naktį. Psichiatrė Margot Schmitz teigia, jog katalikybė esanti kančios religija. Toks įspūdis gali susidaryti ne vienam paskubomis su katalikybe susiduriančiam žmogui. Ar šis požiūris pagrįstas? Kaip plėtojosi katalikiška kančios samprata? Kaip kančios klausimas atrodo teologiniu žvilgsniu?

Kankinystės perspektyva

Visų pirma vertėtų atkreipti dėmesį, kad teologinis ir sielovadinis požiūriai į kančią labai priklauso nuo socialinių bei kultūrinių aplinkybių. Krikščionybės aušroje kančia buvo suvokiama griežtai kankinystės kontekste. Krikščioniui ištverti persekiojimus dėl Kristaus – tai malonė.

Juk pats Jėzus skelbė palaiminimą persekiojamiems dėl teisybės, dėl jo patiriantiems nemalonumų – „kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visai šmeižia“ (*Mt 5, 11*). Pirmasis apaštalo Petro laiškas – tai padaršinimas krikščionims persekiojimų akivaizdoje. „Bet jeigu jums ir tektų kentėti už tiesą, – jūs palaiminti!“ (*1 Pt 3, 14*) – tokius savo Mokytojo žodžius kartoja Petras. Šiame laiške randame pirmųjų krikščionių mokymą apie kančią: „Mylimieji, nesišbėkite, kad degina jus ugnis, lyg jums būtų atsitikęs kas nepaprasta, nes taip darosi jums išmėginti. Verčiau džiaukitės dalyvaudami Kristaus kentėjimuose, kad ir tada, kai jo šlovė apsieiks, galėtumėte džiūgauti ir linksmintis. Jei jus niekina dėl Jėzaus vardo, – jūs palaiminti, nes garbės ir Dievo Dvasia ilsisi ant jūsų. Tik tegul niekas iš jūsų nekenčia kaip žmogžudys, vagis, piktadarys ar įkyruolis. Bet jei nukenčia kaip krikščionis, tegul nesigėdija, o tegarbina šiuo vardu Dievą. <...> Todėl kurie kenčia pagal Dievo valią, tepaveda savo sielas ištikimajam Kūrėjui ir tedaro gera“ (*1 Pt 4, 12–16; 19*).

Persekiojimus Petras vertina kaip neišvengiamybę. Žmonėms iš esmės nepatinka ir įtartini atrodo tie, kurie vienaip ar kitaip išsiskiria, o krikščionys ir turi skirtis nuo eilinio žmogaus. Krikščionybė daro poveikį pasauliui – tai jos skiriamasis bruožas, dėl to problema yra dar aštresnė. Kitaip ta-

riant, krikščionis visuomenėje, kurioje gyvena, kirbina visų sąžines. Dauguma žmonių mielai išvengtų sąžinės priekaištų, vadinasi, konfliktas tarsi iš anksto užprogramuotas.

Petras ragina krikščionis: jei tenka kentėti dėl Kristaus, savo kančiomis tegul šlovina Kristaus ir krikščionio

vardą. Krikščionio gyvenime ir elgesyje turi matytis, kad jis nenusipelnė kentėjimų, o jo santykis su šiomis kančiomis turi parodyti žmonėms, ką reiškia būti krikščioniu. Todėl pirmiesiems krikščionims persekiojimas – tai kelias į šlovę per kryžių. Jie tikėjo, kad Jėzus Kristus neliks skolingas savo žmonėms – džiaugsmas ir karūna laukia tų, kurie bus jam ištikimi.

Nuo atgailos iki kančios neigimo

Nuslūgus persekiojimams, o krikščionybei tapus oficialia Romos imperijos religija, kančia tampa atgailavimo praktika. Neoplatonizmo įtaka teologijai, kilęs vienuolinis sąjūdis neigiamai vertina kūną, dėl sielos tobulinimo pasmerkdamas jį kančioms. Iki VIII a. Europos vienuolynai darė vis didesnę įtaką Šventosios Romos imperijos gyvenimui. Svarbi politinė ir kultūrinė vienuolynų bendruomenių padėtis sudarė prielaidas aukštinti vienuolio „idealą“.

Šiame kontekste griežtumas savo kūnui darėsi įprastesnis. Tikinčiojo gyvenimas buvo suvokiamas kaip sunki kova prieš nuodėmę, apimanti visko atsisakymą, medžiaginio gyvenimo niekinimą, fizinio malonumo vengimą. Gyvenimas kančioje tapo idealas. Kančias sukeldavo kūno marinimu, čaižymu, nuolatinio pasninku, kad būtų palengvintas kelias į Dievo malonę. Šis dualizmas tarp kūno ir sielos ilgam įsitvirtino krikščioniškajame dvasingume, o savo apogėjų pasiekė Viduramžiais.

Visiškai suprantama, jog kentėjimas tapo krikščioniškojo gyvenimo pavyzdžiu. Tam didžiulį postūmį suteikė Viduramžių mistika – šv. Pranciškaus Asyžiečio ir šv. Kotrynos Sienietės stigmos, šv. Brigitos Švedės kankinamo Jėzaus vizijos, Tomo Kempiečio „Kristaus

sekimas“ (*De Imitatione Christi*). Krucifiksas – Nukryžiuotasis, kurį kontempliuodavo maldoje vienuolis, atsirado tik IX a. ir yra akivaizdus šios epochos simbolis. Krucifiksas atspindėjo Vakarų krikščionybės skirtingumą nuo Rytų krikščionybės. Kaip pastebi Antanas Maceina, „Rytų Bažnyčioje religinio pergyvenimo ir garbinimo centras yra ne tiek kenčiantysis, kiek triumfuojantysis Kristus (*Christos Pantokrator*)“. Kryžius čia yra pergyvenamas kaip Išganytojo sostas, nuo kurio, pasak šv. Jono Auksaburnio, šviečia Viešpaties galybė ir didybė“. Vakaruose labiau įsigali kenčiančiojo, o Rytuose – šlovingojo Kristaus vaizdinys.

Reformacija atsisakė krucifikso, o jėzuitai bei kontrreformacija XVI a. jį nepaprastai išaukštino kaip vieną ryškiausių katalikiškosios tapatybės atributų. Prancūzijos revoliucija, prasidėjęs Apšvietos amžius, Bažnyčios ištūmimas iš viešojo gyvenimo tapo pretekstu kančią dar labiau romantizuoti. Ši romantizavimą atspindi jau minėtojo A. Maceinos žodžiai: „Kančios troškimas ir džiaugsmas kęsti yra vienas iš būdingiausių šventos asmenybės ženklų... Prisiimta ir Dievuje iškęsta kančia yra kelias į žmogaus sudievinimą.“

XX amžiuje, Vakarų visuomenei vis labiau materialėjant, plinta ir kita tendencija – kančios nepaisymas. Visuomenėje įsitvirtina ir iškeliama technologijų galia, materialinis pasisekimas. Krikščionybėje vis labiau linkstama atspindėti panašias tendencijas – ypač akcentuojamas patyrimas ir emocijos, užsisklendžiama į efemerinę dvasingumą, skelbiama „sveikatos ir gerovės evangelija“, pagal kurią tikėti reikia gauti tai, ko reikia ir ko nori. Kitaip tariant, vienas kraštutinumas paskatina kitą.

Kančios stereotipai

Žalingi kančios aukštinimo padariniai – ne tik jos neigimas, bet ir stereotipai, iškreipiantys esminius krikščioniškojo gyvenimo, katalikiškumo principus. Apžvelkime dažniausiai paplitusius.

Dievas siunčia, dovanoja kančią, ji reikalinga Dievui. Tačiau Dievas negali būti kančios šaltinis. Kančia kyla, kai mums kažko (gėrio) trūksta ir mes tai suvokiame. Kančia yra sąmoningai išgyvenamas skausmas. „Kančia yra ne kas kita, kaip sąmoningas laisvos žmogiškosios būtybės

savosios baigtinybės išgyvenimas“, – teigia mąstytojas Juozas Girnius. Dievas, būdamas visiškai Gėris, nekildina savo priešingybės – skausmo. Tuo labiau nesidžiaugia žmonių kančiomis, nelaimėmis ir nepritekliais, kurie yra blogis.

Mus išgelbėjo Kristaus kančia. Teologiškai žvelgiant, žmogų gelbsti kiekvienas Dievo veiksmas jo atžvilgiu. Žmogaus išgelbėjimo pagrindas – Dievo meilė. Ne veltui žymusis anglų rašytojas Oscaras Wilde'as yra pasakęs: „Dabar man atrodo, kad vienintelė meilė, tegul ir menkiausias jos trupinėlis, tegali pateisinti šią bekrastę, tyvuliuojančią pasaulyje skausmo jūrą.“ Jėzus pasirinko kančią ir mirtį,

nes tai – egzistencinė riba, kuri trukdo žmogui neiškreiptai matyti save, pasaulį ir Dievą. Kančia irgi tampa ta „vieta“, kurios nepakenčia Dievas – Meilė. Žmogų gelbėja ne pati Kristaus kančia, bet jo meilė, kuri pasiekia ten, kur viešpatauja nuodėmės dėsniai.

Žmogų gelbėja ne pati Kristaus kančia (jis galėjo mus išganyti ir kitaip), bet jo meilė, kuri pasiekia ten, kur žmogus jaučiasi vienišas, apleistas ar sužeistas, kitaip tariant, ten, kur viešpatauja nuodėmės dėsniai.

Kančia yra šventumo požymis. Toks įsivaizdavimas griaua pačią šventumo sampratą. Kan-

čia, trūkumai ir vargas, kaip ir mirtis, yra sudėtinės gyvenimo dalys. Neįmanoma jų atskirti nuo gyvenimo – tai reikėtų panaikinti jo daugiasluksniškumą. Šventumas – tai ne kentėti, bet sutikti priimti Dievo planą savo gyvenime. Pravartu prisiminti didžiojo Austrijos žydo psichoterapeuto Viktoro Franklio mintį: „Žmogus, kuriam jo konkretus likimas skiria kančią, privalo žiūrėti į ją kaip į užduotį – visiškai unikalią užduotį. Net kentėdamas žmogus turi įsisąmoninti esąs vienintelis ir nepakartojamas visatoje – su savo skaudžiu likimu. Niekas negali jo pakeisti, niekas už jį neatkentės jo kančios. Kaip jis, šio likimo palytėtas, neša savo naštą – štai kur dabar slypi vienintelė nepakartojamos pasiekos galimybė.“ Tad svarbu kančią priimti kaip iššūkį ir galimybę augti asmenybei, o ne su patosu liaupsinti kentėjimus.

Juk kenčiant galima pasidaryti pagiežingam, netgi tapti mazochistu – kankinančiu save problemomis, nesimant jų spręsti, prisidengiant nebūtu kančios sakralumu, galima savo pasyvumu menkinti kančios iššūkį. „Tik kenčiantys žmonės gali versti kentėti kitus“, – sako bestselerių autorius ir lyderystės mokytojas Robinas Sharma.

Krikščionis yra pašauktas visomis išgalėmis mažinti pasaulyje kančią ir skausmą, o susidūrus su jos neišvengiamybe priimti ją kaip neatsiejamą krikščioniškojo gyvenimo dalį. Dievo malonė teikia jėgų, kad kančios akivaizdoje išliktume orūs, tvirti ir narsūs, garbingi ir nesavanaudiški, kad skaudi padėtis ir sunki dalia padėtų įgyvendinti šias vertybes.

DIEVO stebuklai

Romanas KAZAKEVIČIUS

„Niekad nepamiršiu tos sukrečiančios patirties <...>. Negaliu to suprasti, tačiau negaliu abejoti tuo, ką mačiau savo akimis“ – taip 1902 m. gegužės pabaigoje patirtą išgyvenimą aprašo vienas jaunas, bet profesinį vardą jau turintis medikas, regėjęs kaip per pusvalandį Lurde pagijo merdėjanti jauna moteris, kurią jis pats ilgoje kelionėje iš Liono buvo lydėjęs ir prižiūrėjęs traukinyje. Moteriai buvo nustatytas visą jos pilvą deformavęs tuberkuliozinis peritonitas. Liono gydytojai, matydami kelerius metus sirgusios, nebevalgančios, krauju kosėjančios ligonės beviltišką padėtį, atsisakė ją operuoti. Jau beveik be sąmonės ji buvo įkelta į specialų traukinį Lurdo kryptimi, o minėtasis medikas jame atsidūrė visai atsitiktinai ir, galima sakyti, iš smalsumo: paskutinę akimirką vienas bičiulis, turėjęs lydėti ligonius, nebegalėjo išvykti ir paprašė jį pavaduoti. Medikas matė, kaip iš ligonės kūno per labai trumpą laiką išnyko baisūs ligos ženklai, o buvusi ligonė po poros dienų savo kojomis įlipė į traukinį, kuris parvežė ją atgalios į Lioną. Per šešis mėnesius ji atgavo jėgas.

Tokių pasakojimų iš Prancūzijos Pirėnų prieškalnių Lurdo miestelio yra šimtai. 1858 m. šis miestelis išgarsėjo dėl Bernadetos Subiru (Bernarde-Marie Soubirous) regėjimų. Jaunai mergaitei aštuoniolikoje regėjimų apsirėškė nepaprastai graži ponija, kuri, pasirodyma priešpaskutinį kartą, pasakė: „Aš esu Nekaltas Prasidėjimas.“ Taip prasidėjo nauja Lurdo – išskirtinio katalikų pasaulyje dvasingumo ir piligriminio poliaus – istorija.

Apie apsiareiškimus šv. Bernadetai jau yra nemažai pasakota, rašyta, rodyta. Šiame straipsnyje paliesime Lurdą kaip garsią stebuklą, stebuklingų išgijimų vietą, į kurią ir šiandien iš pačios Bernadetos rankomis pirmiausia atkasto šaltinio pasisemti vandens, susivilgyti jame atvyksta tūkstančiai ligonių...

Katalikų Bažnyčia net savo liturginiame kalendoriuje vasario 11-ąją mini Lurdo Švč. Mergelę Mariją ir, palaimintojo popiežiaus Jono Pauliaus II iniciatyva, švenčia Pasaulinę ligonių dieną.

Ar tebebūna stebuklų?

Kaip šiandien yra nustatomas išgijimo stebuklingumas? Kaip šiandien gamtamokslių, medicinos, biologų

jos šviesoje dar galime kalbėti apie stebuklus? Prieš atsakant į šiuos klausimus, pirmiausia keli žodžiai apie stebuklą.

Žodis „stebuklas“ susijęs su veiksmažodžiu „stebėtis“. O šis nusako ne patį stebuklą, o jį išvydusiojo reakciją. Su stebuklu susidūręs žmogus stebisi, sutrinka, gal net išsigąsta. „Sukrečiantis“ išgyvenimas – taip jį apibūdino mūsų jaunasis medikas. O sukrečiantis ir stebinantis todėl, kad įvyko tai, ko – kaip sako gyvenimo patirtis ir

sukauptos žinios apie pasaulio santvarką – neturėjo, negalėjo įvykti. Argi tai neišmuša pagrindo iš po kojų?

Krikščionybės, kaip ir mūsų tikėjimo vyresniųjų brolių – žydų istorija, yra glaudžiai susijusi su stebuklais. Stebuklo autorius yra Dievas arba jo įgaliotieji. Žvelgiant šiek tiek sociologiniu žvilgsniu, galima pasakyti, kad stebuklas pagrindžia jį atlikusiojo autoritetą ir įrodo jo teiginių teisingumą. Jėzaus stebuklingi išgydymai darė nepaprastą įspūdį aplinkiniams ir siutino oponentus. Tai aštriai, šmaikščiai, gal net su „paslėptos ironijos gysle“, iliustruoja neregio išgydymas *Evangelijos pagal Joną* 9 skyriuje.

Stebuklas skleidžia didelę galią. Todėl beveik visada kartu su pasakojimu apie stebuklą atrasime ir jo kritiką. Stebuklas – tai lazda dviem galais. Kaip stebuklas pagrindžia jį atlikusiojo autoritetą ir tiesą, taip stebuklo ir stebukladario kritika paneigia tą autoritetą ir tiesą. Jėzaus oponentai tarp žydų sako, jog jis „velnio apsėstas“. II a. pagonių filosofas ir krikščionybės priešininkas Celsas tvirtina, kad Jėzus suklaidino savo mokinius prisistatydamas Mesijui, kai iš tikro neva buvo paslaptinę Egipto menų ir demonų kontrolės išmokę magas. Dar kitiems stebuklai atrodo paprasčiausiai išgalvoti, fantazijų vaisius.

Sugrįžkime į Lurdą XX a. pradžioje, į minėto jaunojo mediko laikus. Vienų akyse Lurdas apgaubtas dieviškos malonės šlove, kitų – Lurdo aura panašesnė į gėdą, skleidžiamą neišmanymo ir prietarų. Stebuklai demaskuojami jau ne egiptietiškos magijos, o gerokai pažengusių gamtos ir žmogaus mokslų šviesoje: „stebuklu“ vadiname tai, ko šiandien dar nepaaiškina, tačiau vėliau paaiškina mokslo pažanga (taip, beje, jau XVII a. rašė žydų filosofas Spinoza); fizinės ligos kilmė buvo psichologinė, o apsilankymas Lurde tą psichologinę priežastį atpalaidavo; ligonis pagijo dėl gydytojo įtaigos; „stebuklas“ yra religingos sąmonės tikrovei priskiriama reikšmė, kitaip sakant, stebuklas įvyko sąmonėje, o ne už jos ribų. Taigi, sakytume, stebuklai iš tikro nevyksta. Jų atsiranda todėl, kad „stebuklu“ besistebinčiam pritrūko žinių arba „stebuklas“ buvo atsakas į psichologinius ir socialinius poreikius. O galbūt „stebuklas“ tik pinigų išviliojimo būdas. Šie argumentai neretai buvo palydimi negailestingos antikatalikiškos polemikos, būdingos XX a. pradžios Prancūzijai. Raginimas, kad valdžia sutramdytų religinę isteriją Lurde, buvo vienas iš švelnesnių pasisakymų.

Pamatyti nereiškia įtikėti

Bet mūsų jaunajam medikui šie paaiškinimai netiko. Juo labiau kad 1910 m. jis tapo dar vieno, nuo gimimo aklo 18 mėnesių kūdikio praregėjimo liudytoju. Frazė „negaliu to suprasti, tačiau negaliu abejoti“ jis ištarė jau praėjus kelioms dešimtims metų nuo įvykių. Tuo metu jau visas medicinos pasaulis žinojo jo vardą – tai Alexis Carrelas (Aleksis Karelai), 1912 m. medicinos ir fiziologijos Nobelio premijos laureatas, sukūręs arterijų, venų, organų persodinimo ir saugojimo, kraujo perpylimo pagrindus. Įvykių metu jis nebuvo praktikuojantis katalikas ir nebuvo lengvatikis. Tuometiniai ir vėlesni jo užrašai rodo, jog jis nuoširdžiai bandė medicinškai paaiškinti regėtą išgijimą, domėjosi nuo sunkios ligos išgijusiosios Marie Bailly (Meri Beili) ligos istorija ir vėlesne sveikatos būkle. Pastaroji įstojo į vieną ligoniais besirūpinančią kongregaciją ir mirė 1937-aisiais, sulaukusi 58-erių ir per tą laiką nebesirgo jokiais išskirtinėmis ligomis, išskyrus būdingas senyvam amžiui.

Lurdas pakeitė Carrelų gyvenimą. Nors jis neturėjo ketinimų pasakoti to, ką matė laisvamaniškoje, antikleikalinėje ir sarkastiškoje Liono aplinkoje, puikiai žinodamas, kad tai gali pakenkti jo vardui ir karjerai, įvyko būtent taip. Vienam laikraščiui parašius apie Marie Bailly išgijimą ir paminėjęs jo pavardę bei užsiminus, kad jis nemanąs, jog tai buvęs stebuklas, Carrelas pasijuto esąs priverstas atsakyti. Jo replika nepatiko niekam: vie-

Stebuklas,
nustebina,
sukrečia ir
priverčia keisti
pasaulėžiūrą,
kita vertus,
visai normalu
juo abejoti.

niems jis režė, kad jie per greitai skuba įtikėti stebuklu, o kitiems – kad nesigilindami viską neigia. Nebematydamos perspektyvų Liono, po pusmečio išvyko į Paryžių, vėliau – į Kanadą, o nuo 1904-ųjų – į JAV; gyvendamas šioje šalyje jis ir gavo Nobelio premiją.

Stebuklas, viena vertus, nustebina, sukrečia ir priverčia keisti pasaulėžiūrą, kita vertus, visai normalu juo abejoti. Stebuklas turi didžiulę galią, bet ta galia nėra absoliuti. Tik sąlygiškai maža dalis mačiusių Jėzaus stebuklus įtikėjo jo žodžiais. Evangelija pasakoja epizodą, kai Jėzus pasitraukia nuo minios, supratęs, kad ji visai nenori jo klausytis, o tikisi dar vieno duonos padauginimo stebuklo ir sotaus pavalgymo. Ir ne kas kitas, o apaštalas Tomas, nuo pat pradžių buvęs su Jėzumi, vienas iš ištikimųjų ir ištvermingųjų, ne kartą girdėjęs pranašystę apie kančią ir prisikėlimą, atsisakė patikėti savo draugų ir kelių metų bendražygių liudijimu apie įvykusį prisikėlimo stebuklą. Kol „neįleisiu piršto į vinių vietą ir jeigu ranka nepaliesiu jo šono – netikėsiu“, – sakė jiems Tomas. 1934 m. išleistoje knygoje Alexis Carrelas rašė, jog vis dar mano, kad Marie Bailly išgijimas gali būti paaiškintas natūraliai.

Nors gal tai ne visai apaštalo Tomo atvejis, tačiau paprastai sveiko abejojimo reikia. Niekas neprieštarautų, kad krikščionybėje daug pasakojimų apie stebuklus yra pagimdyti žmonių vaizduotės. Ir tai nėra blogai. Kultūros studijos parodė, kad pasakos, legendos, mitai, metaforos – labai svarbus informacijos ir moralės perdavimo kanalas. Sunku būtų atrasti geresnę užuojautos ir jautrumo

pamoką už Oscarą Wilde'o „Laimingąjį princą“. Bet vis dėlto, neniekinant šių pasakojimų išradinumo ir vertės, tokiais atvejais negalime kalbėti apie stebuklus. Jų autorius tikrai yra žmogiška fantazija, o ne Dievas.

Koks Bažnyčios požiūris?

Bažnyčioje sveiko abejojimo ir stebuklų bei stebuklinių pasakojimų skyrimo netrūksta. Kalbant apie stebuklingus išgijimus, jau senokai veikia kriterijų „rėtis“ tikriems stebuklams „atsijoti“. 1734 m. tuos kriterijus apibendrino kardinolas Prospero Lambertini (vėliau išrinktas popiežiumi Benediktu XIV). Kad išgijimas galėtų būti pripažintas stebuklingu, pirmiausia reikia patikimos

diagnozės, kad liga tikrai yra, kad ji sunki ir kad jos prognozės nežada greito pasveikimo. Antra, reikia, kad išgijimas įvyktų netikėtai ir staiga, kad jo nebūtų galima paaiškinti vaistų vartojimu ar terapija. Trečia, reikia, kad pasveikimas būtų visiškas, o ne dalinis ir kad tęstųsi laike. Stebuklingas išgijimas neturi būti painiojamas su laikinu pagerėjimu arba su labai retu išgijimu, kurį kartais irgi linkstame pavadinti „stebuklingu“.

Šie kriterijai, atnaujinti pagal dabartinės medicinos standartus, iš esmės galioja ir šiandien. Jie naudojami Romoje tiek tiriant palaimintųjų ir šventųjų stebuklus, tiek tiriant Lurdo išgijimus. Vertinimas pagal šiuos kriterijus yra patikėtas profesionalių medikų tarybai: Lurdo atveju – tarptautiniam medikų komitetui, sudarytam iš 25 narių, kompetentingų įvairiose srityse, nuo psichiatrijos iki chirurgijos. Jų pavardės galima atrasti Lurdo interneto svetainėje ir nesunku patikrinti, jog visi yra praktikaujantys medikai. Keli iš jų užima aukštas akademines pareigas arba yra gavę svarbių įvertinimų už mokslinę veiklą. Dauguma yra religingi, tačiau ne visi.

Išgijimo tyrimas prasideda nuo ligonio spontaniškos ir savanoriškos deklaracijos. Tada sušaukiama pirmoji medikų biuro konsultacija, kurioje gali dalyvauti visi tuo metu Lurde esantys

medikai, nesvarbu, kokios kilmės ar religinių įsitikinimų. Konsultacijoje nusprendžiama, ar tirti toliau, ar nebetirti pagijimo, kurio išskirtinumas vertinamas griežtai mediciniškai, pagal principą, kad „tai, kas nėra moksliška, nėra etiška“.

Jei nusprendžiama, kad pagijimas yra labai reikšmingas, tyrimas įžengia į antrąją fazę. Tarptautinio medikų komiteto nariai įpareigojami rekonstruoti ligos istoriją, įvertinti paciento asmenybę, kad būtų atsiribota nuo isterinių ar klaidėjimo patologijų. Tai gali trukti daug metų.

Jei išgijimo tyrimas įveikia ir šią pakopą, pasiekiami trečioji ir paskutinė fazė. Sušaukiant visų Tarptautinio medikų komitetų narių konsultaciją reikia nuspręsti, ar pagijimas yra „nepaaiškinamas“ pagal dabartines medicinos žinias.

Čia trumpai sustokime ir atkreipkime dėmesį į terminą „nepaaiškinamas“. Paaiškinamas ar nepaaiškinamas – toks įvertinimas yra galutinė medikų darbo užduotis. Iš jų nereikalaujama pasakyti, kad išgijimas yra „stebuklingas“, nereikalaujama „stebuklo“ sąvokos įtraukti į medicinos mokslą.

Medikų užduotis – aprašyti ir įvertinti medžiaginį išgijimo aspektą, tačiau pats stebuklo apibrėžimas yra teologinė ir bažnytinė kompetencija. Ne medikai, o Bažnyčia galiausiai nusprendžia, jog išgijimas buvo Dievo padarytas stebuklas: vienbalsiai arba absoliučia medikų balsų dauguma priimtas įvertinimas apie išgijimo „nepaaiškinamumą“ yra perduodamas tos vyskupijos, kuriai priklauso išgijęs žmogus, vyskupui. Vyskupas, pasitaręs su dar viena teologine-medicinine taryba, sprendžia, ar pagijimas gali būti vadinamas „stebuklingu“. Būtina sąlyga yra, kad stebuklas įvyktų tikėjimo kontekste.

Tik 67 atvejai iš maždaug 7200 deklaruotų pagijimų Lurde iki šios dienos buvo pripažinti stebuklingais – taip retai, kad kartais klausima, ar stebuklai Lurde dar vyksta. Skrupulingą egzaminavimą išlaiko mažai atvejų. Kaip neseniai sakė vienas iš medikų komiteto narių, faktas, kad kai kurie iš jų yra tikintys, nesušvelnina požiūrio į stebuklus, o atvirkščiai, sugriežtina: visi žino, kad pripažįstant išgijimą nepaaiškinamą, rizikuojama jų reputacija ir paties Lurdo vardu. Todėl turi būti išsklaidyta mažiausia abejonė.

Tai, kad ne visas abejones pavyksta išsklaidyti, nereikia, kad išgijimo stebuklingumas paneigiamas. Galbūt nepavyko iki galo dokumentuoti ligos istorijos. Galbūt išgijimo metu nebuvo patikrinta kokia nors aplinkybė, o šiandien to nebeįmanoma padaryti.

Būtent toks yra Marie Bailly išgijimo vertinimas. Jos byla buvo svarstyta keliskart, o 1964 m. galutinai atmeta: išgijimą konstatavę gydytojai nepatikrino pseudonėštumo hipotezės, nors ir sunkiai tikėtiną, žinant ligos istoriją.

Turbūt kiekvienas iš mūsų norėtų patirti stebuklą, ne vienas jo prašė. Kai kurie ir patyrė, nors galbūt apie tai žino tik savo sąžinėje, pasakojo tik artimiesiems. Negaliu atsakyti, kodėl nepatiria ir nepamato visi, nors kartais, regis, taip reikia. Bet gal ir nebūtina. „Tu įtikėjai, nes pamatei. Palaiminti, kurie tiki nematę!“, – atsako Jėzus į apaštalo Tomo reikalavimą. Alexis Carrelas matė, tačiau dėl to neįtikėjo. Jo asmeninio tikėjimo kelias pasikeitė tik 1938 m., sutikus tėvą Alexį, trapistų vienuolį, tapusį jo nuolatinio pašnekovu ir vedliu. 1942-aisiais, dvejus metus prieš mirtį, Carrelas pirmą kartą viešai išpažino krikščionišką tikėjimą. Ši istorija byloja svarbų dalyką – tikėjimo srityje Dievo žmonės yra ne mažesnis stebuklas už nepaaiškinamą išgijimą. Jų sutikti ir jais tapti gali visi. Bent jau kartais pabandyti.

Stebuklingas išgijimas neturi būti painiojamas su laikinu pagerėjimu arba su labai retu išgijimu

Artimo žmogaus LIGA

Zita VASILIAUSKAITĖ

Kalbėti šia tema prasminga jau vien dėl to, kad kiekvienas esame patyręs artimųjų ligą, o neretai – ir kančią. Tuomet trokštame vieno – kad tik pasveiktų, ir esame pasirengę padaryti viską, kad tai greičiau įvyktų, tačiau ne visada mums taip pasiseka. Suprantame, jog daug kas priklauso ir nuo ligos eigos, ir nuo paties ligonio, tačiau jaučiame, kad iš dalies gydymo sėkmė priklauso ir nuo mūsų, ypač nuo mūsų pagalbos, laikysenos ir bendravimo su ligoniu.

Neišvengiami pokyčiai

Sunkios ligos diagnozė sujaudina ne tik patį ligonį, bet ir artimuosius. Dažnai tai reiškia, kad tiek jo, tiek jo artimųjų gyvenimas pasikeis. Tiesiog gyvenimas užklupus ligai bus kitas ir kitoks, nei buvo ligi šiol. Pirmiausia jis keičiasi išoriškai: ligonis tam tikram laikui praranda darbingumą, galbūt yra guldomas į ligoninę, sumažėja jo aktyvumas (paprastai ribojamas pablogėjusios savijautos), pasikeičia dienotvarkė, nes gydantis reikia nuolat vartoti vaistus ar atlikti įvairias procedūras ir t. t. Tačiau liga, ypač sunki, dažnai keičia ir vidinį žmogaus gyvenimą, net kai kuriuos jo asmenybės bruožus. Tai natūralu, nes keičiasi susirgusiojo santykis su aplinka, artimaisiais, nuo kurių pagalbos tampa labai priklausomas. Ligos diagnozė nemažiau sukrečia ir sutrikdo artimuosius. Tokiais

Didžiausia atsakomybės dalis už gijimo sėkmę gula būtent ant ligonio ir jo artimųjų pečių.

atvejais jie dažnai klausia savęs – kaip turiu elgtis, ar tikrai darau tai, kas būtina, ar darau viską, ką galiu?

Bet vienas svarbiausių jų klausimų – o kaip aš turėčiau dabar bendrauti su ligoniu, ką jam sakyti, kaip kalbėti? Tad iš tiesų – kaip ir ką siūlo psichologija?

Jei artimas susirgo depresija

Šiandieninėje visuomenėje depresija yra labai paplitusi liga. Vienos svarbiausių jos atsiradimo priežasčių – nuolatinis skubėjimas, žmogiško ryšio su kitais, net artimaisiais, praradimas, atsiradęs nuolatinis vienišumo ir svetimumo aplinkai jausmas. Viena vertus, susirgęs depresija žmogus iš pažiūros atrodo sveikas. Antra vertus, jis yra labai pasyvus, neveiklus, niūrios nuotaikos ir užsidaręs. Artimieji, norėdami jam padėti, dažniausiai dalija ligoniui tokius patarimus, kurie jį tik dar labiau suerzina ir susilpnina. Tad ko nereikėtų daryti?

Pirmiausia – nereikėtų raginti ligonio „suimti save į rankas“, parodyti valią ir nepasiduoti. Deja, depresija sergančiojo valia būna labai nusilpusi, o jo ryžtingumas iki minimumo sumažėjęs. Tokios būsenos ligonis jaučiasi bejėgis ir nevi-

savertis, o raginimai nepasiduoti gali tik pagilinti jo bejėgiškumo jausmą. Taip pat nereikėtų stengtis tokio ligonio dirbtinai linksminti ar kviesti į renginius prasiblaškyti. Jis pats to norėtų, jei tik galėtų, todėl artimųjų raginimas: „Tu tik pasižiūrėk, gyvenimas nuostabus!“ – yra bevaisis. Artimieji neturėtų ligonio įtikinėti, kad nėra dėl ko liūdėti, nes juk viskas jo gyvenime lyg ir gerai. Taip kalbėdami jie tik patvirtintų ligonio nuomonę, kad jo būsenos nesupranta net artimiausi žmonės. Tai gilintų jo vienišumo ir atskirties jausmą. Kartais artimieji ragina depresiją išgyvenantį asmenį išeiti atostogų, išvažiuoti pailsėti į kelionę ar sanatoriją. Deja, atsidūręs nepažįstamoje aplinkoje, ligonis išgyventų papildomą stresą, pasijustų dar bejėgiškesnis, nesugebantis net pailsėti. Jei ligonis jus įtikinėja, kad jaučiasi kaltas dėl to, kas jam yra, kad jį kamuoja vidinė tuštuma ar vidinis skausmas, nesistenkite jo nuginčyti, nes taip tik sustiprinsite jo priešišumą jums. Artimieji turėtų suprasti, kad depresija – tai liga, kuri nėra įveikiama tik ligonio pastangomis ir aplinkinių demonstruojamu optimizmu. Ši liga pirmiausia gydoma paskirtais vaistais, juos reguliariai vartojant kaip nurodyta. Todėl artimieji turėtų skatinti ligonį būti atsakingą vartojant vaistus ir jį palaikyti. Bendrauti su tokiu žmogumi reikia jautriai ir šiltai, bet išsamiau apie tai – kiek vėliau.

Jei artimas susirgo onkologine liga

Reikėtų žinoti, kad ši diagnozė šiuolaikinėje medicinoje nėra nuosprendis. Turėtumėte iš gydytojų (būtinai bent kelių, nes nuomonių apie gydymo būdus yra labai įvairių) sužinoti apie ligos eigą ir gydymo ypatybes. Vėliau jums ir ligoniui būtina susipažinti su gydytojų rekomendacijomis, susidaryti gydymo planą, jį aptarti su ligonio ir jūsų nuomone, geru šios srities specialistu bei numatyti priimtinausius gydymo būdus (vaistus, procedūras). Jokių būdų nereikėtų akiai sekti bet kurio gydytojo patarimais, nes, kaip rodo daugelio ligonių patirtis, didžiausia atsakomybės dalis už gijimo sėkmę gula būtent

ant ligonio ir jo artimųjų pečių. Labai svarbu skatinti ligonio aktyvumą, jo domėjimąsi liga, savo savijauta, leisti jam pačiam priimti su liga susijusius svarbius sprendimus (pvz., ieškoti galimybių įsigyti itin brangius, nors ir ne visada veiksmingus vaistus ar to nedaryti ir pan.). Būkite pasirengę ligonio elgesio pokyčiams, nes jis patiria didžiulį stresą ir baimę. Nereikėtų bandyti guosti teigiant, kad pasaulyje yra daugybė žmonių, kuriems dar sunkiau, arba kalbėti tokias „protingas“ banalybes: „O kam šiandien lengva?“, „Gyvenimo juodąjį periodą visada pakeičia šviesusis“, „Gyvenimas yra nelengvas dalykas“ ir pan. Reikėtų skatinti ligonį, kiek leidžia jo sveikata, dirbti ir gyventi jam įprastą gyvenimą. Tai labai stiprintų jo pasitikėjimą savo jėgomis ir, nepaisant to, kas dabar vyksta jo gyvenime, leistų išlikti savimi.

Ligonio optimizmas, gebėjimas kontroliuoti ligos eigą labai teigiamai veikia sveikimo procesą.

Dėmesys – nei per daug, nei per mažai

Kita vertus reikėtų prisiminti, kad kiekvienas žmogus, neatsižvelgiant į tai, kuo suserga, gali labai savitai išgyventi savo santykį su liga ir juo besirūpinančiais artimaisiais. Todėl pravartu išsamiau stabelėti prie tų rekomendacijų, kurios galėtų pagelbėti artimiesiems bendraujant su ligoniu. Svarbiausia – nereikėtų perlenkti lazdos nuolat klausinėjant jo apie savijautą, apetitą, aplankančias mintis ir pan. Tokį pernelyg didelį susirūpinimą jo sveikata ligonis gali suprasti kaip ženklą, kad jo būseną yra labai sunki, kad turi labai mažai šansų pasveikti. Tuomet ligonis gali pasiduoti pesimizmui ir nuleisti rankas, o tai yra vienas labiausiai trukdančių sveikti dalykų. Gausiais moksliniais tyrimais įrodyta, kad ligonio optimizmas, gebėjimas kontroliuoti ligos eigą labai teigiamai veikia sveikimo procesą. Juk seniai pastebėta, kad laimėtojų armijos kareiviams žaizdos gyja greičiau. Todėl artimųjų rodomas pernelyg didelis susirūpinimas yra ne tik įkyrus, erzinantis ligonį, bet dažnai ir jį skaudžiai žalojantis. Taip pat artimieji neturėtų vaidinti, kad nemato artimojo ligos, ir elgtis lyg niekur nieko. Tokį artimųjų elgesį ligonis suvoktų kaip abejingumą jo ligai ir jam pačiam.

Nepuolant į čia paminėtus kraštutinumus, artimiesiems svarbu elgtis su ligoniu šiltai, bet oriai ir garbingai. Jei jūsų artimas žmogus susirgo, pirmiausia jūs savo elgesiu, laikysena ir žodžiais turėtumėte pasiųsti ligoniui šią žinią:

- ▶ aš labai myliu tavo ir esu šalia, nes man labai svarbu būti su tavimi;
- ▶ aš myliu tavo neatsižvelgdamas į tai, kokia dabar tavo sveikata;
- ▶ tu pasakyk man, ką aš galėčiau padaryti dėl tavęs, kaip aš dar galiu tau padėti?;
- ▶ aš tikiu, kad mes kartu įveiksime šį sunkų gyvenimo periodą;
- ▶ jei nori – kalbėk, aš tavęs klausau, jei nenori – pabūkime kartu tyloje;

- ▶ tu mane kviesk, kai tik tau reikės. Aš visada ateisiu prie tavęs – kad ir koks būtų paros laikas;
- ▶ aš visada būsiu su tavimi, aš niekada tavęs neapleisiu.

Pagalba ligoje – kaip neišsekti?

Rūpintis ligoniu, ypač sunkiu, labai sudėtinga. Tai atima daug jėgų – ne tik fizinių, bet ir dvasinių. Todėl labai svarbu artimiesiems nepamiršti pasirūpinti ir savimi, savo sveikata. Kai kurie susirgusieji tampa labai irzlūs, pikti ir bendravimas su jais išsekina. Čia labai reikia artimųjų kantrybės ir susitvarkymo. Savo praktikoje sutinku nemažai žmonių, kurie, kelerius metus slaugydami ligonį, taip išseko, kad patys buvo priversti ieškoti psichologinės pagalbos. Jei liga užsitęsė, būtinai pagalvokite, kaip pasitelkti pagalbą iš šalies – pasikvieskite profesionalų slaugytoją, įtraukite į rūpinimąsi ligoniu ir kitus artimuosius – šeimos narius, gimines. Nemanykite, kad jūs esate nepakeičiami. Kai kuriais slaugymo rūpesčiais pasidalykite su kitais.

Be to, nevalia pamiršti, kad, be rūpinimosi ligoniu, jūs turite įsipareigojimų ir kitiems šeimos nariams, darbe ir pan. Stenkitės neapleisti šių pareigų, nes jos taip pat yra labai svarbios jums ir jūsų artimiesiems. Pasvastykite, kas jus labiausiai atgaivina ir kada jūs geriausiai pailsite – gamtoje, skaitydami knygas ar bendraudami su kitais. Stenkitės kasdien rasti laiko atgaivai, „pasikrauti“ naujų jėgų, teigiamų emocijų ir energijos. Juk patys būdami nusilpę ir išsekę, jūs būsite mažai naudingi ir savo artimajam – ligoniui.

Prasau Dievo, kad gėlis nepakenktų Vaikai apie tai, kaip susitaikyti su negalia

Goda, 10 metų

– Goda, ką reiškia pasakymas, kad žmogus priėmė savo ligą ar net kančią?

– Aš pažįstu žmonių ir net vaikų, kurie jau susitaikė su likimu ir priėmė savo ligą. Manau, priimti kokią nors ligą, kurią žmogus turi nuo gimimo arba kai suserga nepagydomai, reiškia išmokti gyventi su ja, dėl jos ant nieko nepykti ir suprasti, kad kitaip jau nebus. Aišku, daugelis tokiomis ligomis sergančių žmonių geria visokius vaistus, kad ta liga dar nepablogėtų, kad jiems būtų lengviau gyventi, bet jie žino, kad serga ir vaistus jiems reikės gerti visą gyvenimą. Viena mano draugė, ji net jaunesnė už mane, jai tik 7 metai, serga alergija. Ta jos alergija prasideda kiekvieną pavasarį, kai pradeda žydėti medžiai ir gėlės. Manau, ta mergaitė savo ligą jau tikrai priėmė. Pavasarį ji geria vaistus nuo alergijos ir stengiasi nevažiuoti į kaimą arba nevaikščioti po pievas, kur gėlės žydi. Ji žino: jeigu elgsis kitaip, jai bus blogai. Ji pradės dusti, ją išbers ir net temperatūra gali pakilti. Man tos mergaitės gaila, bet nedaug galiu jai padėti.

– O kaip tu stengiesi jai padėti?

– Žinai, apie tą jos ligą mes stengiamės nekalbėti. O kai pavasarį visi vaikai eina į kiemą, o ji negali, aš kartais ateinu pas ją į svečius, kad jai taip liūdna nebūtų. Be to, kai nueiname į vaikų mišias, kartais meldžiamės už tą mergaitę, kad ji kuo greičiau pasveiktų, kad tas gėlių žydėjimas greičiau pasibaigtų, kad jai ta alergija kuo lengviau praeitų.

– Prašai Dievo, kad gėlės greičiau nužydėtų?

– Ne, aš prašau Dievo, kad žydinčios gėlės nepakenktų mano draugei. Ji su savo liga jau susitaikė. Pavasarį kartais net į bažnyčią neateina, nes bijo, kad vėl prasidės alergija. Manau, Dievas ant jos už tai nepyksta. Tada aš jam pasakau, kad

aš į mišias atėjau už save ir už tą savo draugę, kuri serga alergija.

Laurynas, 12 metų

– Laurynai, kaip manai, ar žmogus gali susitaikyti su savo liga arba negalia?

– Manau, kad gali, bet tai labai sunku. Kai žmogus yra neįgalus, supranta, kad jau visą gyvenimą jam taip bus ir daugiau nieko nelielia, tik susitaikyti su mintimi, kad jis, tarkim, kažkuo serga arba yra kuo nors kitoks nei kiti, sveiki žmonės. Aš turiu draugą Šarūną, kuris gali judėti tik neįgaliojo vežimėlyje. Neįgalus Šarūnas tapo po avarijos, kai jam buvo labai stipriai sužeistas stuburas. Dabar jis visai negali vaikščioti. Su mintimi, kad nebevaikščios, jis dar nesusitaikė ir dabar daro viską ir visiems sako, kad vis vien vaikščios. Šarūnas treniruoja, jam mama daro visokius masažus ir net ieško tokių specialių kojų-vaikštyklių su kuriomis galėtų vaikščioti. Aš su juo kalbėjau jau ne vieną kartą apie tai, kas bus, jei nebevaikščios. Tiksliau – kas būtų, jei nebevaikščiotų.

– Ir ką sako tavo draugas?

– Kartą sakė, kad išmoks programuoti ir dirbs kompiuteriu, bus kompiuterininkas. Na, bus, pavyzdžiui, labai geras specialistas. Kompiuteriu projektuos namus, į kuriuos bus galima įvažiuoti neįgaliųjų vežimėliais, arba kavines, į kurias galės patekti tokie žmonės. Aš manau, kad Šarūnas su savo negalia ir susitaikė, ir nelabai. Kartais sako, kad būtinai pradės vaikščioti, o kartais pagalvoja ir apie tai, kas bus, jei jau nebegalės. Bet dabar, kai jis dar negali to daryti, jam labai nepatinka, kai kas nors labai stengiasi jam padėti. Jis viską nori daryti pats. Ir jam kuo puikiausiai išeina. Su tuo savo vežimėliu mano draugas kartais važiuoja taip greitai, kad net mane aplenkia ir aš negaliu jo pasivyti.

Monika, 10 metų

– Mūsų kieme gyvena mergaitė, kuri yra, na, truputį kitokia nei kiti vaikai. Mes su ja draugaujame, bet ji pati ne visada nori draugauti su mumis. Ji tokia keista kartais būna. Pavyzdžiui, nenori su mumis kalbėtis. Bet mes vis vien su ja draugaujame. Ji labai gera ir labai gražiai piešia. Mano mama man sakė, kad kai žmogus yra kitoks, kai kuriuos darbus jis daro geriau, nei, pavyzdžiui, aš. Ji daug gražiau piešia ir visada visiems šypsosi. Net tuomet, kai nesikalba su mumis, visai nepyksta. Ji pavaikšto sau viena, o kai užsineria, ateina pas mus ir mes tada visi kartu žaidžiame.

– Kaip tu manai, ar žmogus gali susidraugauti su savo liga ar negalia?

– Aš manau, kad ta mergaitė apie tai net negalvoja. Ji gyvena, na, tokį savo gyvenimą. Kai nori, vaikšto viena, kai nori – ateina ir žaidžia drauge su visais. Mes jos niekada neskriaudžiame ir visada pasikviečiame žaisti; bet jei nenori, tai ir nereikia. Mama sakė, kad jai geriau netrukdyti. Kai ji sugalvoja, pati ateina ir žaidžia. Mes prie jos jau pripratome, todėl jai prie mūsų pratintis visai nereikėjo. Manau, tai paprastas žmogus, tiesiog šiek tiek kitoks negu mes.

Vaikus kalbino
Aldona ATKOČIŪNAITĖ

Gedimino Nungaudžio OFM nuotrauka

Trys atvertys

Tuos, kuriuos mes paprastai vadiname „neįgaliais“, vienas žmogus, norėdamas pabrėžti ne trūkumą, bet vertybes, pavadino „kitais galinčiais“. Jie – kitaip apdovanoti Dievo žmonės, tarsi atsiųsti ypatingai misijai visiškai nekaltais išgyventi kartais nepaprastai gilią kančią, patirti aplinkinių nusivylimą jais, žmogiškumo nuvertinimą... Ir sykiu nepavargdami jie liudijo savitą bičiulystės, bendrystės pajautą. Širdies atvirumas leidžia jiems lengviau atsiverti Dievo meilei, drauge liudyti Viešpaties artumą ir perkeisti esančius šalia, stipriuosius.

Kadaise skaitytus Jono Pauliaus II žodžius: „Žmogus su negalia yra Dievo galios ir gailestingumo liudytojas“ dabar suprantu tik Petro dėka. Jis – penkiasdešimtmetis, visiškai kurčias ir gilią proto negalią turintis vyras. Kai jį pamačiau pirmą sykį, man kilo nerimas: kaipgi mes bendrausime?

Vieną šeštadienio vakarą drauge dalyvavome Sutaikinimo pamaldose. Petras sėdėjo greta. Staiga atsistojo ir pasuko prie išpažinties klausančio kunigo. Likau savo vietoje stebėti. Petras atsisėdo šalia kunigo ir labai garsiai išrėkė kelis sakinius apie paprastą savo gyvenimo kasdienybę. Kunigas atrodė kiek sumišęs. Po kelių akimirkų tylos uždėjo rankas ir meldėsi. Paskui suteikė nuodėmių išrišimą.

Niekada nepamiršiu to momento, kai po išpažinties Petras pašoko ir nuoširdžiai apkabino kunigą. Šis pravirko. Tasai dviejų žmonių susitikimas Dievo akivaizdoje man bylojo begalinį Viešpaties švelnumą ir gailestingumą.

Marie Peeters

* * *

Pradžioje maniau, kad man bus per sunku prižiūrėti Luką. Ar sugebėsiu slaugyti 55 metų vyrą? Luko kūnas labai sužeistas, todėl prie jo reikėjo liestis ypač švelniai, atsargiai, kad jam neskaudėtų. Turėjau būti labai atidi jo poreikiams. Šiandien mes jau galime valandų valandas kartu tylėti, nes vienas kitu visiškai pasitikime. Su juo išgyvenu kažką, kas panašu į kontempliaciją. Tai paslaptinga. O paslaptis yra ne išaiškinama, bet kontemplanuojama. Taip bendraudama su Luku supratau, kad Dievas savo Kūną tiesiog įdėjo mums į rankas.

Lukas beveik nekalba ir kartais mechanškai atlieka tuos pačius veiksmus. Pirmą kartą lydėdama jį išpažinties, atvedžiau prie kunigo ir pasakiau tik vardą. Jo veidas atrodė tarsi būtų perkreiptas skausmo, bet po kelių su kunigu praleistų akimirkų pastebėjau visiškai pasikeitusią miną, jis pasidarė visiškai ramus. Kas atsitiko? Tai – Dievo ir Luko širdies paslaptis.

Kartais jis gali man stipriai smogti. Tačiau sugeba suteikti ir patį švelniausią palaiminimą. Mylėti Luką reiškia

būti kartu su juo ir leistis būti jo mylimai. Jis negali daug kalbėti, bet moka duoti ir priimti švelnumą. Galų gale, už ką gi mes būsime teisiami šio gyvenimo pabaigoje?

Blandine Morgand

* * *

Iš miego mane pažadina dejavimas. Nesvarstydamas einu į jo kambarį. Pasilenkiu virš lovos, paimu į glėbį ir susmunku fotelyje. Apgraišomis randu iš vakaro paruoštą vandens buteliuką. Kaip visada, šnabždu jam į ausį, kad naktį reikia miegoti, kad aš jį myliu, kad jis tuoj nurims ir vėl užmigs... Ir jis užmiega, įsitikinęs, kad esu šalia, kad dabar jau saugu.

Antanui penkeri su puse. Tai mūsų pirmagimis. Neįgalus. Jau pusšėštų metų aš, kaip ir kiekviena motina, maitinu, mokau, myliu savo sūnų. Juk kiekvienas vaikas to nusipelno.

Bet kartais labai pavargstu, ir tada ateina mintis, kad labai norėčiau jį kam nors atiduoti, na, išvežti į kokią nors įstaigą. Tik kas jį paims? Esama specialiųjų institucijų, bet jos labai toli, o ypač sunkios negalios vaikams jų praktiškai nėra. Tuomet tenka nusiraminti ir tikėtis, jog kada nors mano sūnus vis dėlto galės eiti į mokyklą.

Ar jums teko statyti mokyklą savo vaikui? Ne? Tai normalu. Juk jūsų vaikas yra vaikas. O aš turiu įrodinėti, kad Antanas yra vaikas.

Mama Rozana

Tokių asmenų galima sutikti „Arkos“ bei „Tikėjimo ir Šviesos“ bendruomenėse, priimančiose žmones, turinčius įgimtą proto negalią. Ten juos sutiko ir savo išgyvenimais čia pasidalijo Marie ir Blandine, o Rozanai pačiai gimė sūnus, išmokęs jį neįtikėtinai meilės – iki galo. Šie žmonės ateina į pasaulį nuolat priminti apaštalo Pauliaus atskleistos tiesos: Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila – kad sugėdintų išminčius, kas pasauliui silpna – kad sugėdintų galiūnus (plg. 1 Kor 1, 27–28). Tokių žmonių yra ir mūsų aplinkoje. Tik ar išdrįsime juos pamatyti, atpažinti juose ne tik kančią, bet ir džiaugsmą, švelnumą, palaimą?

Pagal „Ombres & Lumière“ parengė I. V.

„Jėzau, aš noriu gyventi!“

Antanas SAULAITIS SJ

Vienos įsimintiniausių pamaldų su neįgaliu jaunuimu buvo Trinapolio rekolekcijų namuose, kai vyresnieji moksleiviai suėjo koplytėlėn į bendruomenines Sutaikinimo apeigas. „Bendros išpažinties“ apeigas, kaip ir visas kitas, kas nors turi pradėti. Jautraus amžiaus jaunimas laukia laukia. Vargšas kunigėlis galėjo pagalvoti, kad ne taip ką paaiškino ar nenujautė jaunų žmonių nuotaikos. Staiga vienas vyras sumosisuoja rankomis ir savais garsais prakalba. Tada pasipila tikra versmė – visi norintys vienas po kito mieliai eina prie kunigo savo asmeniškų nuodėmių ar rūpesčių patydomis paminėti. Aiškiai nekalbantis savo judesiu visiems sužadino Dievo gailestingumo srautą.

„Vilties“ bendrijos stovykla Palangoje susirinko į Mišias palapinėje. Skaitytojai pasirenge, giesmės parinktos ir pramoktos, altorėlis kukliai papuoštas. Vienas dalyvis atsineša plono garso dėklą. Kai tik giedame, dėklė švilpia savo gaidas ir muziką, nesuderintą su melodija, tačiau taip tinkančią, kaip koks paukščių čiulbesys. Nepailsdamas jaunuolis savo širdies giesmę tarsi koks džiazas žinovas lieja tarp parinktos giesmės žodžių, ritmo ir tono, neužmirštamai liudija krikščionišką laisvę meilingoje tikinčiųjų bendrijoje.

Vilniaus jėzuitų gimnazijos stovyklavietės pastogėje Guobsto ežerėlio pakrantėje – lietingą dieną vaikų ir jų šeimų Mišios. Palei sieną suolai, staliukai. Rūpestingai paskirstytos pareigos, giesmės, visa šventės eiga. Kunigas pasitaikė su barzda, kurią kas šeštadienį švarina. Per visas Mišias iš kairės pusės prie kunigo prieidavo tai berniukas, tai mergaitė – abu turintys Dauno sindromą – ir kunigą pabučiuodavo visai nenumatytu ramybės palinkėjimo metu, suteikdami apaštalo Pauliaus „šventą pabučiavimą“. Vaikų tėvai ar močiutės vis bandė paauglius sulaukyti, o kunigėlis mojo, kad nei vargina, nei gąsdina, nei stebina meilingų vaikų elgesys. Linksmiausia kunigui buvo matyti, kaip vaikas nueidamas ranka perbraukdavo sau lūpas, tebekutenamas barzdos palietimo.

Betzatos sodyboje Čekoniškių kaime – šeimų Mišios kiemelyje tarp namelio ir ūkinių pastatų, prie jaukios pastogės. Dalyviams sustatyti suoliukai ar kėdės. Vilniaus Pal. Jurgio Matulaičio parapijos įsteigta užuovėja minėjo įkūrimo kelintąsias metines, laukė arbata ar limonadas su pyragėliais. Tądien buvo kažkoks skaitinys apie Dievo buvimą ar palietimą, gal pagal

Jėzaus žodžius: „Niekas niekad Dievo nėra matęs, tik Sūnus, ir kam Sūnus Tėvą apreiškia.“ Kaip visada, stovėdamas pusratyje, kunigėlis pamokslą pradėjo beveik tais pačiais žodžiais: „Niekas niekad nėra Dievo matęs, ar ne?“ Staiga pirmoje eilėje sėdinti kokių ketverių metų mergytė tiesiog šūviu ištiesė ranką ir rodo į bažnytiniais drabužiais apsirengusį kunigą. Visi dalyviai prapliumpa mielu juoku, nes gerai žino, kad maži vaikai kunigą vadina „Dievuliu“, kol tėveliai ar seneliai pamoko bent pradžiai, kad kunigas ne Dievulis, o Dievo tarnas.

Vilniaus Karoliniškėse, regis, „Vilties“ mokykloje ar dienos centre, – velykinė išpažintis, liaudiškai tariant, kitaip – Sutaikinimo sakramento arba Dievo gailestingumo šventė. Kadangi kai kuriems nepratusiems jaunuoliams sunku kalbėti ir aiškiau žodžiais perteikti, mokytojos padavė languotus lapus su nuodėmių simboliais. Išpažindamas nuodėmes, jaunas žmogus pirštu parodo ir sava kalba pasako sąžinę slegiančią klaidą, nuodėmę, nekrikščionišką elgesį ar nuostatą. Kunigas kažkaip supranta, kas išpažįstama, tačiau aišku, kad labiausiai Dievo širdį paveikia nuolanki ir jautri išpažįstančiojo širdis. Iš jų žvilgsnių suprantu: vaikas ar mergina tikrai suvokia, kad Dievas jau anksčiau jiems atleido.

Neįgalių vaikų mokykloje seselės ir auklėtojos parengė vaikus Šventosios Šeimos šventės Mišioms. Visuotinę maldą mokiniai pradėjo eiseną. Pirmieji penki nešė po vieną didžiulę raidę. Teisingai sustojus, išėjo žodis ŠEIMA. Kiekviena raidė pradėjo šeimą apibūdinančią savybę. Tada prie altoriaus artėjo antroji procesijos dalis – trise, su duona, vynu ir vandeniu, kaip buvo surepetuota. Tačiau prisijungė ir neprašyta ketvirta devynmetė. Nebuvo ko nešti atnašų, bet auklėtoja greit susivokė ir padavė mažytį šluostuką kunigo rankoms. Atsistoję priešais bendruomenę, pirmieji trys pasakė atmintinai išmokus žodžius. O savanorė, aišku, nedalyvavusi parengiamojoje pamokėlėje, aukštai abiem rankomis iškėlė mažą baltą skudurėlį ir balsiai suuko: „Jėzau, aš noriu gyventi!“

Šiomis pritaikytomis apeigomis išreiškiamas dėkingumas ir lengva širdimi atsipučiame Dievo ir žmonių ratelyje.

do Kazlas nuotrauka

Kiekviena diena skirta GYVENTI

Algirda Kazlos nuotrauka

Vaida SPANGELEVIČIŪTĖ-KNEIŽIENĖ

„Kartais sergančiojo egzistencija tampa gal net vertesnė už įprastą sveikojo rutiną, nes staiga atsiradęs suvokimas, kad kiekviena diena yra didžiausia dovana, kokią tik įmanoma gauti, nuo buvimo pasaulyje nulupa daugybę nereikšmingų smulkmenų, kvailų įsitikinimų ir beprasmiškų įsipareigojimų“, – paskutiniaisiais savo gyvenimo mėnesiais dalijosi jau anapilin iškeliauvusi rašytoja Jurga Ivanauskaitė. Kentėjimas, teikiantis prasmę, leidžiantis labiau pažinti Kūrėją, labiau pamilti gyvenimą ir tuos, kurie jame tau yra siųsti, – apie tai kalbamės su Aušra ČIRVYDIENE. Jos gyvenimas prieš septynerius metus pasisuko netikėta linkme. Ką tik baigusi vidurinę mokyklą ir turėdama daug gražių svajonių, susirgo leukemija – kraujo vėžiu, ir gydytojai davė vos keletą procentų vilties išgyventi.

Gyvybė dykumoje – ligos pradžia

Nelengva sugrąžinti žmogų į skausmingą praeitį. Tačiau galimybė kalbėtis su Aušra buvo tartum dovana pamatyti tiek vilties ir džiaugsmo – optimizmas jos neapleido ir sunkioje ligoje. Tad drąsiai klausiu – kokia buvo pirma reakcija sužinojus, kad sunkiai serga? „Jau baigdama vidurinę pajutau, kad organizmas pavargęs, kad kažkas vyksta, bet svajonės, visos viltys, sudėtos į mokslą, noras pradėti naują gyvenimą vedė į priekį. Deja, nepavyko ilgai apgauti savęs, kad viskas gerai, teko išgirsti diagnozę – leukemija. Kokia pirma reakcija? Aišku, atmetimas. Pasirašinėji dokumentus ir matai, kad mirties tikimybė 95 proc., o tu negali patikėti, jog tai tiesa. Galbūt ir gerai, kad apie šią ligą labai daug ko nesupratau ir net nesistengiau gilintis. Suvokiau, kad tai laikina, kad turiu iškentėti. Antra reakcija – kodėl man? Ir pagaliau – gan keistai skambantis atsakymas: kad labiau patirčiau Dievo meilę. Tuo patikėjęs pradėdi daryti viską, kas priklauso nuo tavęs, ir neprarandi vilties, o tada jau lauki Dievo pagalbos.“

Vienijimasis su kitų kančia

Negaliu nepaklausti, ar iš tiesų per ligą ir kančią galima patirti Dievo meilę? Aušra patvirtina: taip, nes liga keičia. Kas labiausiai palaikė sunkiomis akimirkomis? „Labiausiai vilties teikė kitų maldos, palaikymas, priėmimas realybės, kurioje buvau. Ne kiekvienas galėdavo ateiti ir būti tame skyriuje, kvėpuoti pro kaukę ir tiesiog būti priimant mano situaciją. Tas buvimas labiausiai gydė, kai

žmonės nesigailėjo, bet būdami šalia tikėjo ir padėjo pačiai tikėti, kad iš tiesų tai laikina. Be artimiausių šeimos narių – mamos, tėtės, sesers, atėdavo ir maldos grupės *Ugnies vaikai* bičiulių, keletas seminaristų, kunigų, brolių iš Tiberiados bendruomenės. Kartais palatą pasidarydavo panaši į vienuolyno celę, ją pasipuošdavau šventais paveikslėliais. Svarbu susikurti aplinką, kuri padėtų kentėti ir sveikti.

Kenčiant skausmus mama dažnai primindavo: ‘Aukok kančią už skaistyklos sielas’. Ir tai iš tikrųjų padėdavo. Visą laiką nešiojau Tiberiados brolių padovanotą kryželį, apsikabinusi jį jausdavau, kad vieni juosi su tuo, kuris dar ne taip kentėjo. Kryžius – kančios simbolis – labai suvienija. Jis labai padėdavo ruošiantis skausmingiems tyrimams. Daug kas priklausė ir nuo nusiteikimo, turėdavau dirbti su savimi. Brolis Egidijus (iš Tiberiados) atnešė kardinolo Suenenso knygą *Iškalbin gas karaliaus Bodueno gyvenimas*, kurią pakaitom skaitydavo ateinantieji aplankyti. Kai pati kenti, skaitymas apie kančią labai padeda; pamatai, kad iš tiesų esi ne vienas“, – dalijasi Aušra.

Pirmaisiais mėnesiais skaityti nebuvo jėgų, bet vėliau ji skaitė Jurgos Ivanauskaitės „Viršvalandžius“, pradėjo piešti, kad užsimirštų, nes nedaug pramogų ligoninėje – galėdavo tik stebėti kitus pro langą, kurio net praverti neleisdavo. Pagerėjus sveikatai, pradėjo naudotis kompiuteriu, žiūrėti televizorių. Ilgą laiką vienintelis Aušros džiaugsmas buvo ateinantys lankytojai, labiausiai tie, kurie sugebėjo priimti jos ligą „nelaidodami“, bet tiesiog būdami, priimdami ją tokią, kokia yra, dažnais mėnesiais nuslinkusiais plaukais, sutrūkinėjusiomis lūpomis, kenčiančią skausmą. Ji džiaugėsi tais, kuriems jos vidus buvo daug svarbesnis nei išorinis grožis. Atėjus artimam žmogui svarbu ne tik pasipasakoti, bet ir išgirsti kitą, nukeliauti su juo mintimis ten, kur dar negali, įsijausti į kito gyvenimą ir pasvajoti.

Tik atvykusi į ligoninę Aušra priėmė Ligonų sakramentą. O kas savaitę atnešamas Švenčiausiasis Sakra-

mentas buvo dar viena malonė, padėjusi sveikti ir išverti skausmą.

Ligos tikrovėje – prakalbinti kitą

Aušrai teko gulėti uždareme skyriuje, kur gydėsi sunkūs ligoniai, vaikai ir suaugusieji. Po poros savačių poilsio namuose vėl tekdavo sugrįžti į ligoninę mėnesį tęsti gydymo, ir taip visus metus. Ligoninėje svajodavo – išeis ir pradės gyventi kitaip, džiaugtis kiekviena diena. Kas mėnesį sugrįžtant ir ligoninėje matant tuos pačius veidus, turi išmokti džiaugtis šia diena ir dėkoti už tai, kad esi gyvas, kad, nors ir labai po truputį, sveiksti. Visko būta. Pasak Aušros, „sunkiausia būdavo priimti, kad kitų žmonių jau nebėra. Atrodo, girdi juos kalbant, matai lėtai vaikščiojant po ligoninės koridorius su pakabintomis lašelinėmis, ir vieną dieną jie kažkur dingsta. Į klausimą, kur vienas ar kitas žmogus, dažnai artimieji neatsakydavo, bet po kurio laiko sužinodavai, kad jie jau iškeliavo pas Viešpatį. Sunkiausia – ne pačiam kentėti, bet matyti kitą kenčiantį.

Kodėl man?
Kad labiau
patirčiau
Dievo
meilę

Matyti, kad kitai nepriima į savo kančią Dievo, nepasinaudoja jo teikiamomis malonėmis. Kitų artimieji net nepagalvoja, jog sergančiajam rei-

kia kunigo, reikia žmogaus, kuriam viską galėtų pasipasakoti, kad Ligonų sakramentas nėra paskutinis patepimas, o malonė, padedanti sveikti. Matydami ateinančius draugus ir kunigus, kai kurie žmonės pradėdavo klausinėti apie Dievą, viena mergina po ilgo laiko pasiprašė kunigą atlikti išpažinties“.

„Kūčios ligoninėje – kalėdaitis, perlaužtas su seserimi, gimtadienio šventė – draugė su glėbiu balionų, didžiausias džiaugsmas prisiminus tas akimirkas, kai kažkas būna su tavimi, kai nesi vienas“, – prisimena Aušra. Atrodo, kad liga suartina ne tik artimus draugus, šeimos narius, bet ir tuos, kurie nebuvo tokie artimi iki ligos, maldoje suvienija net ir tuos, kurie anksčiau niekada nesimelsdavo. O maldos galia dar kartą įrodė, kad stebuklai vyksta.

Esi kaip ir visi?!

Paulo Coelho knygoje „Alchemikas“ rašoma, jog galimybė įgyvendinti svajonę – štai kas gyvenimą daro įdomų... Ir kai tu ko nors labai trokšti, visas pasaulis slapta tau padeda įgyvendinti šį troškimą. Tai dar viena knyga, kurią ligos metu skaitė Aušra, turėdama didelį troškimą nukeliauti į Pasaulio jaunimo dienas Kelne (Vokietijoje). Nors beveik stebuklas, jog praėjus mėnesiui po gydymo pradžios išryškėjo pirmieji sveikimo požymiai, gydytis dar teko visus metus. Svajonė išvykti į Pasaulio jaunimo

dienas vedė į priekį, žinojimas, kad esi laukiamas, priimamas, teikė jėgų. Kelionėje nebuvo lengva, jėgos dar buvo ne tos, bet Dievas buvo dosnus savo malonių.

Mūsų visuomenė dar nepasiruošusi priimti neįgalių ar sergančių, ir daugiausia ko gali susilaukti – tai gailėsčio ar įdėmaus, veriančio žvilgsnio. Tačiau sergančiam žmogui reikia ne klausimo apie skausmą, bet buvimo šalia ir laikymo už rankos, kai sunkiausia. „Ligoninėje, kur visi tokie patys, atrodo, lengviau, bet išėjus iš ligoninės susilauki daug žvilgsnių. Galbūt sunkiausia buvo priimti plaukų nukirpimą, atrodė, kad tai yra viskas, ką tu turi, tavo išskirtinumas... Bet ir su tuo susitakai, žvelgi optimistiškai. Kadangi plaukai tai ataugdavo, tai nuslinkdavo, galėdavau išbandyti įvairias šukuosenas, ko sau anksčiau neleisdavau, o įsigijus įvairių skarelių buvo galima varijuoti jomis pagal nuotaikas. Ligoninėje net pasitardavome vienos su kitomis, kaip galima jas įdomiau užsirišti“, – dalijasi Aušra.

Liga – dovana ir kryžius

Liga ne tik suartino pačius artimiausius ir mokė juos branginti, bet ir ugdė nuolankumą. „Anksčiau būdavo sunku priimti kitų pagalbą, bet patarnauti, padėti kitiems – didelis džiaugsmas. Viskas apsisvertė, reikėjo mokytis ne tik priimti kitų pagalbą, bet net jos prašyti. Pavyko atsikratyti baimių, išlaisvėti, atsiduoti kitų globai. Atrodo, kad tikrai daug ko išmokau per tą ligą, iš tiesų priartėjau prie Dievo“, – džiaugsmingai pasakoja Aušra.

Šiame mūsų pokalbyje buvo sunku patikėti, jog kalbu su tuo pačiu žmogumi, kuris prieš kelerius metus kovojo su mirtimi. Dabar ji – laiminga, baigusi studijas, pradėjusi dirbti ir ištekęjusi moteris. Atrodo, iš tiesų nieko ir nepraradusi. Paklausta apie tai, Aušra atsako: „Nebent laiko praradau, bet ką tai reiškia palyginti su tuo, ką gavau, – beveik antrą gyvenimą, kurį dar labiau branginu. O laikas... mes ir taip per dažnai bėgame. Tad liga išmokė branginti kiekvieną dieną, kiekvieną akimirką. Net ir ligoje pasižiūrėjus atgal pamatai, kiek visko daug gražaus gyvenime jau įvyko ir koks Dievas dosnus, kad leido tai patirti.“

Visas gyvenimas yra išmėginimas, o kiekvienas sunkumas gali būti nauja galimybė. Kai kurie išmėginimai atrodo gerokai didesni, nei mes galėtume pakelti, gi kitų nelabai ir pastebime. Tačiau visi jie turi reikšmės mūsų gyvenimui ir amžinybei, jie augina mus, mūsų charakterį ir tikėjimą. Ir net tada, kai išbandymai atrodo per dideli, Aušros pasidalijimas, jos švytinčios akys parodė, kad Dievas visada didesnis už išbandymus, jei tik leidžiame jam būti mūsų gyvenimo dalimi ir priimame jo malonę.

Šeimų akademija

Sutuoktinis – dovana?

Kaip zuikutis tampa karve...

Prisimenu, kuomet įsimylėjau savo būsimąjį vyrą ir būdama labai laiminga dalijausi jausmais su teta. Ji liūdnai nusišypojo ir pasakė: „Dabar tu jam mažas minkštas zuikutis, tačiau ateis laikas, kai tapsi didele riebia karve.“ Tetos patirtis bylojo, jog visos santuokos prasideda iliuzijomis, kurios anksčiau ar vėliau dūžta, skaudžiai sužeisdamos abu sutuoktinius.

Tiesa, „didele riebia karve“ garsiai manęs vyras nevadino, tačiau, neabejoju, buvo laikas, kai tokia jo akyse buvau. Neabejoju ir tuo, kad daug moterų savo vyrų akyse tokios tampa. Apie šias žvilgsnio „transformacijas“ byloja ne tik skyrybų statistika, bet ir mūsų tėvų, giminaičių, draugų šeimos, kur meile nebekvepia.

Į Šionštato šeimų akademijos Lietuvoje judėjimą atėjome po šeimos krizės. Drįsčiau pasakyti, jog mūsų santuoką išgelbėjo toli gražu ne santuokinė meilė. Tuo metu jau buvome nutolę ir svetimi. Tik Dievo malonės dėka gavome naują galimybę ir ketinome ją pasinaudoti. Ieškojome, kur galėtume mokytis būti partneriais, suprasdami, kad to labai reikia ne tik mums patiems, bet ir mūsų vaikams.

Draugystės pradžioje dažnai džiugina daugybė skirtumų, tačiau ilgainiui tai, kas traukė, pradeda trukdyti. Tai, ką iš pradžių vertiname kaip sutuoktinio ramybę, santūrumą, ilgainiui tampa erzinančiu lėtumu. Taupumas virsta šykštumu, tvarkingumas – pedantiškumu ir t. t. Kas gi pasikeičia? Mūsų požiūris.

Praeitame „Artumos“ numeryje pradėtą ciklą, pristatantį tėvo J. Kentenicho šeimos pedagogikos (dar vadinamos Šionštato šeimų akademijos) nuostatas, tęsia leva ir Tadas ALEKSANDRAVIČIAI. Jie dalijasi, kaip kaskart iš naujo galime atrasti sutuoktinį kaip Dievo dovaną.

Tėvas J. Kentenichas, Šionštato šeimų judėjimo įkūrėjas, yra sakęs, kad sutuoktinis – Dievo dovana. Tad geriausias man netobulas partneris. Mes negalime pakeisti sutuoktinio, jo savybių, bet galime rinktis savo požiūrį.

Pažiūrėkime į stiklinę, iki pusės pripiltą vandens. Vieniems ji atrodo pusiau pilna, kitiems – pustūštė. Įsivaizduokime, kad stiklinėje mūsų santuokinė meilė. Iki pusės pilna stiklinė liudytojų mūsų požiūrį, jog meilės dar yra, turime į ją atsiremti, galime džiaugtis tuo ir stengtis pripildyti stiklinę. Pustūštė stiklinė reikštų požiūrį, kad pusės jau nebėra, meilė išėikvota, ji senka ir santuokoje jos lieka vis mažiau. Reikia gerokai daugiau noro ir pastangų stengiantis susigrąžinti tai, kas atrodo prarasta. Gali atrodyti, jog neverta gelbėti santuokos, kai ir meilės, regis, nebėra.

Tačiau mūsų šeimos patirtis liudija, jog stengtis tikrai verta. Jeigu nukreipiame savo žvilgsnį nuo to, kas mus erzina, į tai, kas mums patinka, galime pamatyti savo sutuoktinį tuo pačiu meilės žvilgsniu, kuriuo matėme jį draugystės metais.

Pažiūrėkime į garsų piešinį, tai – optinė apgaulė. Tame pačiame paveikslėlyje galime pamatyti jauną moterį arba seną raganą. Negalime matyti abiejų vienu metu. Piešinys nesikeičia, keičiasi tik mūsų žvilgsnis. Lygiai taip santuokoje: žmona ta pati, tačiau vyras gali matyti arba mylimą gražuolę žmoną, arba bjaurią, erzinančią raganą. Psichologai teigia, jog žmonės paprastai pirmiausia pamato jauną moterį ir tik vėliau įžvelgia senę. Būtent taip „mažas minkštas zuikutis“ virsta „didele riebia karve“. Nukreipti žvilgsnį atgal jau reikia pastangų.

Netobulas, bet pats geriausias

Mes visi turime savo žmogiškų silpnybių, keistumų ir įpročių. Ilgiau gyvenant kartu, kai kurie dalykai tampa tarsi savaime suprantami. Galbūt savaime suprantama, kad žmona turi išlyginti vyro marškinius ar išleisti vaikus į mokyklą, o vyras – pataisyti sugedusį čiaupą ar pakeisti mašinos ratus. Tai, už ką pradžioje dėkodavome, tampa nepastebima. Užtat pastebime, ko sutuoktinis nedaro ar daro ne taip. Gal žmona pyksta, kad vyras ir vėl ne ten paliko kojines, o vyrą erzina žmonos priekabumas? Gal vyras per mažai laiko praleidžia namuose? Žmona per daug išleidžia, pirkdama visokius niekus? Ar vienas iš sutuoktinių vėl nepadarė to, ką buvo žadėjęs?

Sutuoktinis – Dievo dovana man. Tai Dievo laiškas, kuriame yra gražių, džiuginančių dalykų, tačiau yra ir nepatinkančių. Jie visi man reikalingi, nors nebūtinai malonūs. Natūralu, kad ne visuomet priitariu savo sutuoktiniui. Jo norai gali nesutapti su manaisiais, ir dažnai taip būna. Jei apsisprendžiame išpildyti sutuoktinio norą, paprastai būname apdovanojami. Tai

mums padeda ne tik geriau suprasti kitą, moko nuolankumo, tačiau ir atveria kai ką naujo, leidžia geriau pažinti save.

Mažasis princas turėjo rožę. Ji buvo ypatinga todėl, kad ją rūpinosi. Apie kitas rožes princas kalbėjo: „Jūs gražios, bet jūs tuščios. Dėl jūsų neverta mirti. Žinoma, apie mano rožę koks praeivis manytų, kad ji panaši į jus. Bet ji viena brangesnė už jus visas todėl, kad aš ją laisčiau. Todėl, kad ją apvožiau gaubtu. Todėl, kad ją atitvėriau širma. Todėl, kad nurankiojau nuo jos vikšrus, palikęs du ar tris, kad būtų peteliškių. Be to, klausydavausi, kaip ji skundžiasi, giriasi, o kartais net ir tyli. Todėl, kad tai mano rožė“ (Antuanas de Sent-Egziuperi. *Mažasis princas*. Vilnius, 1982, p. 64).

Santuoka – ypatinga, ir kai ją rūpinamės, laiku palaistome, išrauname piktžoles, nurenkame vikšrus, tuomet ji gali žydėti ir svaiginti mus savo kvapu. Atkreipkime dėmesį: princas nesakė, jog rožė jam brangi, nes ji dėl jo kažką daro. Ne, tai todėl, kad skyrė jai laiko, rūpinosi ir puoselėjo. Kai apsisprendžiame priimti atsakomybę už kitą, meilė būtinai eina iš paskos. Ji sugrįžo ir į mūsų šeimos namus.

Šeimoje mes ir dabar susipykstame. Tik jau žinome, jog esame netobuli, bet tinkamiausi vienas kitam. Žinome, kad nors kartais pykstame ar priekaištaujame, vis tiek norime vienas kitam tik gero. Žinome, jog tam, kad santuoka klesėtų, turime ją prižiūrėti, kaip Mažasis princas savo rožę. Taigi, retkarčiais paliekame savo mažus vaikus kieno nors priežiūrai ir išiname dviese „ravėti piktžolių“. Mūsų rūpestis visuomet apdovanoja mus santuokos rožės žiedais ir kvapu. Dabar žinome, kad kuo dažniau „ravime“, tuo mažesnės spėja užaugti piktžolės, tuo mūsų santuoka gausiau žydi ir meilės joje daugėja.

Kai tik sutuoktinis vėl pradeda mane erzinti, žinau: laikas atsiraitoti rankoves ir atidėjus visus reikalus eiti „ravėti piktžolių“. Tomis akimirkomis galiu savęs paklausti: ką gi Dievas šį kartą man nori per Jį pasakyti?

Nes taip sakė MAMA!

Ugdymo menas įsiklausant į vaiką

Paul LEMOINE

Po trečiųjų metų krizės mažylis toliau gyvena vaiko gyvenimą, tik jau būna šiek tiek labiau nepaklusnus nei anksčiau. Jis išsaugo savo vaikiškus bruožus. Tačiau ugdymo atžvilgiu esminga tai, jog trumpą laiką norėjusiam pabrėžti savo asmenybę mažyliui ir toliau milžinišką įtaką daro suaugusieji.

Mažylio pasaulis

Mažasis gyvena stebuklų pilname vaizduotės pasaulyje, jame viskas atsiranda paslaptinai, iš to kyla svajonės ir išgalvoti pasakojimai. Kai kurie tėvai sakydavo man, jog jų vaikas meluoja. Jokių būdu ne! Jis tiesiog pasakoja savo vaizduotėje susikurtus dalykus ir neskiria jų nuo tikrovės. Tad kartais teks su vaiku leistis į vaizduotės pasaulį, o paskui švelniai grąžinti į tikrovę.

Mažylis tebėra labai egocentriškas: žaidžia pats vienas, o jei kartais šalia yra kitų vaikų, kiekvienas žaidžia su savu žaislu; kitas parūpsta tik tada, kai užsinori iš jo atimti žaislą. Mažylis viską sieja su savimi, perkelia daiktams ir gyvoms būtybėms tai, ką patiria pats, ir mato tik tai, kas jį domina. Pavyzdžiui, sako: „Tai yra automobilio paveikslėlis“, nors tik peizažo kamputyje pavaizduota mažytė mėlyna ar raudona mašinytė – vienintelis jam svarbus daiktas, kurio mes gal net nebūtume pastebėję.

Tačiau dažniausiai jį domina tai, kas iš tiesų yra svarbu. Tereikia pažiūrėti į jo piešinius. Būdamas maždaug trejų mažylis daugiausia piešia žmogeliukus, ir jie kol kas vaizduojami kaip paprastas apskritimas, tai yra galva. Netrukus šiame apskritime atsiras keturi šiek tiek mažesni apskritimai: dvi akys, nosis ir burna. Po kelių mėnesių nuo galvos nusidrieks keturi ilgi brūkšniai, dviejų iš jų galuose bus didžiuliai burbulai, tai yra rankos su visa dešimčia pirštų kiekviena. Kūnas atsiras tik keturmečio piešiniuose (tai bus mažytis kūnas, paprastai vaizduojamas su trimis taškeliais). Vadinasi, mažylis žmoguje pastebėjo tai, kas yra svarbu, – galvą, o paskui rankas.

Vaiko patiklumas

Trejų–ketverių metų vaikui aišku, kad mama ir tėtis žino viską! Kai tokio amžiaus mažylis mums tvirtina: „Taip sakė mama!“, neverta nė bandyti prieštarauti. Koks gražus pasitikėjimas, kuriuo pasiremiant galima įskiepyti tam tikras tiesas. Tik jei norime šį pasitikėjimą kiek ilgiau išsaugoti, šiuokštu juo piktnaudžiauti ir bandyti kokia nors dingstimi meluoti. Kiek vėliau mokytoja bus toji, kuri viską žino, o vieną gražią dieną tėvai priskirti prie mažai ką išmanančių... Kad ir kaip būtų, svarbu išsaugoti bent dalelę

vaikų pasitikėjimo, vienintelė priemonė tam – niekuomet jiems nemeluoti.

Deja, kiek kartų girdėjau tėvus meluojant vaikams: gąsdinant juos, kad paliktų ramybėje; rimtai kalbant apie Kalėdų senelį; išsisukant nuo klausimo „kodėl?“, kitaip sakant, varžantis, tarsi negalėtų rasti vaiko amžiui tinkamo tikslaus atsakymo. Einant pas gydytoją ir sakant: „Jis tau nedurs“, nors būtent tam ir einama, arba: „Jis tau duos saldainį“, nors nežinia, ar gydytojas tų saldainių turi (dar prieš kelerius metus stalčiuje visuomet laikydavau čiulpinukų dėžutę; nors tai ir neatitinka mano principų, taip

norėdavau užkirsti kelią šiai absurdiškai melagystei). Arba kartais net sakant: „Čia visai ne gydytojas.“ Toks vaikų laikymas kvailėliais tikrai atsirūgsta, nes jiems aiškiai atsiskleidžia tėvų melas. Galiu patvirtinti: jei vedamas pas mane vaikas būdavo palydimas minėtais žodžiais, neabejodavau, kad nepavyks jo apžiūrėti. O jei jam pasakoma tiesa, jis leidžia daryti, ką reikia.

Kartą buvau iškviestas pirmo vizito į vieną šeimą. Vos įžengiau, skubiai laiptais nusileido mama ir paaiškino man, kad aš „nesu daktaras“, nes vaikas labai bijo gydytojų ir kitaip bus neįmanoma jo apžiūrėti. Nė pats nežinau, kokios specialybės atstovas aš buvau (pardavėjas, kepėjas ar tinkuotojas). Kuo skubiau užkopiau laiptais, iškart po du laiptelius, kad pralenkčiau mamą. Atsidūręs antrame aukšte, priešais pamačiau ketverių metų mergytę, man iškart uždavusią klausimą, kurio ir tikėjausi: „Ar tu daktaras?“ Nesu pratęs niekad meluoti, tad atsakiau: „Taip, žinoma, kadangi tu sergi, tai mama manęs paprašė tave pagydyti.“ Suglumusi mama pasirodė už nugaros. Tuoj paprašiau jos kažką atnešti, nesvarbu ką, norėdamas tik vieno – pasilikti bent kelias sekundes su vaiku ir be jos pradėti apžiūrą. Kai uždususi ji sugrįžo, liko apstulbusi stovėti prie durų, sakydama man: „Tai bent! Tai pirmas kartas, kai mano dukrytė leidžiasi gydytojo apžiūrima.“ Labai norėjosi jai atsakyti: „Čia nieko nuostabaus, juk paprastai jūs kviečiate kepėją! Mergaitė pasitiki juo, kai iš jo perka duoną, bet kepėjas juk negali pagydyti ligonio.“

Suaugusiųjų įtaka

Vaikas labai lengvai pasiduoda suaugusiųjų įtaigai. Užtenka vieno žodžio, ir mažylis atliks minimą veiksmą; net jei tas žodis buvo neiginys „Nepargriūk“, vaikas pargriūva; „Žiūrėk, kad neišverstum lėkštės“, o jis numeta lėkštę; „Nebijok“, ir jį apima siaubas...

Kasdien savo kabinete susidurdavau su tuo pačiu. Su mama pasirodydavo šiek tiek sunerimęs dvejų–trejų metų mažylis; pasitelkęs truputį diplomatijos, sulaukdavau jo pasitikėjimo ir viskas, rodos, eidavosi puikiai, kol susirūpinusi mama išvardavo lemtinę žodį, kurio taip

Yra žodžių, kurių jokių būdu nereikia sakyti, nors ir labai maga vaikui ištarti: „Nebijok!“

bijodavau: „Nebijok“, „Tau neskaudės“, „Gydytojas tau nedurs“, „Nesverk“. Nesvarbu, kuri frazė būdavo ištariama, kartu su neiginiu išsprūsdavo pražūtingi žodžiai – baimė, ašaros, skausmas, dūris – ir išgąščio apimtas vaikas imdavo priešintis; jo sąmonė pagaudavo šį žodį, o ne neiginį.

Prisimenu vieną anekdotišką situaciją. Mūsų Jonui tada buvo ketveri ar penkeri. Jis labai bijodavo tamsos. Vieną vakarą vakarieniavome savo svetainėje, kurios durys buvo atvertos į tamsos gabią sodelį. Staiga berniuką prispaudė

natūraliai pasakiau jam: „Tai visai paprasta, bėk į sodą.“ Jis šiek tiek dvejodamas išėjo, o veiksmas, kaip įtariu, įvyko ant pirmojo laiptelio. Po kelių dienų esant panašioms aplinkybėms jis išėjo jau šiek tiek mažiau dvejodamas ir nusileido vienu ar dviem laipteliais žemiau. Trečią kartą jau be jokių dvejonų ruošėsi eiti atlikti savo reikalo į sodelį. Tačiau kartu su mumis vakarieniavęs žmogus, supratęs, kodėl aš jį siunčiu į sodelį, pamane būsiant naudinga berniuką „padrąsinti“ ir pridūrė: „Žinoma, Jonai, nebijok.“ Išgirdęs žodį „baimė“, vaikas kaip įkaltas liko stovėti prie slenkščio, nenorėdamas niekur toliau eiti. Jokių būdu neverčiau jo ir kiek galima natūraliau pasakiau: „Jei tau geriau eiti į tualetą, daryk, kaip nori.“ Po kelių metų jis jau nebeturėjo nė mažiausios baimės.

Yra žodžių, kurių jokių būdu nereikia sakyti, nors ir labai maga vaikui ištarti: „Nebijok!“

Gebėjimas pamėgdžioti – tai dar viena įstabi mažylių dovana ir tai labai vertinga ugdymui, nes leidžia vaikui daug labiau elgtis pagal pavyzdį, o ne pagal tai, ką girdi. Tačiau dėl to itin sustiprėja tėvų atsakomybė už savąjį elgesį!

Galiausiai mažyliui būtina jaustis mylimam ir būti mylimam.

Tęsinys. Pradžia 2011 m. sausio „Artumoje“. Iš knygos „PERDUOTI MEILĘ. Ugdymo menas“ (Transmettre l'amour. L'art de bien éduquer, © Nouvelle cité, 2007) Vertė Ilona VALUJEVIČIENĖ

Muzikos garsai (XLVI)

Beatričės legenda

Beatričė Grincevičiūtė – pirmoji Lietuvoje neregė, tapusi profesionalia dainininke ir viena šviesiausių Lietuvos muzikos atlikėjų. Paprastumu, tikrumu ir nuoširdumu garsėjusi solistė dalijosi tuo su visais, o tyras it krištolas balsas palietė daugelio širdis.

Kelias į muziką

Beatričė gimė 1911 m. lapkričio 28 d. Stalaukėlio kaime (Vilkaviškio r.) Vandos Grincevičiūtės ir Andriaus Grincevičiaus šeimoje (vienodos tėvų pavardės – tai ne atsitiktinumas, o kilmė iš tos pačios Grincevičių giminės, kuri prieš kelis šimtmečius buvo paplitusi Smolensko, Ukrainos žemėse). Nuo pat gimimo Beatričė matė labai silpnai. Anksti neteko tėvo, todėl jos vaikystė prabėgo Ilguvos dvare (Šakių r.), kur klestėjo namų muzikavimo ir pokalbių apie meną tradicijos. Beatričė nebuvo specialiai mokoma muzikos, tačiau dar vaikystėje atrastas garsų pasaulis liko svarbus visą gyvenimą.

Dėdė E. Mlynarskis

Sunku įsivaizduoti, koks būtų buvęs B. Grincevičiūtės likimas, jei ne jos dėdė Emilis Mlynarskis, lietuvių kilmės muzikantas, žymus lenkų kompozitorius, įsteigęs iki šiol gyvuojančią Varšuvos filharmoniją, dirbęs Varšuvos Didžiojo operos teatro dirigentu, muzikos konservatorijos direktoriumi. Nesitikėdamas tiesioginio pelno, E. Mlynarskis remdavo gabiuosius, viena iš jų buvo ir B. Grincevičiūtė. Ją rėmė ne tik dėl to, kad Beatričė buvo jo žmonos, Onos Grincevičiūtės, dukterėčia, tikrai ne dėl to, kad Beatričės akis gaubė beveik visiška tamsa, bet todėl, kad ji turėjo puikų balsą. Beje, E. Mlynarskis būtų vedęs B. Grincevičiūtės mamą – Vandą Grincevičiūtę-Grincevičienę, tačiau griežtos to meto giminės tradicijos neleido tuoktis tik iš meilės, ir nenorėdamas laužyti tradicijų jis turėjo vesti vyriausiąją dukterį, Vandos seserį Oną.

1924 m., globojama E. Mlynarskio, B. Grincevičiūtė išvyko į Varšuvos aklųjų ir nebyliųjų institutą. Čia ji mokėsi įvairių muzikos disciplinų. Dėdė Emilis nusprendė leisti Beatričę į smuiko klasę. Deja, pamokos truko neilgai, draugystė su smuiku jai nebuvo miela, nes šis instrumentas dėl vaikystėje įsižiebusios meilės fortepijonui kėlė nevilgtį. Grincevičiūtė norėjo mokytis skambinti fortepijonu ir netrukus tai įgyvendino. Forte-pijono pamokas dėstė reiklūs pedagogai, padėję patikėti savo jėgomis, atskleisti neeilinį muzikės talentą. Beatričei muzika atrodė kaip diena – įvairi, vis ki-

tokia, nepakartojama, nepakeičiama.

Tamsos metai

Varšuvoje Beatričė gyveno septynerius metus. 1931 m. sugrįžus į Lietuvą, jai buvo atlikta akių operacija, po kurios visai neteko ir taip jau silpno regėjimo. Pradžioje būsimoji dainininke dirbo Kauno aklųjų institute auklėtoja, bet ši aplinka ją slėgė. Būdama akla, B. Grincevičiūtė norėjo, kad nematantieji patys eitų į pasaulį, žinoma, draugaudami, pasitardami su likimo draugais, bet neatsiskirdami nuo žmonių. Todėl 1933 m., kai Kaune buvo atidaryta konservatorija, Beatričė pasiryžo į ją stoti ir tapti profesionale dainininke. Deja, mėginimas buvo nesėkmingas. Pirmasis konservatorijos direktorius Juozas Gruodis į jos prašymą atsakė: „Jūs labai muzikali, bet balsas... Balso nerandu jokio. Negalime priimti. O pagaliau, kaip jūs nematydama mokysitės? Be to, operojūs vis tiek negalėtų dainuoti“ (T. Sakalauskas. *Beatričė*. Marijampolė, 2004, p. 60).

Šiandien įprasta, kad akla siekia aukštojo mokslo ir sėkmingai jį baigia, tačiau tuo metu neregio veržimasis į mokslą stebino ir buvo ignoruojamas. Po nesėkmingo

Beatričės tėvai Vanda ir Andrius Grincevičiai

bandymo 1934 m. Beatričė pradėjo mokytis privačioje Elenos Laumenskienės konservatorijoje, dainavimo pamokas lankė pas Antaniną Binkevičiūtę. Jos klasėje Beatričė mokėsi devynerius metus, iki pat pirmojo savo rečitalio 1943-iaisiais.

Debiutas

1937 m. Beatričei jos mokytoja A. Binkevičiūtė, dirbdama Valstybės radiofone Kaune, suorganizavo koncertą per radiją. Tą kartą susirgo Beatričės akompaniatorė Nadežda Dukstulskaitė, ją pakeitė tuo metu radijuje dirbęs kompozitorius Balys Dvarionas. B. Grincevičiūtė, pirmą kartą susidūrusi su šiuo muziku, suprato, kad sutiko muzikine pajauta sau artimą žmogų. Po koncerto B. Dvarionas tapo dainininkės akompaniatoriumi ir bičiuliu. Šis kompozitorius sukūrė ir pirmąją specialiai atlikėjai skirtą dainą – garsiąją „Žvaigždutę“.

B. Grincevičiūtės debiutas radijuje įvyko operinės muzikos klestėjimo Lietuvoje metais. Būti geru dainininku tada reiškė dainuoti Valstybinio teatro spektakliuose. Dainų rečitaliai apskritai vykdavo retai ir nebūdavo populiariūs. Dauguma žymių operos solistų savo repertuare turėjo po keletą dainų provincijos gastrolėms ar minėjimams, tačiau platesniu koncertiniu kamerinės muzikos repertuaru nesidomėjo. Apie tai, kad galima būti žymiu dainininku neatliekant operų arijų, mažai kas galvojo. J. Gruodis Beatričės

nepriėmė į konservatoriją būtent dėl šios priežasties, nes operos scenoje ji vis tiek negalėsianti dainuoti – tai tik pavirtina, kokius storus ledus dainininkei teko pralaužti. Tai ji pradėjo Lietuvoje kamerinio dainavimo tradiciją. Muzikalumas, kantrybė, darbštumas, valia, meilė žmonėms – jos talento paslaptis. Prabėgo nemažai laiko, kol jos atliekama muzika susižavėjo ir pats kompozitorius J. Gruodis. Sykį, išgirdęs B. Grincevičiūtės atliekamą dainą „Burtai“, net atvažiavo padėkoti už puikią interpretaciją.

Pirmasis rečitalis

Pirmasis B. Grincevičiūtės rečitalis įvyko 1943 m. Kauno konservatorijos salėje akompanuojant B. Dvarionui, o jau po metų atlikėja tapo Valstybinės filharmonijos Kauno skyriaus vokaliste. 1946 m. persikėlė gyventi į Vilnių ir pradėjo dirbti soliste Lietuvos radijuje. Čia nuo 1966-ųjų iki 1984-ųjų Beatričei buvo patikėtos pareigos priimti muzikos įrašus radijo komiteto komisijoje. Nuo

1974 m. iki gyvenimo pabaigos ji dirbo M. K. Čiurlionio menų mokykloje muzikinių kūrinių iliustratore (fortepijono specialybės mokiniams atlikdavo studijuojamų kūrinių solines partijas). Dainininkė neapleido ir koncertinės veiklos, kartu su kompozitoriumi Baliu Dvarionu, aktoriumi Laimonu Noreika, pianiste Halina Znaidzlauskaite, dainininke Vlada Mikštaite aplankė daugumą Lietuvos miestų ir atokių kaimelių.

Beatričės palikimas

Dainininkė mirė 1988 m. lapkričio 17 d., palikdama gilų ir savitą pėdsaką lietuvių profesionaliojoje vokalinėje muzikoje. Ji buvo viena iš vokalinio kamerinio žanro pradininkių. Kitas svarbus palikimas – lietuvių liaudies dainų atlikimas. Žymiosios folkloristės Jadvygos Čiurlionytės įkvėpta, ji ėmėsi atlikti šias dainas koncertuose. Solistė, viena pirmųjų profesionalių, pradėjo dainuoti, kaip buvo įpratę liaudies dainininkai, be jokio instrumentinio pritarimo, nors dauguma to meto dainininkų koncertuose atlikdavo tik perdirbtas, fortepijono partija papildytas dainas.

Kita B. Grincevičiūtės repertuaro dalis – tai dar vaikystėje pamėgta romantinė muzika, ypač Franzo Schuberto bei Fryderyko Chopino kūryba. Jausdami Beatričės balso savitumą, lietuvių kompozitoriai pradėjo rašyti ir jai skirtas dainas. Dauguma jų buvo kūrinių vaikams, tačiau kaip tik šiam žanrui itin lengvas ir skaidrus balso tembras labai tiko. Vienas iš ryškiausių kūrinių – Broniaus Kutavičiaus opera „Kaulo senis ant geležinio kalno“, joje pagrindinis pasakų senelės vaidmuo sukurtas specialiai Beatričei.

B. Grincevičiūtė iš muzikos semdavosi jėgų gyvenimui, ji buvo šviesa, kurios negalėjo matyti. Vos pradėjus dainuoti, solistei pasaulis atsiverdavo ir suspindėdavo ryškiausiais vaizdiniais, o garsuose dainininkė išvysdavo tai, ko kitiems nebuvo lemta pamatyti. Apie aklumą ji kalbėdavo tik kaip apie viso labo nepatogumą. Jai niekada nepatiko nuolat vartojamas žodis „akloji“, nebuvo priimtina, kad fizinis išskirtinumas nuolat pabrėžiamas, iškeliamas. Dainininkei norėjosi, kad pati muzika būtų iškalbinga ir svarbiausia – be jokių priedų, sensacingumo ar gailėsčio. Tapusi dainininke, mėgdavo sakyti, kad jei reikėtų pasirinkti akis ar balsą, atiduotų akis. Beatričės akys ir buvo jos fenomenali klausma, todėl tobulai gebėjo pajusti ir perteikti įvairių tautų, stilių muzikos įvairovę, stebinti savo erudicija.

Šiandien apie Beatričę prabyla artimųjų ir bičiulių prisiminimai, 7 knygos, 2 kino juostos, radijo, televizijos laidos, o svarbiausia – pačios dainininkės muzikinis palikimas, kuris aprėpia daugiau kaip 1000 atliktų ir apie 700 įrašuose išlikusių kūrinių – nuo lietuvių liaudies iki klasikų kompozicijų.

Dovilė ZUOZAITĖ

Prie lipdomos „Laisvės“ statulos Panevėžyje, 1921 m. rugsėjo 25 d. P. Šinskio nuotrauka

Laisvės skulptorius Juozas Zikaras

Kai žvelgiame į lengvutę, grakščią, tarsi skrydžiui pasiruošusią „Laisvę“ Kauno karo muziejaus sodylje, žinome, kad ją sukūrė vienas iškiliausių mūsų skulptorių Juozas Zikaras. Na, dar jo „Knygnešys“ tame pačiame sodylje. O daugiau? Tuo tarpu šio menininko indėlis į mūsų kultūrą milžiniškas. Nedaug žinome ir apie jo nelengvą, tragiškai pasibaigusį gyvenimą. Betgi tai buvo išskirtinė asmenybė, ne tik vos atgimusios Lietuvos menininkas! Jo darbų daug, dauguma okupacijos metais dukters ir dorų žmonių pastangomis išsaugota. Kažkiek dingio, keletą sunaikino pats skulptorius. Juozo Zikaro skulptūrų menas yra labai plataus spektro – nuo skulptūrų iki bareljefų, reljefų, numizmatikos. Geriausi jo darbai yra patriotiniai, nemažai jų sakraliniai. Visuose atsispindi lietuvių siekiai, būdas, tautos dvasia. Tik keli nesusiję su Lietuva. Maža to, Juozas Zikaras išugdė gražų būrį jaunesnės to meto kartos skulptorių.

Apie šį ypatingą asmenį ir iškilią Lietuvos skulptorių – Nepriklausomybės šauklį vasario mėnesį primename neatsitiktinai: jis yra vienas iš tų, kuriam priklauso nusi-lenkti ir padėkoti per Vasario 16-osios šventę, padedant gėles prie paminklo Laisvei.

Sunkus gyvenimo startas

1881 m. netoli Panevėžio, Paliukų kaime, skurdžioje valstiečių šeimoje gimė berniukas, pakrikštytas Juozu. Tėvas ir senelis – buvę carinės Rusijos rekrutai, žemėlės nedaug, toji pati prasta. Taigi, gyventa beveik pusbadžiu. Vienas po kito gimė septyni vaikai, deja, užaugo tik Juozas. Aišku, esant tokioms sąlygoms, septynerių metų vaikelis išėjo piemenauti. Užuoat ėjęs į mokyklą... Tėvas davė jam nulaužtą peiliuką ir tai buvo pirmasis ateityje garsaus skulptoriaus instrumentas. Ganydamas bandą, berniukas iš medžio drožė mažas figūreles. Žiemą jau didesnes. Jas nudažydavo ir pardudavo po 5 kapeikas. Pradžioje tai buvo vaikai, šuneliai, karvytės, vėliau šventųjų atvaizdai, papuošdavę kaimo kryžius. Motina mokėjo lietuviškai skaityti, tad šiek tiek pamokė ir Juozuką. O mokykla? Ak, kokie ten mokslai gali būti galvoje, kai pilvas tuščias. Todėl į pradžios mokyklą jis įstojo jau pusbernis, šešiolikmetis. Mokėsi ypač gerai, tai jį ir užbaigė per dvejus metus, aštuoniolikos. Paskui talkino tėvui, dirbo sargu Panevėžio mokytojų seminarijoje, bernavo Latvijoje, slapta darbavosi kaimo daraktoriumi. Mokyklėlę buvo įkūrusi vietos dvarininkė, globojo ir G. Petkevičaitė-Bitė. Laisvalaikiu atliktus darbelius pasiuntė įvertinti Jonui Jablonskiui. Iš Vilniaus netruko ateiti atsakymas. Juozą kvietė mokytis dailės.

Mokslai

Vos pradinę baigęs vaikas atvyksta Vilniun ir apsistoja pas Joną Jablonskį. Remiamas Smetonų, Bartkevičių ir kitų patriotiškai nusiteikusių lietuvių inteligentų, pradeda

mokytis Vilniaus piešimo mokykloje pas I. Trutnevą. Vakais lanko dar vieną dailės mokyklą, mokosi išsijuosęs.

Vasarą grįžęs atostogų pas tėvus, nulipdo biustą vietinio dvarininko J. Kazakausko, kuris atsilygina taip dosniai, kad Juozas jau gali vykti tęsti mokslų į Peterburgą.

J. Zikaras, antroje eilėje pirmas iš kairės, tarp Peterburgo dailės akademijos kurso draugų

Čia apsigyvena pas lietuvių advokatą S. Bytautą, kuris trejus metus jį materialiai remia. Deja, Juozas jau lyg ir peraukęs, jam 25-eri ir neturi gero pradinio pasirengimo, o dailės akademijos reikalavimai dideli. Įstojo tik iš trečio karto, per tą laiką mokėsis žemesnio lygio mokykloje. Savo darbus Juozas siunčia į Lietuvą, kur jie sėkmingai eksponuojami. Galiausiai gauna šokią tokią stipendiją, jį pradeda remti ir „Žiburėlio“ draugija, verčiasi atsitiktiniais uždarbiais ir taip net šiek tiek pagelbsti Lietuvoje

likusiems ligotiems, nebe jauniems tėvams. Akademijoje vyrauja akademizmas, bet imlus Juozas greit pajunta ir naujus vėjus mene.

Sunkiai išgyvena mylimos mamos mirtį, tačiau nepalūžta. Jis jau gauna užsakymų, taip prisidurdamas prie savo varganos buities. Grįžęs atostogų sukuria Pajstrio bažnyčiai šv. Jurgio, apaštalo šv. Petro ir Povilo skulptūras. Peterburge irgi vis daugėja užsakymų.

1914 m. susituokia su Anele Tūbelyte, tuo metu dirbusia Peterburgo Raudonajame Kryžiuje.

Su šeima Miesto sode Kaune, 1932 m.

Mokyti sekasi labai gerai. Jis tik laisvas klausytojas (mat neturi reikiamo parengiamojo išsilavinimo), bet gauna net dirbtuves, kas tik retam studentui pavyksta. Po 5 metų studijas baigia. Nepaisant visko, gauna diplomą ir sidabro ženklą. Jo diplominis darbas „Motina“ – tai žmonos su pirmuoju kūdikiu Jurgučiu skulptūrinis portretas. Kurį laiką mokytojauja, tuo pat metu intensyviai kurdamas.

Namuose

1918 m. Anelė ir Juozas Zikarai sugrįžta į Lietuvą jau su dviem sūnumis. Parvažiuoja į gimtąjį Paliukų kaimą. Čia vėl vargas, neturtas. Maža to, miršta vyresnėlis sūnus. Pagaliau Juozui pavyksta įsidarbinti Panevėžio gimnazijoje. Savaitgaliais pėsčias klampoja 20 km per purvynus ir sniegą pas šeimą į Paliukus... Miršta antrasis sūnelis, bet sielvartą apmalšina trečiojo gimimas. Po poros metų visa šeima apsigyvena Panevėžyje ir čia prasideda kūrybingiausi J. Zikaro metai.

Panevėžio gimnazija neprasta. Jos direktoriai J. Balčikonis, J. Yčas, čia dirba G. Petkevičaitė-Bitė, K. Šakenis, K. Bizauskas, kun. J. Lindė-Dobilas ir kiti iškilūs inteligentai.

J. Zikaras organizuoja piešimo klasę, moko visų dailės dalykų, uždega mokinius. Šie jį myli, nes yra demokratiškas, gero būdo, nors reiklus, bet teisingas. Rengia gimnazistų darbų parodas, lavina juos kaip įmanydamas.

Dar 1920 m. drauge su darbų mokytojomis E. Jasinskaite ir G. Petkevičaitė-Bite sukuria gimnazistams uniformas, kurios gyvavo net iki 1990 metų!

J. Yčas sudaro jam sąlygas įrengti dirbtuvę. Joje gimsta garsioji „Laisvė“, J. Basanavičiaus, V. Kudirkos, S. Daukanto biustai Kauno karo muziejaus sodeliui. Tai valstybės užsakymai. Privatūs asmenys taip pat užsako savo portretines skulptūras (vysk. K. Paltarokas, K. Račkauskas-Vairas, J. Šliūpas, M. Songaila ir kt.). Valstybė jam deramai atlygina už centų ir litų monetų sukūrimą, ir Zikaras pasistatydina nedidelį namą netoliese nuo gimnazijos. Beje, Panevėžio laikotarpiu įvyko komiškas dalykas. Skulptorius sukūrė „Modernišką madoną“. Dievo Motina buvo pavaizduota trumpa suknele, tuo metu madinga šukuosena *bubikopf*. Ji maitino Kūdikelį, tad krūtis apnuoginta. Na ir pasiuto davatkos! Veltui skulptorius aiškino, kad kiekviena epocha įsivaizduoja Madoną tokią, kaip ji atrodytų gyvendama tuo metu. Skulptoriaus vos nesudraskė! Putojo net kai kurie dvasininkai. Teko nusileisti ir pridengti krūtį. O kur dar konfliktai dėl „Laisvės“? Juk ją irgi prireikė gerai „aprengti“, paskui dar kartą „pailginti“ drabužį... Beje, „Laisvė“ pozavo skulptoriaus žmona Anelė ir mokytoja E. Jasinskaitė.

Laikinojoje sostinėje

1928 m. Juozas Zikaras persikelia į Kauną dirbti Meno mokykloje. Jis rengia skulptorius. Yra reiklus, pats gerai pažinodamas plastinę anatomiją, to reikalauja ir iš mokinių. Čia išugdo visą Lietuvos skulptorių plejadą. Kuria jau mažiau, nes laiką ir jėgas atiduoda pedagoginiam darbui. Netoli Meno mokyklos pasistatęs nedidelį namą, apsigyvena jame su žmona, trimis sūnumis bei dukrele. Ir dirba, dirba. Jo mokiniai – P. Aleksandravičius, N. Petrulis, P. Vaivada, J. Kėdainis, V. Palys, D. Tarabildienė, broliai Žukliai ir kt. Savo mokinius lavina, skatina skaityti, plėsti erudiciją.

Taip ir bėga metai. Ateina karas. Trys sūnūs pasitraukia į Vakarus, bet nutinka taip, kad Juozas ir Anelė išeiti, jog jų nebėra tarp gyvųjų. Tėvai, likę su dukrele, sunkiai išgyvena šį trigubą smūgį. Lyg to būtų mažai, skulptorių ima persekioti KGB.

„Modernišką madoną“, 1928 m.

Po vieno iš tardymų grįžta toks sužlugdytas, kad nepakelia gyvenimo naštos ir savo namuose nusinuodija iš kažkur gautu morfijumi. Palaidojamas Vytauto prospekto kapinėse, vėliau perlaidotas Petrašiūnuose. Ant kapo stovi viena gražiausių jo skulptūrų „Liūdesys“. Jis tegyveno 63 metus.

Duktė Alytė įkuria slapta memorialinį muziejų, išsaugo tėvo paliktą medžiagą. Po jos mirties viskas atiteko M. K. Čiurlionio dailės muziejui.

Atgimus Lietuvai, į savo vietas grįžta „Laisvė“, reljefas ant Nežinomojo kareivio kapo, biustai Karo muziejaus sodelyje. Nepaliestas per visą okupaciją išstovėjo tik „Knygnešys“.

Kūryba

Juozas Zikaras, nuo 1944 m. profesorius, dirbo visose skulptūros srityse. Vis dėlto didžiausią jo darbų dalį sudaro portretinė skulptūra. Dauguma jos yra profiliai. Geriausiais laikomi Vyduo ir V. Dubeneckio. Negalima tvirtinti, kad visai menininko kūrybai būdingas akademizmas, kai kur yra impresionizmo elementų. Visiškai skirtingas nuo kitų darbų ir labai čiurlioniškas yra M. K. Čiurlionio antkapis Rasų kapinėse Vilniuje.

Iš figūrinių bareljefų išsiskiria „Modernišką madoną“, kuria nuoširdžiai pasipiktino net, atrodytų, turėjęs būti šviesesnis žmogus A. Jakštas-Dambrauskas, išvadindamas šį kūrinį *glupstva*. Ypač gražūs J. Zikaro sukurti moters aktai. Tai diplominis darbas „Motina“, „Skausmas“, „Viltis“.

Be daugybės visatūrių skulptūrinių figūrų, gausiai kūrė reljefų. Jie puošia Peterburgo namų fasadus, tris tiltus.

Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros Didžiajame altoriuje stovi jo sukurta Kristaus Karaliaus skulptūra, Kauno šv. Antano Paduviečio bažnyčioje – šv. Antano. Kauno arkikatedroje bazilikoje yra keli puikūs vyskupų portretai (medalionai, bareljefai).

Sepulkrinė (kapinių) skulptūra taip pat J. Zikarui nebuvo svetima. Portretiniai reljefai puošia V. Kuzmos, V. Dubeneckio, V. Račkausko-Vairo, skulptoriaus draugų ir bičiulių kapus.

Panevėžyje banko kupolą laiko nuostabūs atlantai, Kaune banke yra dvi berniukų skulptūros, salamandros, trys bareljefai puošia A. Mickevičiaus g. 5 namo fasadą Kaune.

Prof. A. J. Herbačiauskas potretas, 1925 m. „Liūdesys“ („Sielvartas“), 1930 m.

1937 m. Paryžiuje vykusioje Tarptautinėje parodoje už Lietuvos ūkininko sodybos maketą šis menininkas apdovanotas didžiuoju prizu.

Man asmeniškai J. Zikaro portretai atgena liūdesį. Nėra nė vieno besišypsiančio žmogaus, visi nuliūdę, susimąstę, susikaukę. Tokie kaip Lietuva. Ypač skausmingi skulptoriaus tėvų portretai.

Pats skulptorius laikė save realistu, tačiau daug kur prasisverždavo modernizmas, o impresionizmas – ir visai dažnai. Šiaip jau buvo laikomas akademizmo atstovu.

Savo personalinės parodos Juozas Zikaras niekada nesurengė, buvo tik 26 parodų dalyvis.

Paliko skulptūros, numizmatikos, grafikos, piešinių ir net tapybos darbų. Jų daugybė. Dalis neišliko, bet didžiulė išsaugota. Šie jaudina ir džiugina mūsų širdis.

Tad su dėkingumu prisiminkime šį nepaprastą žmogų, kuris nuo piemenuko dalios per kančias siekė žvaigždžių, kol jas pasiekė. Nulenkime galvas prieš talento ir darbštumo įsikūnijimą, sunaikintą siaubingos KGB mašinos.

Nuo 2012 metų Lietuvos Respublikos Seimas Sausio 13-osios iškilmų metu įteikia Laisvės premiją – Juozo Zikaro skulptūros „Laisvė“ kopiją ir tam tikrą pinigų sumą. Pirmuoju laureatu tapo rusų disidentas, žmogaus teisių gynėjas Sergejus Kovaliovas, aktyviai dalyvavęs mūsų laisvės byloje ir už tai kalintas.

Vanda IBLANSKA

Nuotraukos iš Nacionalinio M. K. Čiurlionio muziejaus fondų

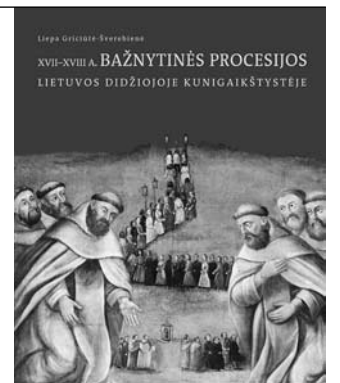
XVII–XVIII A. BAŽNYTINĖS PROCESIJOS LIETUVOS DIDŽIOJOJE KUNIGAİKŠTYSTĖJE

Liepa Griciūtė-Šverebienė

Bažnytinės procesijos buvo ne tik svarbi baroko epochos pamaldumo istorijos, bet ir meninės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kultūros dalis. Knygoje, remiantis XVII–XVIII a. rašytiniais šaltiniais, pirmą kartą išsamiai pristatoma LDK bažnytinė procesijų istorija ir meninis apipavidalinimas. Jos prieduose publikuojami ypatingomis progomis vykusios iškilmų aprašymų vertimai į lietuvių kalbą.

Tai knyga visiems, besidomintiems krikščioniškąja Lietuvos kultūra.

Išleido Vilniaus dailės akademijos leidykla

Kaimynų humoro pamokos

Gabrielė GAILIŪTĖ

Pristatyti „Artumos“ skaitytojams Paweło Huelle's „Mercedes-Benz. Iš laiškų Hrabalui“ (*Baltos lankos*, 2011, vertė Vytautas Dekšnys) nusprendžiau, dar nė neperskaičiusi knygos, ir dėl vienintelės priežasties: ji išversta iš lenkų kalbos, o tokių Lietuvoje pasitaiko vos viena kita kasmė. Galvojau: jeigu knyga prasta, tai ir parašysiu, kad prasta, bet bent jau nebūsiu jos pražioposojusi. Apskritai man atrodo mažų mažiausiai dėsninga ir logiška, kad dažniau verčiamos knygos iš didesnių kalbų – jomis jų daugiau parašoma, jos lengviau išpopuliarėja kituose kraštuose, tad nėra ko piktintis, kad užima ir proporcingą rinkos dalį. Tačiau toji rinkos dalis iš tikrųjų nėra proporcinga

– iš lenkų kalbos tikrai neišverčiama nė pusės tiek knygų, kiek iš prancūzų. Ir kažkaip sunku patikėti, kad lenkų literatūra, rašymo maniera, net problemos ir aktualijos mums būtų tolimesnės ar svetimesnės už „ano“ Europos pakraščio. Tad nusprendžiau, kad vis dėlto mūsų solidarumas su broliais ir kaimynais esąs per menkas, ir kad nepagrįstai per mažai jais domimės ir apie juos žinome.

Laimei, knyga iš tikrųjų nėra tokia jau ir prasta, kaip – et, pripažinkime, stereotipiškai – buvau nusiteikusi. Todėl vietoj dar ilgesnio pamokslu apie tai, kuo

„privalu“ domėtis (ar įmanoma domėtis tuo, kas nėra įdomu?) ir ko „nederą“ pamiršti, galiu rašyti visai nuoširdžiai.

Vienas mano mylimiausių filosofų George'as Steineris yra paleidęs sparnuotą mintį, kad geriausia ir galbūt net vienintelė tikra meno kūrinų kritika yra kiti meno kūriniai. Kad būtų lengviau įsivaizduoti – pavyzdys: tai, kas svarbiausia Homero *Odisėjoje*, užčiuopia

ne straipsniai ir disertacijos, o Vergilijaus *Eneida* ir Jameso Joyce'o *Ulisas*. Paweło Huelle's knyga yra kaip tik toks atvejis, nes turi visiškai tiesmuką paantraštę, nurodančią, kaip ją skaityti, – „Iš laiškų Hrabalui“. (Nelaikysiu savo skaitytojo kvailiu ir nemanysiu, kad, jei ligi šiol su čekų rašytoju Bohumilu Hrabalu jis nebu-

vo pažįstamas, tai dabar neįstengs pats savo jėgomis vienos kitos jo knygelės (jū yra ir lietuviškai) susirasti bibliotekoje ar bent jau šį tą pasiskaityti *Vikipedijoje*.) Literatūros tyrinėtojai tokius knygų tarpusavio ryšius vadina *intertekstualumu* ir jiems aptarti turi visokių sudėtingų ir taiklių terminų, bet man atrodo, kad, sekant Steineriu, patogiausia būtų apie knygas kalbėti taip, kaip gurmanai kalba apie kavą ar vyną: „Tąsus, aptakus Bohumilo Hrabalo 'kūnas', buitinis-humoristinis Siegfriedo Lenzo aromatas ir sodrus politinis *Šauniojo kareivio Švei-*

ko poskonis. Dera su kelionėmis, ypač automobiliu, vasaros vėju plaukuose ir traškiu, sultingu obuoliu.“

Gal ne visai atsitiktinai pradėjau nuo geografijos. Aš nesu didelė lenkų ar čekų literatūros žinovė, bet iš to, kas plika akimi matyti paprastai skaitytojui, Vidurio Europos literatūros humoras mane ir žavi, ir kelia šiokių tokių pavydą. Mūsų kiams kažkaip vis nepavyksta taip juokauti – tikrai juokingai, bet kartu taikliai, iš svarbių ir net skaudžių dalykų, bet ne pakaruokliškai, sveikai, o ne nihilistiškai. Štai ir šioje knygoje visokių pusiau romantiškų ar nostalgikų, pusiau tragiškų ar šurpių ir drauge – vis tiek nuoširdžiai juokingų istorijėlių esama nemažai, o man asmeniškai pati žaviausia – apie du apsukruolius, apkvailinusius visą JAV snobų meno mylėtojų pasaulį, o dabar sukančius bizniuką sodo namelyje ir internetu pardavinėjančius pamokslus tingiems kunigams. Pastaroji detalė galėtų pasirodyti nepagarbi ar net antiklerikališka, bet iš tikrųjų tokia nėra vien todėl, kad juokaujama iš tikro noro pajuokauti, o ne iš užmaskuoto kėsinimosi įgelti ar paniekinti. Kaip tik tokio juokavimo – neabejingo ir netuščio, bet kartu ir nepikto – man labai trūksta Lietuvos literatūroje ir apskritai visur, kur aptinkama humoras.

Nors, kita vertus, galbūt reikia tiesiog nustoti įsivaizduoti, kad gilių kava – „irgi“ kava, ir užsiplikyti kvapnų puoduką *Kona Extra Fancy* iš Havajų.

„KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI“ KVIEČIA Į RENGINIUS VILNIAUS KNYGŲ MUGĖJE

Vasario 24 d. 18 val. (konferencijų salėje 5.2)
TARP BIBLIODRAMOS IR PSICHOTERAPIJOS
Henri J. M. Nouwen
„Laukiantys Tėvo namai. Apie sūnaus palaidūno sugrįžimą“
Dalyvauja kun. Kęstutis Dvareckas, Robertas Petronis
Renginį veda kun. Arūnas Peškaitis OFM

Vasario 25 d. 14 val. (konferencijų salėje 5.2)
NELABAS LABAS!
C. S. Lewis „Kipšo laiškai. Seno velnio patarimai jaunam velniukui“
Dalyvauja dr. Mantas Adomėnas, Rasa Drazdauskienė,
kun. Arnoldas Valkauskas
Renginį veda dr. Nerijus Šepetys

Vasario 25 d. 16 val. (Rašytojų kampe)
TYLOS ĮŽADŲ KALBA
Thomas Merton „Septynaukštis kalnas. Tikėjimo autobiografija“
Dalyvauja Rasa Drazdauskienė, prof. Almantas Samalavičius,
prof. Tomas Sodeika
Renginį veda dr. Nerijus Čepulis

FRAGmentukai

Mūsų kasdienybė tarsi mozaika sudėliota iš fragmentukų, o jos didesni ir mažesni ploteliai sudaro tai, ką vadiname gyvenimu. Ar mozaikos akmenukai yra smulkmenos? Toli gražu. Nieko nėra nereikšmingo. Jei iš atomo eliminuosime vieną neutroną, bus jau kitas atomas ir kita medžiaga. Taip ir mūsų dienos atplaišos, lyg ir nereikšmingi nutikimai audžia sudėtingą, painų gyvenimo raštą. Gražų ar nelabai, priklauso nuo mūsų pačių moralinio „skonio“.

Tai buvo karštą vasaros dieną. Langai atviri, kuičiuosi virtuvėje. Po langu sustoja du vyrai. Vilki labai gerai drabužiais. Jų gyvenimo būdą išduoda specifiniai veidai, „Maximos“ maišai ir metaliniai kablai rankose. Vienas išsitraukia mobilųjį telefoną ir kažką informuoja: „Pirmoje X gatvės atkarpoje konteineriuose metalo nėra. Ką? Nieko gero, tik dar neblogi drabužiai su pakabomis pakabinti. Perduok Gedui, kad butelių tai nemažai. Ne, ne! Iš trasos grįšime po poros valandų.“ Na, manau sau, siaura specializacija ir šią sritį pasiekė. Randasi ir darbų koordinavimas. Mobiluosius taip pat turi. Tik gyvenimas jų neilgas, tačiau patys jį pasirinko.

* * *

Skridome iš Tel Avivo į Prahą. Didžiulis lėktuvas pilnutėlais žydų dvasininkų ir pasauliečių beigi 16 lietuvių tarp jų. Nutiko ne taip jau dažnai pasitaikantis dalykas: laineris pateko į audros zoną. Ėmė svyruoti, kratytis, purtytis labiau, nei paprastai būna, ir labai grėsmingai. Lėktuvo gale buvusios stiuardės mėgino vilktis liemenes, bet ar pastovėsi ant kojų, kai lėktuvas vartaliojasi? Žydai rabinai tuoj užsivožė savo plačiakrastes skrybėles ant jarmulkų ir puolė melstis. Girdėjau, kaip kažkas man už nugaros balsu kalbėjo „Tėve mūsų“ lietuviškai. Ši makabrija truko gal 7–8 minutes. Daug. Tokios minutės labai ilgai tęsiasi. Galvojau: „Viešpatie, teesie Tavo valia, bet juk ką gi palaidos? Mano kapo Lietuvoje, tėviškėje, taigi nebus...“ Kvaila mintis, tačiau kirbėjo būtent ji. Jau Prahėje, laimingai nusileidus, vieni mūsų prisipažino labai nusigandę, pirmą kartą susidurdami su realia mirties tikimybe. Vilnietė, skridusi su šešiolikmečiu sūnumi, pasakojo visai negalvojusi apie save, o tik apie savo vaiką. Vienas bendrakeleivis nesuprato, apie ką čia mes kalbame. Mat jis kietai miegojo ir net nepabudo! Štai kur laimės kūdikis!

* * *

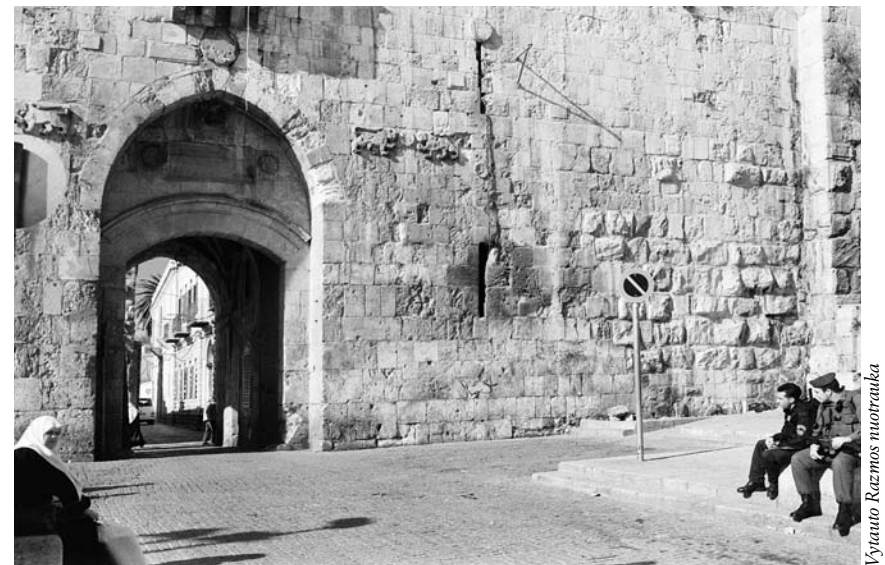
Ai, nenorėjau rašyti apie tą kelionę į Jėzaus tėvynę, bet vis vien truputį parašysiu, nors ne viską, kad neprigąsdinčiau.

Vanda IBIANSKA

Žmonės, kai sugalvosite atgaivinti tikėjimą ir sielą piligrimaudami Šventojoje Žemėje, gerai išsiaiškinkite, kas organizatorius, ko jis vertas, ir surinkite kuo daugiau žinių. Aš to nepadariau, naiviai

patikėjau jo žodžiais ir skaudžiai už tai sumokėjau. Tas vadovas buvo kunigas, kurį sunkiai išprašėme aukoti vienintele šv. Mišias per 10 dienų. Už tai jis išklojo Izraelio valstybės istoriją kaip gerai parengtas gidas ir itin daug informacijos entuziastingai teikė apie parduotuves bei turgus. Iki soties galėjau melstis tik prie Raudų sienos. Kitur įlėkdavome – išlėkdavome. Džiugiai pasakojau man, kaip su kitu klebonu vežė į Šventąją Žemę ne „paprastus“ žmones, bet „elitą“ – rajono valdžią. Tai buvo bene pernai. Prisimenu, norėjau įsipiršti į tą grupę, nes labai jau knietėjo darsyk į Izraelį, bet nė neįtariau, kad

Vytauto Razmos nuotrauka

tas klebonas manęs gali nepriimti dėl... žemo rango (jo supratimu)! Vis kartojo, kad vyksta savivaldybės(!) darbuotojai. Kur tu, žurnaliste, lendi?! Ai, galvoju, žemo, tai žemo. Nors, antra vertus, dar nesakau kaip „elitas“: „kolidorius“, „tapkės“, „kelsimės į kalną refrižeratoriais“ ir pan. Savivaldybės darbuotojai irgi toli gražu nėra nei moralinis, nei socialinis elitas. Žmonės ir tiek. Liūdna ir graudu. Oi, kunigėliai... Laimei, ne visi tokie.

* * *

Jau kad užkibau už tos „piligriminės“ kelionės, tai neiškęsiu nepapasakojusi dar vieno nutikimo. Autobusu, kaip dera ir kaip tai daro save gerbiantys kelionių organizatoriai, iki reikiamos vietos niekas mūsų nevežiojo, reikėjo eiti pėsčiomis. Kai klausinėjau apie kelionės sąlygas,

apie tai nebuvo užsiminta. Nutylėta. Na, nemalonu pripažinti, bet kardiologai tik galvas kraipo, kad mano širdis vis dar tiksi. Man buvo labai sunku, juolab kad vis į kalną, vis aukštin, vis laiptais, o vedlys laikė sportinio ėjimo tempą. Betliejuje palūžau. Uždusau, pragariškas skausmas surakino taip, kad nei iškvėpt, nei įkvėpt, nei rėkt šaukiantis pagalbos. Pajutau tuoj susmuksianti ant tų laiptų. Kaip manote, kas prie manęs pripuolė? Kuni-gėlis? Gydytojai? Tai kad ne. Žmogiškumą, jautrumą ir vidinę kultūrą parodė dvi labai madingai vilkinčios, gal kiek arogantiškai man atrodžiusios vilnietės advokatės. Žmonės, kurių profesijoje šiaip jau kasdien nesigrožima pastoraliniais vaizdeliais. Ačiū, Inga ir Rasa! Kai vėliau stambiakuniam vadovui prikišau jo elgesį, nuoširdžiai nustebo: „Bet juk mes už kokių 100 metrų sustojome, žiūrėjome ir laukėme.“ Va taip.

Taigi, buvau turistinėje ir apsipirkimo devocionaliomis kelionėje.

* * *

Kodėl žmonės taip keliaklupsčiauja prieš titulus, antpečius, aukštą socialinį rangą? Todėl, kad lietuviams ilgai teko vergauti? 130 plius 50 metų yra nemenkas laikas, gali ir iškreipti moralinę skalę. Bet gal tos okupacijos niekuo dėtos? Nežinau. Visai įmanoma, jog tai mano mąstymas neteisingas. Na, nedaro man įspūdžio aukštas pareigas užimantieji ir turtingieji, nors tu ką! Kaip kokia pelėda, tuoj imu galvoti apie humanistinius jų nuopelnus, moralinį bei etinį elgesį, artimo meilę, atjautą: yra ženklų ar ne? Turbūt negerai. Geriau sektųsi, jei elgčiausi, „kaip pritinka“, „kaip visi“. Gal, bet tada jausčiausi tikrai blogai. Priklaupčiau prieš šv. Maksimilijoną Kolbę, gydytoją šv. Juozapą Moskatį, pal. Motiną Teresę ir panašius į juos. Prieš viršininkus – ne. Ne iš kokio išdidumo. Kažkodėl „įsijungia“ visai kiti vertinimo mechanizmai. Patys savaime.

* * *

Vis tamsūs fragmentukai išlenda. Papasakosiu kai ką iš gražių pasakojimų bei faktų.

Tik dabar, po daugybės metų, studijų draugė išsamiai papasakojo, kaip jos tėvai karo metais gelbėjo žydus. Žinojau apie tą faktą, prieš ketverius metus Jeruzalėje netgi mačiau medį, pasodintą jų atminimui, bet daugiau nieko. Pasirodo, pirmiausia Aukštaitijos mieste buvo paslėpta mažutė mergytė Chaviva, o paskui ir suaugusieji. Vietiniai, pastebėję juodaakį vaikėlį, tuoj imdavo kuždėtis, tad tekdavo mergaitę vežti tolėliau pas gimines. Taip ir keliavo vaikas per šeimos brolius ir seseris, gyvenančius atokesnėse vietovėse. Suaugusiuosius slėpė pirtyje, nešiodami jiems maistą. Tol, kol Lietuvoje buvo naciai, šeima rizikavo savo gyvybėmis. Karas baigėsi, užplūdo sovietai. Tada šią gausią, dorą ir pasiturinčią šeimą ištremė į Altajaus kraštą. Liko tik Kaune jau studijavę du vyriausi vaikai. Šeimos motina į Lietuvą grįžo tik karste. Po daugelio metų.

Žydai prisiminė savo gelbėtojus. Dabar gyva iš jų likusi tik minėtoji Chaviva. Jai jau per 70. Bet Pasaulio teisuolių sąrašė yra ir bus kilnios lietuvių šeimos pavardė. Ir medis Jad Vašeme.

Šį kartą tiek tų fragmentukų.

Jau įsibėgėjame 2012 metais. Neverta spėlioti, kokie jie bus, nes ir taip aišku, kad bus neblogi. Nepaisant aimanuotojų, valdžios keikūnų, valstybės izdo vagiliautojų (t. sk. kontrabandininkų), pavyduolių, svetimų kišenių turinio skaičiuotojų ir kitų nuodėmingųjų. Nes tie, kurie viso to nedaro, atsveria nusidėjėlius ir išlaiko moralinį balansą. Tebūnie jų kuo daugiau!

Prie daikto – sveikinu visus skaitytojus su Vasario 16-ąja!

Tegul saulė Lietuvoj tamsumas prašalina!

ŠYPSENOS BE RAUKŠLIŲ

Kai kas galvoja, kad vėžliai gyvena ilgai. Iš tiesų jie gyvena trumpai, bet lėtai.

* * *

Gydytojas sako pacientui:

– Jūsų liga yra tingėjimas, gerbiamasis.

– Daktare, viršininkui taip pasakyti negaliu. Kaip šitai vadinasi lotyniškai?

* * *

Kalbasi du pensininkai:

– Ech, tas daktarų raštas... Niekaip įskaityti neįmanoma, kaip jie taip rašo?!

– Gerai rašo. Aš su vienu receptu pusmetį nemokamai važinėju autobusu, lankiausi teatre ir gaudavau nuolaidų knygyne; dabar jį nunešiau, tai dar ir pensiją pakėlė...

* * *

Vaistinėje:

– Dvidešimt tablečių kalcio gliukonato ir tiek pat anglies tablečių.

– Vaikiniai, kas gi jums atsitiko?!

– Nieko, mes medicinos universiteto bendrabutyje ruošiame šaškių turnyrą.

* * *

Psichiatras:

– Tai sakote, kad su džiaugsmu mokat mokesčius? Ir kada tai prasidėjo?

VATIKANO RADIO ATNAUJINTOJE SVETAINĖJE LIETUVIŲ KALBA:

klausykite radijo laidų;

skaitykite žinias;

žiūrėkite tiesiogines
Šventojo Tėvo pamaldų
ir audiencijų transliacijas
bei jų įrašus.

Prisijunkite jau dabar: <http://rv.va> arba <http://radiovaticana.org>

Bažnyčios
žinios

katalikai.lt
KATALIKŲ BAŽNYČIA LIETUVOJE

Bernardinai.lt
Interneto dienraštis

seimoms.lt

Naujasis ŽIDINYS
AIDAI

KATALIKŲ RADIO
Mažoji studija

MARIJOS RADIJAS

XXI Amžius

ateitis

Bitutė

SALEZIEČIŲ ŽINIOS

KATALIKŲ
PASALIO
LEIDINIAI

ŽODIS
tarp mūsų
LITVANIŲ KATALIKŲ BAŽNYČIOS LEIDINIAI

Valentino diena kitaip
MEILĖ KURIA ŠEIMĄ

Laikas: vasario 14 diena, 19 valanda
Vieta: ZALGIURIO ARENA

Kvietimus nemokamai
galima rezervuoti ir atsiimti
vasario 6–10 d.
Kauno arkivyskupijos Jaunimo centre,
Vilniaus g. 7
Išsamiau:
www.kajc.lt ir tel. 8 687 98265

Renginį ves
Dalia Michelevičiūtė ir Benas Ulevičius

Mintims dalinsis
kunigas Erastas Murauskas
Markas Popovičius
Rimantas Šapauskas
ir kt.

Koncertuos
Kauno šokio teatras „Aura“
Edmundas Seilius ir Kristina Zmailaitė
Burgundiškas Kauno choras
Linas Adomaitis
patriotinio roko grupė „Thundertale“
ir kt.

Renginį organizuoja Kauno arkivyskupija

Renginio partneriai:
Kauno arkivyskupijos Jaunimo centras,
Kauno miesto savivaldybė

Renginio globėjai:
LR Seimo Pirmininkė Irena Degutienė,
Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

remia kai kurias „Artumos“ skyrelių „Kronika“, „Didelės ir mažos kryžkelės“,
„Atokvėpio valandai“ publikacijas

Artuma

Katalikiškas mėnraštis Šeimai

Nr. 2 (267) / 2011

Eina nuo 1989 metų spalio

ISSN 1392-382X

Steigėjas Lietuvos Caritas
Leidėjas Viešoji įstaiga Caritas
leidykla „Artuma“

Įmonės kodas 134460120
A. s. LT097300010002264553

Vyr. redaktorius Darius CHMELIAUSKAS
Vyr. red. pavaduotoja Julija JOKUBAUSKIENĖ
Redaktorė Vanda IBIANSKA
Redaktorė stilistė Dalė GUDŽINSKIENĖ
Korektorė Rūta LAZAUSKAITĖ
Dailininkė Silvija KNEZEKYTĖ
Vyr. buhalteris Arūnas URNIEŽIUS

Redakcijos adresas:
Rotušės a. 23, LT-44279 Kaunas
Tel./faks. (8 37) 20 96 83
redakcija@artuma.lt www.artuma.lt

SL Nr. 340. Užsakymo Nr. 34265
Tiražas 10 500 egz.

REPRC
spaudos įmonių grupė

Spausdino UAB „Spaudos praktika“
Chemijos g. 29, LT-51333 Kaunas

Žurnalą galima bet kada užsisakyti
kiekviename Lietuvos pašte
Indeksas – 5010

Žurnalo kaina 3 Lt (atsiimant redakcijoje – 2,9 Lt)

© Artuma

PASIMĖGAUKITE GYVENIMO SKONIŲ
KAIP GERU SENU VYNU,
KURIS NE TIK TURI YPATINGĄ AROMATĄ,
BET IR PAKYLĖJA BEI SUŠILDO

Kviečiame įsigyti puikią knygą, kuri paskatins nusišypsoti, pamąstyti, atsidusti ir suteiks tikro malonumo akimirklų.

Ilgametė „Artumos“ redaktorė Vandos Ibiškos knyga „Gyvenimas kaip senas vynas“ yra beveik dviejų dešimtmečių nepriklausomos Lietuvos eilinių piliečių kasdienio gyvenimo atspindys. Todėl į šią knygą derėtų žiūrėti kaip į beveik dokumentinę žmogaus ir Lietuvos panoramą, sudėliotą iš smulkesnių ar stambesnių gyvenimo fragmentų. Tai ne memuarai, pamąstymai ar nuomonės. Greičiau – mūsų krašto gyvenimas nepikto humoro ir geraširdės ironijos veidrodyje.

KNYGĄ GALITE ĮSIGYTI
„ARTUMOS“ REDAKCIJOJE
KAUNE, ROTUŠĖS a. 23,
IR KNYGYNUOSE.

KNYGOS IEŠKOKITE
IR VILNIAUS KNYGŲ MUGĖJE
VASARIO 23–26 d.
BERNARDINAI.LT STENDE.
ŠEŠTADIENĮ AUTORĖ
SPĖRIAI DALYS AUTOGRAFUS

Artumą galima užsisakyti nuo kiekvieno numerio bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje, internetu (www.post.lt) arba redakcijoje (Rotušės a. 23, Kaunas, tel. (8 37) 20 96 83).

Indeksas **5010**.

Vieno numerio prenumeratos kaina – **4 Lt**.

www.artuma.lt

KVIEČIAME SKIRTI „ARTUMAI“ 2 PROCENTUS NUO GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO!

Iki gegužės 1 d. užpildykite ir pateikite Valstybinei mokesčių inspekcijai nustatytos formos FR0512 prašymą. Blankus galite gauti apskričių valstybinėse mokesčių inspekcijose ir jų teritoriniuose skyriuose arba internete <http://www.vmi.lt/formos/pdf/FR0512.pdf>

VšĮ Caritas leidykla „Artuma“,
Rotušės a. 23, LT-44279 Kaunas
Įm. k. 134460120, a. s. LT097300010002264553